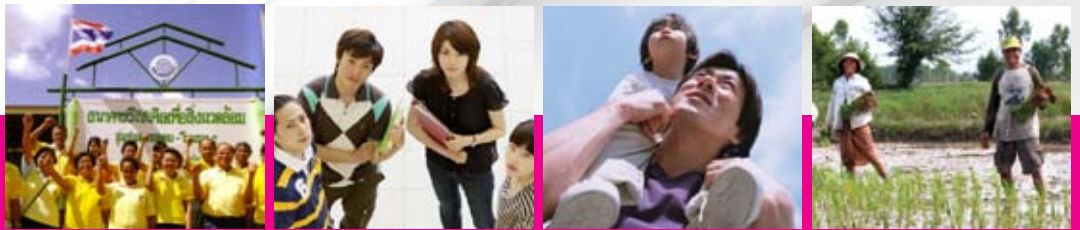

มาตรฐานและตัวชี้วัด ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

Thailand National Standard and Indicators on Gender Equality

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

The background is a soft, abstract composition of pink and white. It features several diagonal, brush-like strokes in various shades of pink that sweep across the frame. In the bottom left corner, there is a faint, stylized silhouette of a woman in a traditional Thai dress, looking upwards. The overall mood is elegant and artistic.

มาตรฐานและตัวชี้วัด
ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

The background of the page is white with several broad, diagonal, pinkish-red brushstrokes or wavy lines. A solid black horizontal bar spans the width of the page, positioned in the middle. The title text is centered and partially overlaid by this bar.

Thailand National Standard and **Indicators on Gender** Equality

คำนำ

ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะไม่ถูกกีดกันเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุทางเพศ เป็นอุดมการณ์ของสังคมอารยะสมัยใหม่ ที่องค์การสหประชาชาติได้รับรองไว้ในตราสารจัดตั้งองค์การเมื่อ พ.ศ. 2498 อุดมการณ์ดังกล่าว เริ่มปรากฏในสังคมไทยที่ละเล็กละน้อย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่สังคมในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในปี พ.ศ. 2475 และปรากฏเป็นหลักกฎหมายของบ้านเมืองที่ชัดเจนแจ่มแจ้งตั้งแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน โดยได้ระบุไว้ในมาตรา 30 ว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

ไม่เพียงแต่จะเป็นหลักกฎหมายภายในที่ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศเท่านั้น แต่ประเทศไทยยังได้ลงนามในพันธกรณีกับประชาคมโลกในการที่จะเคารพและปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ด้วยการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW) ในปี พ.ศ. 2528 รวมทั้งในปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-OP CEDAW) ในขณะเดียวกันมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2544 กำหนดให้มีตำแหน่งผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer-CGEO) ในหน่วยงานระดับกรมและระดับกระทรวง รวมทั้งให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point-GFP) ในหน่วยงานเหล่านี้ด้วย มติของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว เป็นการสร้างกลไกฝ่ายบริหารที่จะนำนโยบายและหลักการความเสมอภาคระหว่างชายหญิงไปผนวกในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานรัฐทุกระดับ

จากหลักการด้านความเสมอภาคดังกล่าว สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานระดับชาติที่มีภารกิจในการกำหนดนโยบายและสร้างมาตรการ กลไก เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ดำเนินงานเพื่อให้เกิดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในสังคม จึงมีความจำเป็นต้องสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายระดับประเทศ เพื่อใช้เป็นกรอบ ทิศทางในการดำเนินงาน การประเมินสถานการณ์ และการกำหนดนโยบาย มาตรการ กลไก ในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของประเทศไทย

การจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ได้ใช้กรอบในการจัดทำตามแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW) ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing

Declaration and Platform for Action) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals-MDGs) รวมทั้งประเด็นอื่นๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Issues)

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวตระหนักดีว่า การจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระดับประเทศเป็นเรื่องที่เข้าใจยากและมีความซับซ้อนทั้งในด้านสาระัตถะ กรอบความคิด และข้อมูลที่จะนำมาสนับสนุน ดังนั้น จึงได้ร่วมมือกับโครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องสตรีศึกษาและความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย เป็นผู้จัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชายในประเทศไทย โดยมี รองศาสตราจารย์มาลี พงษ์พงษ์สวัสดิ์ และ ดร.กรวิภา วิลลาส เป็นที่ปรึกษาโครงการฯ

กระบวนการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย มีการดำเนินการในหลายขั้นตอน นอกจากจะมีการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีและด้านบทบาทความสัมพันธ์หญิงชายในหลายสถาบันการศึกษา รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐแล้ว ยังได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งกลุ่มประชาชนทั่วไปทั้งหญิงและชาย กลุ่มเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เป็นต้น รวมจำนวนไม่น้อยกว่า 1,000 คน ซึ่งทำให้กล่าวได้ว่า โครงการนี้เป็นการรณรงค์เพื่อให้สังคมไทยได้ร่วมกันขบคิดเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่เป็นมิติหลักๆ ของสังคม โดยทุกท่านเหล่านี้ ได้มีส่วนร่วมในการรับฟังและเสนอข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดฯ และหลังจากที่การจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้มีกระบวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 100 คน รวมทั้งได้มีการจัดแถลงข่าวเพื่อให้สังคมได้รับรู้ว่าประเทศไทยได้มีมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่สามารถจะเป็นตัวชี้วัดระดับการพัฒนาของประเทศในแง่ของความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเพื่อจะก้าวไปสู่เวทีระดับสากลได้

ในโอกาสนี้ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ต้องขอขอบพระคุณ โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอย่างสูง ที่กรุณาจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในประเทศไทยที่ทรงคุณค่านี้ รวมทั้งขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์มาลี พงษ์พงษ์สวัสดิ์ และ ดร.กรวิภา วิลลาส และทีมงานทุกท่านที่ได้ร่วมจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดฯ ฉบับนี้ ให้สำเร็จไปด้วยดี สมประโยชน์ตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ทุกประการ

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เมษายน 2552

สารบัญ

คำนำ	2
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	6
ส่วนที่ 1 บทนำ	9
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	9
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	12
ส่วนที่ 2 มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของต่างประเทศ และหน่วยงานภายในประเทศ	13
2.1 เกริ่นนำ	13
2.2 มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของหน่วยงานต่างประเทศ	13
2.3 มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของหน่วยงานภายในประเทศ	19
2.4 สรุป	22
ส่วนที่ 3 กรอบแนวคิดและคำจำกัดความในการศึกษา	23
3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	23
3.2 ประเด็นที่ใช้ในการศึกษา	30
3.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา	42
ส่วนที่ 4 มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย	45
4.1 ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	47
4.2 ความเสมอภาคทางสังคม	51
4.3 ความเสมอภาคในครอบครัว	57
4.4 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ	60
ส่วนที่ 5 กรอบการจัดเก็บข้อมูล เกณฑ์การให้คะแนน การถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด ของมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย	63
มาตรฐานที่ 1 ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	65
มาตรฐานที่ 2 ความเสมอภาคทางสังคม	97
มาตรฐานที่ 3 ความเสมอภาคในครอบครัว	107
มาตรฐานที่ 4 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ	121
ตารางสรุป	127
บรรณานุกรม	141

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย เป็นโครงการที่ตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ในการให้หน่วยงานภายใต้สังกัด ได้จัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อเป็นหมุดรังวัด (Benchmark) ให้สังคมรู้ว่าคุณภาพการพัฒนาที่กระทรวง พม. ตั้งเป้าหมายไว้คือ มาตรฐานใด สำหรับความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเป็นประเด็นที่ครอบคลุมประเด็นการพัฒนาทุกประเด็นตั้งแต่ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองไปจนถึงสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพราะผู้หญิงอยู่ในทุกภาคส่วนของสังคมเช่นเดียวกับผู้ชาย ดังนั้น การจัดทำชุดมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย จึงมีความแตกต่าง และความซับซ้อนกว่าชุดมาตรฐานอื่นๆ ซึ่งต้องใช้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านบทบาทความสัมพันธ์หญิงชาย ร่วมการจัดทำเพราะมาตรฐานที่เลือกมาจะต้องสามารถเก็บประเด็นต่างๆ ที่สะท้อนอุปสรรคของผู้หญิงในการมีโอกาสและสามารถใช้โอกาสที่เท่าเทียมกับผู้ชาย ตลอดจน ได้รับการคุ้มครองจากรัฐในประเด็นที่เป็นปัญหาเฉพาะของผู้หญิง ที่ทำให้ผู้หญิงไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่นเดียวกับผู้ชายและเป็นประเด็นที่รัฐต้องมีมาตรการเฉพาะในการสร้างความเสมอภาคให้แก่ผู้หญิง อีกทั้ง เพื่อให้มาตรฐานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล คณะที่ปรึกษาได้กำหนดกรอบและประเด็นการสร้างมาตรฐานจากพันธกรณีระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW) ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action-BPFA) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติของสหประชาชาติ (Millennium Development Goals-MDGs) และกฎหมายสูงสุดภายในประเทศ คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จากการรอบดั่งกล่าวข้างต้น คณะที่ปรึกษาได้กำหนดมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายไว้ 4 มาตรฐานดังนี้ (1) ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (2) ความเสมอภาคทางสังคม (3) ความเสมอภาคในครอบครัว (4) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่อง สิทธิ สถานภาพและความรับผิดชอบในการกำหนดองค์ประกอบของมาตรฐานแต่ละมาตรฐาน

สำหรับตัวชี้วัดที่จัดทำขึ้นเพื่อวัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของมาตรฐานและองค์ประกอบต่างๆ เป็นตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากต้นตอของอุปสรรคในการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในประเทศไทย เป็นประเด็นเรื่องความเชื่อและวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากยุคสมัยในอดีตที่ยังได้รับการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน เหมือนหนึ่งเป็นเรื่องธรรมชาติที่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายได้รับการบ่มเพาะมาให้ความเชื่อเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ตัวชี้วัดในเชิงปริมาณอย่างเดียวจึงไม่สามารถสะท้อนสภาพที่เป็นจริงได้ ตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพจะช่วยให้สังคมเห็นปัญหาอุปสรรคที่ชัดเจนขึ้น ประเด็นที่ใช้กำหนดตัวชี้วัดได้เก็บรวบรวมจากแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (พ.ศ. 2522-2544) ซึ่งจัดทำในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ถึงแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันคือ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

โครงการนี้จึงเป็นการจัดทำมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายหลังจากที่รัฐบาลได้มีการพัฒนาสตรีและการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา 30 ปี ตัวชี้วัดที่จัดทำขึ้นจึงเป็นการวัดผลลัพธ์ (results) ของการพัฒนาที่ดำเนินการมาตลอด 30 ปี สรุปก็คือโครงการนี้เป็นทั้งโครงการที่สร้างมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลลัพธ์ของนโยบายและแผนการพัฒนสตรีว่าอยู่ในเกณฑ์ไหนของมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย โดยมีการกำหนดเกณฑ์การวัดเพียงสองเกณฑ์คือ เกณฑ์พัฒนา และเกณฑ์เป้าหมาย เกณฑ์พัฒนาหมายความว่า ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป ส่วนเกณฑ์เป้าหมายหมายความว่า อยู่ในระดับที่ไว้วางใจได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้ล้วนมีความสำคัญต่อการวางแผนการพัฒนสตรีในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้น้ำหนักและลำดับความสำคัญของประเด็นที่จะได้รับการบรรจุในแผนพัฒนสตรีฉบับต่อไป อีกทั้งช่วยให้การวางแผนมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับปัญหามากยิ่งขึ้น

"โครงการนี้เป็นทั้งโครงการที่สร้างมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และกำหนดตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลลัพธ์ของนโยบายและแผนการพัฒนสตรีว่าอยู่ในเกณฑ์ไหนของมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย"

ส่วนที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) เป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการกำหนดนโยบาย แผนงาน การส่งเสริมและประสานงาน การพัฒนาสตรี การส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย และการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้รับการจัดตั้งขึ้นจากการปรับโครงสร้างระบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยได้รวมภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานที่คล้ายคลึงกันเข้ามาอยู่ด้วยกัน ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงาน 3 แห่ง คือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (สำนักงาน กสส.) ซึ่งเป็นกลไกระดับชาติด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี ในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานอีก 2 แห่ง คือ กรมประชาสัมพันธ์ และกรมการพัฒนาชุมชน โดยสำนักงาน กสส. ได้มีการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ รวมทั้งบุคลากรทั้งหมดมาอยู่ที่สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ส่วนกรมประชาสัมพันธ์และกรมการพัฒนาชุมชน มีการถ่ายโอนภารกิจเฉพาะด้านสตรีและบุคลากรบางส่วนมาเท่านั้น

หากจะย้อนกลับไปกล่าวถึงความก้าวหน้าของการพัฒนาสตรีของประเทศไทย นับได้ว่า การก่อตั้งสำนักงาน กสส. เมื่อปี พ.ศ. 2532 เป็นกลไกระดับชาติด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี ถือเป็นความก้าวหน้าของขบวนการพัฒนาสตรี ซึ่งประกอบไปด้วย องค์กรพัฒนาเอกชนสตรีและเครือข่ายสตรี ทั้งที่เป็นตัวบุคคลและหน่วยงานในภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน แม้ว่า กสส. จะได้รับการจัดตั้งขึ้นจากข้อผูกพันในพันธสัญญาระหว่างประเทศก็ตาม แต่การที่รัฐบาลได้เห็นชอบให้มีหน่วยงานระดับชาติในการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี ก็เท่ากับว่าขบวนการพัฒนาสตรีได้มีพื้นที่ในระดับนโยบายในการขับเคลื่อนประเด็นของสตรี และทำให้รัฐบาลเห็นว่าประเด็นความไม่เสมอภาคทางเพศ เป็นประเด็นระดับชาติที่รัฐบาลต้องให้ความใส่ใจ

ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ในปี พ.ศ. 2528 ซึ่งอนุสัญญาดังกล่าว

¹ ก่อนหน้าที่จะมีการก่อตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) องค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติซึ่งแต่งตั้งโดยมติดคณะรัฐมนตรี ซึ่งต้องถูกยุบไปทุกครั้งที่มีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ จึงมีใช้กลไกถาวร

“การดำเนินงานของ
สำนักงาน กสส. จึง
เป็นการดำเนินงานร่วม
กับขบวนการพัฒนาสตรี
มาโดยตลอด”

ได้เรียกร้องให้ประเทศคู่สัญญาจัดตั้งกลไกระดับชาติในการพัฒนากฎหมายและระเบียบต่างๆ ภายในประเทศที่ขัดต่อข้อกำหนดในอนุสัญญาฯ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2532 โดยมีฐานะเป็นฝ่ายในกองกลาง สังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นองค์กรถาวรระดับชาติในการกำหนดนโยบายและแผนงานการส่งเสริมและประสานงานการพัฒนาสตรี¹ ซึ่งต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นกองและสำนักมาตามลำดับ

บทบาทของสำนักงาน กสส. ในระยะแรกเป็นการดำเนินงานด้านนโยบายและแผน เช่น ในปี พ.ศ. 2533 ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวนในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ คือ ข้อ 11 และ ข้อ 15 (3) เป็นผลให้สตรีได้รับความเสมอภาคในเรื่องสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานและการทำนิติกรรม ในปี พ.ศ. 2534 คณะรัฐมนตรีมีมติให้ส่วนราชการทุกแห่งทบทวนระเบียบข้อบังคับที่กีดกันความเสมอภาคในการดำรงตำแหน่งทางราชการของสตรี เพื่อให้โอกาสสตรีสามารถดำรงตำแหน่งได้ทุกตำแหน่ง ยกเว้นตำแหน่งที่เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ นโยบายนี้ นับว่าเป็นการยกเลิกการปิดกั้นความก้าวหน้าในการรับราชการของสตรีในสายพลเรือน มีผลให้ในปี พ.ศ. 2537-2538 มีการแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดหญิง (คุณหญิงจรัสศรี ทีปวัช) นายอำเภอหญิง (คุณประสม ดำริชอบ) เป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์ไทยนับตั้งแต่มีการจัดระบบการปกครองแบบสมัยใหม่ขึ้น ซึ่งปัจจุบันมีสตรีที่เป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดมากขึ้น ข้อมูลในปี พ.ศ. 2548 ระบุว่าแม้ว่าจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดสตรีเพียง 1 คน แต่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดสตรีถึง 7 คน นอกจากนี้กฎหมายและข้อบังคับที่ให้สิทธิแก่สตรีที่ทำงานกับภาครัฐและเอกชน มีสิทธิลาคลอด 90 วัน โดยมีต้องใช้วันลากิจและลาป่วย การแก้ไขกฎหมายให้บุตรของหญิงไทยที่เกิดกับชายต่างชาติสามารถถือสัญชาติไทยตามมารดาได้ ทำให้สตรีไทยที่แต่งงานกับชายต่างชาติสามารถเลี้ยงดูบุตรภายใต้วัฒนธรรมไทยได้ ในสมัยรัฐบาลนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ได้มีการออกนโยบายเร่งด่วนเกี่ยวกับการค้าหญิงและเด็ก ต่อมามีการออกพระราชบัญญัติป้องกันการปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539

เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างให้พเห็นบทบาทของสำนักงาน กสส. ในระยะต้นๆ ซึ่งแน่นอนว่าประเด็นต่างๆ ที่ได้รับการแก้ไขนั้นเป็นประเด็นที่ขบวนการพัฒนาสตรีได้เรียกร้อง โดยใช้ช่องทางของสำนักงาน กสส. ที่มีภารกิจโดยตรงในการนำเสนอนโยบายสตรีต่อรัฐบาล การดำเนินงานของสำนักงาน กสส. จึงเป็นการดำเนินงานร่วมกับขบวนการพัฒนาสตรีมาโดยตลอด

ในปี พ.ศ. 2545 ภายใต้นโยบายปฏิรูประบบราชการของรัฐบาลนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 35 สำนักงาน กสส. ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นหน่วยงานระดับกรม และเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) และย้ายไปสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ผลของการปรับหน่วยงานจากสำนักงาน กสส. มาเป็น สค. ครั้งนี้ได้ทำให้สำนักงาน กสส. มีการปรับเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่ในเชิงแนวคิดและแนวงานการพัฒนาสตรี เป็นครั้งแรกที่คำว่า “ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย” ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการว่าเป็นภารกิจของรัฐ โดยสะท้อนให้เห็นจากการใช้ชื่อหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ โดย สค. ได้แบ่งงานออกเป็น 2 สำนักหลักคือ สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย และสำนักส่งเสริมสถาบันครอบครัว แม้คำว่าความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย จะได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 พ.ศ. 2538 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ในทางปฏิบัติคำว่า ความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ยังเป็นคำที่เป็นที่หวั่นเกรงแก่ผู้คนในสังคม โดยเฉพาะหน่วยราชการต่างๆ ทำให้สำนักงาน กสส. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาสตรีและนักสิทธิสตรี ต้องเลี่ยงไปใช้คำว่าพัฒนาสตรี แม้จะมีความหมายซ่อนเร้นว่าพัฒนาสตรีก็เพื่อไปสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายก็ตาม ดังนั้น จะเห็นว่าภาษาและแนวงานที่ใช้ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2545 จะเป็นเรื่องการพัฒนาสตรี แต่หลังปี พ.ศ. 2545 ทั้ง สค. และขบวนการพัฒนาสตรีเริ่มใช้คำว่าความเสมอภาคระหว่างหญิงชายอย่างไม่สะดุด ทั้งในสิ่งตีพิมพ์ของ สค. และแผนงาน สังคมก็เริ่มคุ้นเคยกับคำนี้มากขึ้น ทำให้ภารกิจของ สค. ชัดเจนมากขึ้นว่า สค. เป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในสังคม

สำนักงาน กสส. ใช้เวลา 13 ปี (ตั้งแต่ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2532 ถึงการปรับเปลี่ยนหน่วยงานในปี พ.ศ. 2545) ในการทำให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐเข้ามามีส่วนรับรู้นโยบายและแนวทางการพัฒนาสตรี จนทำให้ภารกิจการพัฒนาสตรีได้รับการผนวกให้เป็นภารกิจของทุกกระทรวง กรม กอง มีผลให้สตรีได้รับการพัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ จนสังคมเริ่มเห็นตัวตนและบทบาทของสตรีในพื้นที่ที่เคยเป็นของผู้ชาย เช่น สังคมเริ่มเห็นสตรีเป็นทูตไปประจำประเทศต่างๆ เช่น จากข่าวในพระราชสำนักที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงทำพิธีตราสาส์นแต่งตั้งให้สตรีไปเป็นทูตประเทศต่างๆ สังคมเริ่มเห็นผู้พิพากษาหญิงมากขึ้น สังคมเริ่มเห็นอธิบดี

หญิงมากขึ้นและมีบทบาทที่โดดเด่น สังคมเริ่มเห็นผู้หญิงเป็นรัฐมนตรี เป็นนักการเมือง เป็นเจ้าของกิจการ เป็นผู้บริหารสูงสุด (CEO) ของภาคธุรกิจ การเงิน การธนาคาร เป็นวิศวกร เป็นคนขับรถแท็กซี่ ขับรถเมล์ ขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ดังนั้น การเปลี่ยนถ่ายจากสำนักงาน กสส. มาเป็น สค. ในปี พ.ศ. 2545 จึงเป็นจังหวะเวลาที่เหมาะสมที่สังคมจะเริ่มยกระดับความเข้าใจจากการพัฒนาสตรีมาสู่การพัฒนาความเสมอภาคทางเพศ

โครงการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายให้เป็นกระแสหลักของการพัฒนา (gender mainstreaming) การสร้างกลไกการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในทุกกระทรวง กรม กอง ที่เรียกว่าผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer-CGEO) และศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point-GFP) ล้วนแล้วแต่เป็นโครงการที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนถ่ายแนวคิดและแนวทางจากการพัฒนาสตรีมาเป็นการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ซึ่งเนื้องานมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงทั้งในเชิงอุดมการณ์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ ดังนั้น โครงการจัดทำชุดมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชายก็เป็นอีกโครงการรูปธรรมหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงภาวะการเปลี่ยนฐานแนวคิด (paradigm shift) จากการส่งเสริมพัฒนาสตรีมาสู่การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการนี้เป็นการสนองนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2551² ในการให้หน่วยงานภายใต้สังกัดได้จัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อเป็นหมุดรังวัด (benchmark) ให้สังคมรู้ว่าคุณภาพการพัฒนาที่กระทรวงตั้งเป้าไว้คือมาตรฐานใด นอกจากนี้ชุดมาตรฐานและตัวชี้วัดยังได้รับการจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ (tool) ในการประเมินผลสัมฤทธิ์การพัฒนามาตรฐานความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้รู้ว่าผลลัพธ์การพัฒนานั้น ได้เสริมสร้างสตรีให้อยู่ใกล้ไกลมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่ตั้งไว้เพียงใด ดังนั้น ชุดมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายจึงเป็นการวัดผลลัพธ์ของนโยบายการพัฒนาความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และไม่ใช่วัดการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

² แผนปฏิบัติงานด้านมาตรฐาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เอกสารวิชาการ สมพ. 1 ลำดับที่ 46 เล่มที่ 7 / 2550

ส่วนที่ 2

มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาค ระหว่างหญิงชายของต่างประเทศและ หน่วยงานภายในประเทศ

2.1 เกริ่นนำ

จากการศึกษาเท่าที่สืบค้นได้ไม่พบว่ามีการจัดทำมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในหน่วยงานต่างประเทศ แต่พบว่ามีการจัดทำดัชนีตัวชี้วัดการพัฒนาดัชนี (Gender Development Index) ตัวชี้วัดสถานภาพของสตรี (gender indicators) และตัวชี้วัดช่องว่างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (gender gap) สำหรับหน่วยงานภาครัฐภายในประเทศ ส่วนใหญ่ไม่พบว่ามีการจัดทำมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย การศึกษานี้สรุปผลการศึกษาของบางหน่วยงานที่มีเอกสารอ้างอิงได้ชัดเจน ดังนี้ (1) หน่วยงานระดับสากล (2) กลุ่มประเทศผู้ให้ทุน (3) ประเทศในกลุ่มแอฟริกา และ (4) หน่วยงานภาครัฐภายในประเทศ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กระทรวงหลักทั้ง 19 กระทรวง และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

2.2 มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของ หน่วยงานต่างประเทศ

2.2.1 หน่วยงานระดับสากล

- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme-UNDP) ได้จัดทำดัชนีตัวชี้วัดเพื่อวัดสถานภาพสตรีของประเทศต่าง ๆ สองชุดคือดัชนีการพัฒนามิติหญิงชาย (Gender-related Development Index-GDI) และตัวชี้วัดความเข้มแข็งของสตรี (Gender Empowerment Measure-GEM)³ และต่อมาในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ได้จัดทำตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals

³ <http://www.undp.org/programme/governance/advocacy/nhdr/nhdr97/chpt3h.pdf>

Indicators-MDGs) ซึ่งเป้าหมายที่ 3 คือ เรื่องการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี⁴

ดัชนีการพัฒนามิติหญิงชาย (Gender-related Development Index-GDI) เป็นดัชนีที่ใช้วัดระดับการได้รับการพัฒนาของผู้หญิงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก 177 ประเทศ โดยการจัดลำดับประเทศที่ผู้หญิงได้รับการพัฒนามากไปสู่น้อย ตัวชี้วัดที่ใช้ทั้งหมดมี 4 ตัวคือ (1) อายุขัยเฉลี่ยนับจากเกิด (2) อัตราการอ่านออกเขียนได้ (3) อัตราการเข้าเรียนตั้งแต่ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา และ (4) รายได้สุทธิ (PPP)⁵

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของสตรี (Gender Empowerment Measure-GEM) ซึ่งเป็นดัชนีตัวชี้วัดการให้อำนาจผู้หญิง ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก 177 ประเทศ โดยการจัดลำดับประเทศที่ให้อำนาจผู้หญิงมากไปสู่น้อย โดยได้กำหนดตัวชี้วัดทั้งหมด 4 ตัวชี้วัดคือ (1) จำนวนผู้แทนในรัฐสภาที่เป็นผู้หญิง (2) ผู้หญิงที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐ และผู้จัดการ (3) ผู้หญิงที่ประกอบวิชาชีพเฉพาะและด้านเทคนิค และ (4) อัตราส่วนรายได้โดยประมาณระหว่างหญิงและชาย⁷

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals-MDGs) ซึ่งมีทั้งหมด 8 เป้าหมาย โดยเป้าหมายที่ 3 เป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี โดยมีเป้าหมายย่อยอยู่ที่จัดความไม่เท่าเทียมทางเพศในการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาภายในปี 2548 และในทุกระดับการศึกษาภายในปี 2558 ซึ่งมีตัวชี้วัดทั้งหมด 3 ตัวคือ (1) อัตราส่วนนักเรียนหญิงต่อชายในระดับประถมศึกษา (2) อัตราส่วนนักเรียนหญิงต่อชายในระดับมัธยมศึกษา และ (3) อัตราส่วนนักเรียนหญิงต่อชายในระดับอุดมศึกษา⁸

• สำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ

สำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ (United Nations Statistics Division-UNSD) ร่วมกับกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund-UNICEF) และกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund-UNFPA) จัดทำตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และนำไปประเมินสถานการณ์ความเสมอภาคหญิงชายในกลุ่มประเทศต่างๆ โดยกำหนดประเด็นในการพิจารณา 6 ประเด็น ได้แก่

⁴ <http://www.undp.org/mdg/basics.shtml>

⁵ Human Development Report 2007/2008 ตารางที่ 28 (ฉบับภาษาอังกฤษ)

⁶ คำแปล empowerment ใช้ตามเอกสารของ UNDP ฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาไทย รายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report) 2548

⁷ Human Development Report 2007/2008 ตารางที่ 29 (ฉบับภาษาอังกฤษ)

⁸ เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ The Millennium Development Goals (MDGs), <http://www.undp.org/mdg/basics.shtml>

(1) ด้านการศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 61 ตัวชี้วัด เช่น จำนวนหญิงชายที่เข้าสู่วัยศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ร้อยละของหญิงชายที่อ่านออกเขียนได้ เป็นต้น

(2) ด้านครอบครัว มี 2 องค์ประกอบ 61 ตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนของหญิงที่ให้กำเนิดลูกระหว่างอายุ 15-19 ปี อายุต่ำสุดที่กฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้ อายุต่ำสุดที่กฎหมายอนุญาตให้แต่งงานได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง เป็นต้น

(3) ด้านสุขภาพและโภชนาการ ซึ่งมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 42 ตัวชี้วัด เช่น อัตราการติดเชื้อ HIV/AIDS ของประชากรอายุระหว่าง 15-24 ปี อายุขัยเฉลี่ยนับจากเกิด เป็นต้น

(4) ด้านประชากร ซึ่งมีทั้งหมด 2 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด เช่น อัตราส่วนประชากรหญิงชายในเขตเมือง อัตราส่วนหญิงชายเมื่อแรกเกิด

(5) ด้านการตัดสินใจ ซึ่งมี 1 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนหญิงชายในวุฒิสภา สัดส่วนหญิงชายในสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

(6) ด้านการทำงาน ซึ่งมีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 54 ตัวชี้วัด เช่น การมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของหญิงชายที่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวนหญิงชายที่ทำงานมากกว่าสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง จำนวนหญิงชายอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปที่ทำงานครึ่งเวลา เป็นต้น⁹

• องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization - ILO) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องความเสมอภาคหญิงชาย โดยเฉพาะหน่วยงานส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย (Bureau for Gender Equality) ILO ให้ความสำคัญต่อประเด็นโอกาสในการทำงานที่เหมาะสม เป็นธรรมและสร้างสรรค์ (decent and productive work) ในระหว่างหญิงชาย โดยกำหนดประเด็นในการวัดความเสมอภาคซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ 4 ประเด็น ดังนี้ (1) การไม่เลือกปฏิบัติ (2) โอกาสในการจ้างงานที่เท่าเทียมระหว่างหญิงชาย (3) การคุ้มครองภาวะการเป็นมารดาของแรงงานหญิง และ (4) การส่งเสริมบทบาทที่เท่าเทียมระหว่างแรงงานหญิงชายในการดูแลบุตรและครอบครัว¹⁰

⁹ United Nations Statistics Division (UNSD) www.Devinfo.info

¹⁰ http://www.ilocalib.org.th/portal/index.php?option=com_content&task=view&id=1097&Itemid=953

- World Economic Forum

World Economic Forum (WEF) ได้จัดทำดัชนีตัวชี้วัดช่องว่างระหว่างเพศ (The Global Gender Gap Report 2008)¹¹ โดยได้ทำการประเมิน 129 ประเทศ ครอบคลุมประชากรกว่าร้อยละ 90 ของประชากรโลก โดยใช้ 4 ประเด็น ได้แก่

(1) การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (Economic Participation) ซึ่งตัวชี้วัดมีทั้งหมด 5 ตัว ได้แก่ 1. สัดส่วนการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของหญิงต่อชาย 2. ความเสมอภาคในค่าจ้างระหว่างหญิงและชายในงานที่เหมือนกัน 3. สัดส่วนรายได้หญิงต่อชาย 4. สัดส่วนหญิงต่อชายในระดับตัดสินใจ และ 5. สัดส่วนหญิงชายในสายวิชาชีพและช่างเทคนิค

(2) ระดับการศึกษา (Educational Attainment) ซึ่งตัวชี้วัดมีทั้งหมด 4 ตัว ได้แก่ 1. สัดส่วนการรู้หนังสือของหญิงและชาย 2. สัดส่วนหญิงชายต่อการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา 3. สัดส่วนหญิงชายต่อการเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา และ 4. สัดส่วนหญิงชายต่อการเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษา

(3) ความเข้มแข็งทางการเมือง (Political Empowerment) ซึ่งตัวชี้วัดมีทั้งหมด 3 ตัว ได้แก่ 1. สัดส่วนหญิงชายที่เป็นผู้แทนในสภาผู้แทนราษฎร 2. สัดส่วนหญิงชายที่เป็นรัฐมนตรี และ 3. สัดส่วนหญิงชายที่เป็นผู้นำประเทศในรอบ 50 ปีที่ผ่านมา

(4) สุขภาพและความยืนยาวของชีวิต (Health and Survival) ซึ่งตัวชี้วัดมีทั้งหมด 2 ตัว ได้แก่ 1. สัดส่วนหญิงชายต่อการมีอายุยืนและมีสุขภาพที่ดี และ 2. สัดส่วนเพศหญิงชายในทารกแรกเกิด¹²

สำหรับการเก็บข้อมูล World Economic Forum-WEF ได้ใช้ข้อมูลที่ได้รับการจัดเก็บไว้แล้ว เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme-UNDP) ในเรื่องเศรษฐกิจ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund-UNFPA) ในเรื่องประชากร องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO) ในเรื่องการศึกษา องค์การอนามัยโลก (World Health Organization-WHO) ในเรื่องสุขภาพ สหภาพรัฐสภาระหว่างประเทศ (Inter-Parliamentary Union-IPU) ในเรื่องการเมือง และ World Economic Forum-WEF เก็บเอง บางส่วนที่หน่วยงานอื่นไม่ได้จัดเก็บเช่น เรื่องค่าจ้าง

¹¹ <http://www.weforum.org/pdf/gendergap/report2008.pdf>

¹² World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2008, page 5

2.2.2 กลุ่มประเทศผู้ให้ทุน

- ออสเตรเลีย

หน่วยงานของประเทศออสเตรเลียที่ทำหน้าที่ในการให้ทุนชื่อว่า Australian Agency for International Development-AusAID ซึ่งมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา AusAID ได้ใช้แนวทางการทำให้ความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเป็นกระแสหลักของการพัฒนา (Gender Mainstreaming Approach) ในการติดตามผลลัพธ์ของการให้ความช่วยเหลือด้านเงินสนับสนุนในการพัฒนา (Development Results) ซึ่งแนวทางดังกล่าว (Gender Mainstreaming Approach) จะประเมินความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในทุกนโยบายของการให้ความช่วยเหลือในโครงการพัฒนา (Development Programme) เช่น ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา หรือสุขภาพ ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ หนึ่งในองค์ประกอบตัวชี้วัดผลลัพธ์การเติบโตทางเศรษฐกิจ คือ การยกระดับสภาพทางเศรษฐกิจของสตรี ซึ่งจะประเมินจาก 4 มิติด้วยกันคือ (1) ความเสมอภาคในการเข้าถึง (2) ความเสมอภาคในการตัดสินใจ (3) ความเสมอภาคในสิทธิของผู้หญิง และ (4) ความเสมอภาคในการเสริมสร้างสมรรถภาพของผู้หญิง ซึ่งทั้ง 4 มิติดังกล่าวใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในทุกโครงการพัฒนา (development programme)¹³

- แคนาดา

หน่วยงานของประเทศแคนาดาที่ทำหน้าที่ในการให้ทุนชื่อว่า Canadian International Development Agency-CIDA ในกลุ่มประเทศผู้ให้ทุนแคนาดาได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในระดับโลกในการส่งเสริมและพิทักษ์ปกป้องสิทธิสตรีและความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย แคนาดาเห็นว่าทั้ง 2 เรื่องเป็นนโยบายภายในประเทศและนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ แคนาดามีความเชื่อว่าความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย มิได้เป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเป็นธรรมในสังคม สันติภาพและความมั่นคง เป้าหมายดังกล่าวนี้จะบรรลุผลได้ต่อเมื่อผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในฐานะหุ้นส่วนของการพัฒนา ดังนั้น CIDA จึงใช้แนวทางการประเมินติดตามผลลัพธ์การพัฒนาเช่นเดียวกับ AusAID คือ แนวทางการทำให้ความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเป็นกระแสหลักของการพัฒนา (Gender Mainstreaming Approach) ในการประเมินความเสมอภาคระหว่างหญิงชายจากงบประมาณ

¹³ Australian Agency for International Development (AusAID), Gender equality in Australian's aid programme, March 2007

การให้ความช่วยเหลือทุกด้านของการพัฒนามิติที่ใช้ในการประเมินก็ไม่ต่างกัน
มาจาก AusAID โดยใช้เพียง 3 มิติคือ (1) อำนาจในการตัดสินใจที่เท่าเทียม
(2) สิทธิที่เท่าเทียม และ (3) การเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ของการพัฒนา
อย่างเท่าเทียม¹⁴

2.2.3 ประเทศในกลุ่มแอฟริกา

จากการสำรวจพบว่า ประเทศในกลุ่มแอฟริกามีการสร้างดัชนี
ตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่ใช้ในทวีปแอฟริกาโดยเฉพาะ
(African Gender and Development Index-AGDI) ตัวชี้วัดดังกล่าว สร้างขึ้น
เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพของผู้หญิง
รวมทั้งการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ตัวชี้วัดดังกล่าวพัฒนาขึ้น
จากการวิเคราะห์ช่องว่างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและปัญหา
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายในแอฟริกา ตัวชี้วัดเหล่านี้พัฒนา
มาจากความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการนำนโยบายด้านหญิงชาย
ไปสู่การปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย
ความเสมอภาคระหว่างหญิงชายมิได้หมายถึง “ความเหมือน” (sameness)
ระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย แต่หมายถึง ความเสมอภาคของสิทธิ การมีส่วนร่วม
โอกาส และการเข้าถึงและการควบคุมทรัพยากรต่างๆ ความสัมพันธ์
เชิงอำนาจระหว่างหญิงชายเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่เท่าเทียมกัน
ซึ่งแสดงออกในทุกมิติของชีวิต ด้วยเหตุนี้ ประเด็นสถานภาพ บทบาท และ
ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ (gender) จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่หรือปริมาตร
ที่เกี่ยวกับเรื่องส่วนรวม (สาธารณะ) และเรื่องส่วนตัว ดัชนีชี้วัด AGDI ประกอบ
ด้วย 2 ส่วน ได้แก่ Gender Status Index-GSI และ The African Women’s
Progress Scoreboard-AWPS

Gender Status Index-GSI เป็นตัวชี้วัดเชิงปริมาณที่สะท้อนให้เห็น
ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศใน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านสังคม ประกอบด้วย
ตัวชี้วัดด้านการศึกษาและด้านสุขภาพ (2) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ตัวชี้วัด
เรื่องรายได้ การใช้เวลา การทำงาน และโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร และ
(3) ด้านการเมือง ประกอบด้วย ตัวชี้วัดเกี่ยวกับการเมืองที่เป็นทางการและ
การเมืองที่ไม่เป็นทางการ ตัวชี้วัดแต่ละด้านของ GSI จะแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย
ซึ่งโยงมาถึงตัวชี้วัดและตัวแปรต่างๆ

ส่วน The African Women’s Progress Scoreboard-AWPS
เป็นการประเมินคุณภาพถึง บทบาทของรัฐบาลแอฟริกันในการนำนโยบายด้าน

¹⁴ CIDA’s Framework for Assessing Gender Equality Results, Canadian International Development Agency, 6-9, 2005

ความเสมอภาคระหว่างเพศไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการให้คะแนน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ 0 หมายถึง ไม่มีการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องงบประมาณและกฎหมาย ระดับ 1 หมายถึงต้องปรับปรุง-ดี ระดับ 2 หมายถึงดี-ดีเยี่ยม ซึ่งการให้คะแนนในลักษณะนี้ ทำให้สามารถวัดในเชิงปริมาณได้ด้วย ตัวอย่างประเด็นที่ใช้ AWPS ในการวัด ได้แก่ ความรุนแรงต่อสตรี อัตราการตายของมารดา การคุมกำเนิด สิทธิในที่ดินของผู้หญิง สิทธิของผู้หญิงที่จะได้รับค่าจ้างที่เท่าเทียม โอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเกษตร เป็นต้น¹⁵

2.3 มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของ หน่วยงานภายในประเทศ

การศึกษาตัวชี้วัดในหน่วยงานต่างๆ ของประเทศไทยจำแนกหน่วยงานออกเป็นกลุ่ม ดังนี้

2.3.1 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

จากการศึกษายังไม่พบข้อมูลการจัดทำตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย¹⁶

2.3.2 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

จากการศึกษายังไม่พบข้อมูลการจัดทำตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย¹⁷

2.3.3 กระทรวงหลักทั้ง 19 กระทรวง

การศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระดับกระทรวง ได้ศึกษาจากแผนปฏิบัติราชการของ 19 กระทรวงหลัก เพื่อดูแผนปฏิบัติราชการในระดับกระทรวงว่าได้กำหนดตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับความเสมอภาคหรือไม่ และได้มีการบูรณาการบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชายเข้าสู่แผนปฏิบัติงานหลักของส่วนราชการ (gender mainstreaming) แล้วหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า มีเพียงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงมหาดไทยที่มีการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ส่วนกระทรวงแรงงานมีการทำตัวชี้วัดในลักษณะประเด็นคือ ประเด็นการล่วงละเมิดทางเพศ

• กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้จัดทำมาตรฐานการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (และมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง) แต่เป็นมาตรฐานที่ใช้วัดหน่วยงานภาครัฐ เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 19 กระทรวง 125 กรม 4 องค์การอิสระ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

¹⁵Thokozile Ruzvidzo. Introducing The African Gender and Development Index "Open Society Initiative for Southern Africa" P.18 www.osisa.org/files/openspace/1_1_p18_thokozile_ruzvidzo.pdf

¹⁶www.ocsc.go.th

¹⁷www.opdc.go.th

(1) ด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 8 มาตรฐาน 21 ตัวชี้วัด เช่น สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับทุนศึกษาต่อต่างประเทศ ค่าตอบแทนที่เท่าเทียมกัน เป็นต้น

(2) ด้านกฎหมายและนโยบายของหน่วยงาน ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 10 ตัวชี้วัด เช่น มีการจัดการความรู้เรื่องมิติหญิงชายอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแผนแม่บทและกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officers-CGEO) และศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point-GFP) เป็นต้น

(3) ด้านการให้บริการ ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน 3 ตัวชี้วัด เช่น มีนโยบาย แผนงาน กิจกรรม โครงการในการให้บริการหญิงชาย เป็นต้น¹⁸

• กระทรวงมหาดไทย

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการส่งเสริมการพัฒนาสตรีโดยมีตัวชี้วัด 6 ด้าน ประกอบด้วย

(1) ด้านโครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วยตัวชี้วัด 14 ตัวชี้วัด เช่น มีคณะทำงานหรือคณะกรรมการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบงานด้านเด็ก สตรี และเยาวชน มีการจัดสรรงบประมาณประจำปีสำหรับกิจกรรมพัฒนาสตรีเพิ่มขึ้นเป็นประจำทุกปี มีสตรีและกลุ่มสตรีเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกกิจกรรมของท้องถิ่น

(2) ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วยตัวชี้วัด 18 ตัวชี้วัด เช่น ร้อยละ 100 ของหญิงวัยเจริญพันธุ์มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัว ร้อยละ 80 ของสตรีอายุ 35 ปี ขึ้นไป ได้รับการตรวจมะเร็งปากมดลูก ร้อยละ 70 ของวัยรุ่นสตรี มีความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์และการป้องกันตัวเองจากการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรอย่างถูกต้องและปลอดภัย

(3) ด้านการศึกษา การเรียนรู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 11 ตัวชี้วัด เช่น นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ร้อยละ 80 มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่กลุ่มสตรีแม่บ้าน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง หรือเด็กอายุ 7-15 ปี ได้รับการศึกษาภาคบังคับร้อยละ 100

(4) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 12 ตัวชี้วัด เช่น มีกิจกรรมต่อโครงการที่ส่งเสริมและสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มสตรีอย่างเหมาะสมตามความต้องการของกลุ่มอย่างน้อยปีละ 5 กิจกรรมต่อโครงการ และควรเพิ่มขึ้นอย่างน้อยทุกปี หรือร้อยละ 60 ของกลุ่มหรือองค์กรอาชีพของสตรีได้รับ

¹⁸โครงการจัดทำมาตรฐานการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็งของหน่วยงานภาครัฐ โดยสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

การพัฒนาความรู้ ทักษะด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องและควรเพิ่มขึ้นทุกปี แรงงานสตรีในแต่ละสาขาอาชีพได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 และควรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี

(5) ด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 12 ตัวชี้วัด เช่น มีโครงการหรือกิจกรรมให้ความรู้แก่สตรีให้ตระหนักในคุณค่าของตน และมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือประสานและรับฟังเรื่องราวปัญหาของสตรี 1 แห่ง มีกิจกรรมรณรงค์ให้สตรีมาสัมผัสรับเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

(6) ด้านการจัดการทรัพยากร ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ มีสายตรวจเฝ้าระวังในชุมชนต่อเนื่องตลอดเวลา มีโครงการและกิจกรรมให้สตรีมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรมหรือโครงการให้สตรี และเยาวชน มีความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม¹⁹

• กระทรวงแรงงาน

จากการศึกษาข้อมูลไม่พบว่ามีการจัดทำตัวชี้วัดด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย²⁰ อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาพบว่า หน่วยงานในสังกัด คือ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีการจัดทำตัวชี้วัดด้านการคุ้มครองแรงงาน ในปี 2551 ได้แก่ จำนวนที่เพิ่มขึ้นของสถานประกอบกิจการที่มีระบบรับข้อร้องเรียนด้านการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งการดำเนินการตามตัวชี้วัดดังกล่าว ได้ดำเนินการโดยการส่งเสริมให้สถานประกอบกิจการจัดทำนโยบายและขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศขึ้นในสถานประกอบกิจการ พร้อมทั้งประกาศนโยบายและขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวให้ลูกจ้างทราบด้วย²¹

• องค์การอิสระ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของรัฐบาลใหม่โดยจัดเป็นคณะรัฐมนตรี รัฐบาล องค์การศาล อันประกอบด้วย ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร ดังนั้น หน่วยงานอื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน แยกเป็น

(1) องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

¹⁹ มาตรฐานการส่งเสริมพัฒนาสตรี กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ไม่ปรากฏปีที่ตีพิมพ์ หน้า 33

²⁰ www.mol.go.th

²¹ แนวปฏิบัติในการดำเนินการตามตัวชี้วัดที่ 1.5 พ.ศ. 2551 เรื่องจำนวนที่เพิ่มขึ้นของสถานประกอบกิจการที่มีระบบรับข้อร้องเรียนด้านการคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ สำนักคุ้มครองแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

(2) องค์การอื่นตามรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย องค์การอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากการศึกษาพบว่าไม่มีหน่วยงานใดจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

2.4 สรุป

การศึกษานี้ไม่พบว่ามีการจัดทำมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในหน่วยงานต่างประเทศ มีแต่การจัดทำดัชนีตัวชี้วัดเพื่อดูช่องว่างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (gender gap) และตัวชี้วัดเพื่อดูความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (gender equality indicators) ซึ่งในภาพรวมก็จะวัดด้านหลักๆ 4 ด้าน คือ การศึกษา เศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ในส่วนของมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในประเทศไทยนั้น ผลการศึกษาพบว่า แผนปฏิบัติการของ 19 กระทรวงหลักไม่มีการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ตลอดจนแผนงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายโดยตรง ยกเว้นกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกระทรวงต้นสังกัดของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการส่งเสริมการพัฒนาสตรีในส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3

กรอบแนวคิดและคำจำกัดความ ในการศึกษา

3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายกำหนดจาก

- (1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ
- (2) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW)
- (3) ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี พ.ศ. 2538 (Beijing Declaration and Platform for Action-BPFA)
- (4) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ (Millennium Development Goals-MDGs)
- (5) แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 -10 (พ.ศ. 2520-2554)

3.1.1 กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

สิทธิอันเท่าเทียมระหว่างหญิงชายได้รับการบัญญัติขึ้นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 28 ซึ่งบัญญัติว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารมณ์ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ถูกยกเลิกไปเมื่อปี พ.ศ. 2519 เมื่อมีการปฏิวัติรัฐประหาร ต่อมาในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 24 บัญญัติให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ยอมรับหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมเสมอภาคที่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญอย่างเสมอกันโดยไม่ถูกกีดกันเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุทางเพศ รัฐธรรมนูญปี 2540 นอกจากจะกล่าวถึงความเสมอภาคระหว่างหญิงชายแล้ว ยังบัญญัติห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ยังบัญญัติว่ามาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งรัฐธรรมนูญ ปี 2550 หลักสิทธิอันเท่าเทียมระหว่างหญิงชายยังได้รับการบัญญัติไว้เหมือนเดิม

อันที่จริงแล้วสิทธิอันเท่าเทียมที่ได้ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่ฉบับปี พ.ศ. 2517 ฉบับ พ.ศ. 2534 (แก้ไข พ.ศ. 2538) ฉบับ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 นั้น ในทางปฏิบัติได้มีการแก้ไขและบัญญัติกฎหมายใหม่เพื่อประกันสิทธิอันเท่าเทียมของสตรีมาเป็นลำดับ และอาจกล่าวได้ว่าสตรีไทยได้รับสิทธิทางกฎหมายที่เท่าเทียมกับชายเกือบหมดแล้ว โดยเฉพาะกฎหมาย 7 ฉบับ²² ซึ่ง 6 ฉบับได้รับการแก้ไขและบัญญัติใหม่โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และอีกหนึ่งฉบับได้รับการแก้ไขไปก่อนหน้านี้ สนช. ได้รับการจัดตั้งขึ้นหลังการรัฐประหารโดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) นำโดยพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน การประกาศใช้กฎหมายใหม่ทั้ง 7 ฉบับส่งผลให้ประเทศไทยสามารถยกเลิกข้อสงวนข้อที่ 16²³ ของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ต่อสหประชาชาติได้ ซึ่งคาดว่าประเทศไทยจะดำเนินการขออนุญาตถอนข้อสงวนดังกล่าวพร้อมกับการส่งรายงานการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 6-7 ต่อคณะกรรมการของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบได้ในปี พ.ศ. 2553

ดังนั้น จะเห็นว่าสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) และขบวนการพัฒนาสตรีได้ประสบความสำเร็จในการสร้างความเสมอภาค

²² (1) กฎหมาย 7 ฉบับ ประกอบด้วย (1) พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ครม. เป็นผู้เสนอ) สาระสำคัญ : เป็นเรื่องการชั่งหรือจำคุก และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่เป็นหญิงมีครรภ์ โดยให้ผ่อนผันการลงโทษหญิงตั้งครรภ์ไม่ให้ถูกกักขัง จำคุก หรือประหารชีวิตในขณะตั้งครรภ์ จนกว่าจะคลอดและดูแลบุตรให้พ้นวัยทารก
(2) พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ครม.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นผู้เสนอ) สาระสำคัญ : แก้ไขเพิ่มเติมให้ครอบคลุมว่าผู้ใดกระทำความผิดทำให้ผู้อื่น มีความผิด
(3) พ.ร.บ. คำนำหน้านามหญิง (จุรี วิจิตรวาทการ เป็นผู้เสนอ) สาระสำคัญ : ให้ผู้หญิงที่สมรสแล้ว หญิงหม้ายที่มีสิทธิเลือกใช้นามว่า “นางสาว” ได้
(4) พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว (ครม./กัญญา ศิลปะอาชา เป็นผู้เสนอ)
(5) พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ครม.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นผู้เสนอ) สาระสำคัญ : คู่หมั้นทั้งหญิงชายมีสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนจากผู้อื่น ซึ่งได้ร่วมประเวณี ข่มขืนกระทำความผิด หรือพยายามข่มขืน กระทำความผิดคู่หมั้นของตน เหตุต้องฟ้องหย่าและสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนกรณีการฟ้องหย่าเสมอภาคกันระหว่างหญิงชาย
(6) พ.ร.บ. มาตรการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ครม. กัญญา ศิลปะอาชา เป็นผู้เสนอ)
(7) พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. 2505 เป็นการแก้ไขเนื่องจากนางผดุงนันทรา ภักเกษม สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน รัฐสภาว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งกำหนดให้หญิงที่สมรสแล้วต้องใช้นามสกุลของสามี ขัดต่อบทบัญญัติว่าสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ที่ 21/2546 ว่ากฎหมายฉบับนี้ขัดกับ รัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้นำไปสู่การตราพระราชบัญญัติ ชื่อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ ว่าคู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุล ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างมีสิทธิใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

²³ มาตรา 16 เกี่ยวข้องกับการขจัดการเลือกปฏิบัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและการสมรส

ระหว่างหญิงชายในระดับนโยบายและบทบัญญัติของกฎหมายไปแล้วว่า ร้อยละ 90 ต่อแต่นี้ไปประเด็นความเสมอภาคหญิงชายที่ต้องดำเนินการต่อก็คงเป็นเรื่องการส่งเสริมให้สังคมมีเจตคติที่ให้ความเคารพต่อหลักความเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งอุปสรรคสำคัญคงเป็นประเด็นเรื่องการเข้าถึงอำนาจและการใช้อำนาจที่ไม่เสมอภาคกัน อันเป็นผลสืบเนื่องจากรากเหง้าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ซึ่งรวมถึง ค่านิยม บรรทัดฐาน จารีตประเพณีของสังคมไทย ซึ่งมีวิวัฒนาการจากสังคมที่มอบอำนาจและการใช้อำนาจให้แก่เพศชาย ตัวอย่าง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อนมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามรัฐธรรมนูญฯ ฉบับ พ.ศ. 2517 มาตรา 50 และมาตรา 1454 ซึ่งบัญญัติว่าผู้หญิงต้องถือภูมิลำเนาตามสามีและสามีเป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้เลือกที่อยู่และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในเรื่องการเลี้ยงดู ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในบรรพ 5 เดิมมาตรา 1537 ให้อำนาจปกครองบุตรแก่บิดา นี่เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาให้เห็นพอสังเขป ความจริงยังมีกฎหมายอีกมากมายที่ส่งเสริมอำนาจเพศชายในทุกสถานภาพไม่ว่าจะเป็นสามี บิดา หรือแม้แต่คู่หมั้น และการใช้อำนาจของผู้ชายในประวัติศาสตร์ชาติไทยโดยตลอด เป็นการใช้อำนาจในเชิงเดียวและขัดต่อหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลต่อบทบาทและสถานภาพของผู้อยู่ภายใต้การใช้อำนาจดังกล่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้หญิง การใช้อำนาจดังกล่าวในการกำหนดกฎเกณฑ์และบทบาททางเพศของสตรีส่งผลต่อความลำหลังของสตรี และส่งผลต่อศักดิ์ศรีความเป็นคนของสตรี เช่น การที่สามีข่มขืนกระทำชำเราภรรยาไม่มีความผิดทางกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันการกระทำดังกล่าวได้กลายเป็นความผิดตามกฎหมายไปแล้ว

เมื่อสตรีได้รับสิทธิและโอกาสในการพัฒนาตนเองมาตามลำดับตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ ทำให้สตรีอยู่ในเงื่อนไข ศักยภาพและความพร้อมในการใช้อำนาจดังกล่าวทั้งในระดับครัวเรือน สังคม และการเมือง ดังนั้นความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจจึงควรเป็นทิศทางการขับเคลื่อนประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในทศวรรษหน้านี้อย่าง สด. ที่จะดำเนินการต่อไป

โครงการจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชาย จึงเป็นโครงการที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาความเสมอภาคหญิงชาย ซึ่งต้องพัฒนาการสร้างสมดุลแห่งอำนาจระหว่างชายหญิงในสถานการณ์ของสตรีในปัจจุบัน และตามแนวคิดและเจตจำนงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยเฉพาะในมาตรา 97(2) ว่าด้วยการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อ ซึ่งเป็นครั้งแรกที่สังคมเริ่มยอมรับเรื่องความเสมอภาคในระบบตัวแทนการใช้อำนาจ

"ดังนั้น ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจจึงควรเป็นทิศทางการขับเคลื่อนประเด็นความเสมอภาคหญิงชายในทศวรรษหน้านี้อย่าง สด. ที่จะดำเนินการต่อไป"

“สาระสำคัญของ
อนุสัญญาว่าด้วยการ
ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อ
สตรีในทุกรูปแบบซึ่งมี
ทั้งสิ้น 30 มาตราเป็น
เรื่องการประกันสิทธิ
ความเสมอภาคของ
สตรีตั้งแต่เกิดจนตาย”

แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะบัญญัติแค่คำว่า “สัดส่วนที่เหมาะสม” ก็ตาม แต่นั่นคือจุดเริ่มต้น

3.1.2 อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women-CEDAW)

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติจากการเรียกร้องขององค์กรสตรีทั่วโลกโดยมีกองทุนเพื่อการพัฒนาสตรีแห่งสหประชาชาติ (United Nations Fund for Women-UNIFEM) ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2519 ทำหน้าที่เป็นตัวแทนองค์กรสตรีนานาชาติในการผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อให้สตรีมีพื้นที่ของตนเองในกลไกของสหประชาชาติ

อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติสมัยที่ 34 ในปี พ.ศ. 2522 ประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีทั้งหมดในปัจจุบัน (พ.ศ.2551) มี 185 ประเทศ อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐภาคีใช้เป็นแนวทางและกรอบในการพัฒนาสิทธิของสตรีในประเทศของตน สาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบซึ่งมีทั้งสิ้น 30 มาตราเป็นเรื่องการประกันสิทธิความเสมอภาคของสตรีตั้งแต่เกิดจนตาย ตั้งแต่สิทธิความเสมอภาคในการถือสัญชาติของบุตร สิทธิความเสมอภาคในการศึกษา การจ้างงาน การทำสัญญา ตลอดจนสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส สิทธิการทำงานและสิทธิทางการเมือง เป็นต้น

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวในปี พ.ศ. 2528 และได้ทำการพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบของรัฐตลอดมาหลังจากได้ลงนามเป็นภาคีจนกระทั่งสามารถยกเลิกข้อสงวนได้เกือบหมดสิ้นจากจำนวน 7 ข้อ²⁴

²⁴ข้อสงวนที่ประเทศไทยได้ตั้งไว้ได้แก่ :

อนุสัญญาข้อ 7 เรื่อง ความเสมอภาคทางการเมืองและการรับตำแหน่งทางราชการ
อนุสัญญาข้อ 9 วรรค 2 เรื่อง การถือสัญชาติของบุตรที่เกิดกับหญิงไทย
อนุสัญญาข้อ 10 เรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษา
อนุสัญญาข้อ 11 วรรค(ข) เรื่อง สิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานชนิดเดียวกัน
อนุสัญญาข้อ 15 วรรค 3 เรื่อง การทำสัญญา
อนุสัญญาข้อ 16 เรื่อง ความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส
อนุสัญญาข้อ 29 เรื่อง การให้อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท

ต่อมาประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวนเพิ่ม 5 ข้อ ได้แก่ :

อนุสัญญาข้อ 11 และข้อ 15 โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2533
อนุสัญญาข้อ 9 โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2535
อนุสัญญาข้อ 7 และข้อ 10 โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2538
คงเหลืออนุสัญญาที่ประเทศไทยตั้งข้อสงวนไว้อีก 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 16 (ความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส) และข้อ 29 (เรื่องการใช้
อำนาจศาลโลกในการตัดสินกรณีพิพาท)

และคาดว่าจะสามารถยกเลิกข้อสงวนข้อสุดท้ายเรื่องความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรสได้ในการเสนอรายงานเพื่ออนุมัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบฉบับที่ 6-7 ในปี พ.ศ. 2553

ดังนั้น การจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชาย จะช่วยให้ประเมินสถานการณ์ที่เป็นจริงของสิทธิของสตรีว่า มีความเสมอภาคกับผู้ชายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบหรือไม่

3.1.3 ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action-BPFA)

ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี เป็นเอกสารจากการประชุมสตรีโลกครั้งที่ 4 ซึ่งจัดที่กรุงปักกิ่ง ในปี พ.ศ. 2538 และได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิกทั้งหมด 189 ประเทศ แผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีเป็นแผนแม่บทโลกที่แนะนำให้ประเทศสมาชิกเร่งรัดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในโรปี และขจัดอุปสรรคที่ขัดขวางการมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคในการตัดสินใจในทุกด้านของชีวิตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งรวมถึงหลักการใช้อำนาจและความรับผิดชอบระหว่างหญิงชายภายในบ้าน ที่ทำงาน ในชุมชนทั้งระดับชาติและนานาชาติ ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีเห็นว่าความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมในสังคม

เนื่องจากสตรีเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของโลกและอยู่ในทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้นแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีจึงได้เสนอให้ประเทศสมาชิกใช้ยุทธศาสตร์การผลักดันให้ความเสมอภาคทางเพศเป็นกระแสหลักของการพัฒนา (gender mainstreaming) หมายความว่า ต้องทำให้ความเสมอภาคทางเพศเป็นค่านิยมหลัก (core value) ในการพัฒนาประเทศ ในการจัดทำนโยบายทุกนโยบาย แผนพัฒนาทุกแผน โครงการพัฒนาทุกโครงการ กฎหมายทุกฉบับ ตลอดจนการดำเนินการและการทำงานร่วมกันระหว่างหญิงชายควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

ดังนั้น การจัดทำมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชาย จึงสอดคล้องและตั้งอยู่บนหลักการของแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี

“ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีเห็นว่า ความเสมอภาคระหว่างเพศเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและความเป็นธรรมในสังคม”

3.1.4 เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของสหประชาชาติ (Millennium Development Goals-MDGs)

ปฏิญญาสหัสวรรษแห่งสหประชาชาติ (United Nations Millennium Declaration) ได้รับการรับรองจากประเทศสมาชิก 189 ประเทศในการประชุมสุดยอดสหัสวรรษแห่งสหประชาชาติ (UN Millennium Summit) ในปี ค.ศ. 2000 ที่กรุงนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ปฏิญญาสหัสวรรษได้วางรากฐานค่านิยมสากลของการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืนที่มีคนเป็นศูนย์กลางนั้นคือ

- เสรีภาพ (Freedom) ในการมีชีวิตอยู่อย่างปราศจากความหิวและความกลัว โดยเฉพาะเสรีภาพของสตรีในการมีความเสมอภาคกับชาย
- ความเสมอภาค (Equality) ทั้งในเรื่องเพศและโอกาสในการได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา
- ความสมานฉันท์ (Solidarity) ที่อยู่บนหลักความเท่าเทียมและเป็นธรรม
- ความอดทนอดกลั้น (Tolerance) ต่อความแตกต่างในความเชื่อ วัฒนธรรมและภาษา
- การเคารพธรรมชาติ (Respect Nature) ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
- ความรับผิดชอบร่วมกัน (Shared Responsibility) ในการจัดการระบบเศรษฐกิจโลกและการพัฒนาสังคม

เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) กำหนดขึ้นจากปฏิญญาสหัสวรรษแห่งสหประชาชาติ โดยกำหนดเป้าหมายทั้งหมด 8 เป้าประสงค์ (goals) 18 เป้าหมาย (targets) และ 48 ตัวชี้วัด (indicators) และให้บรรลุภายในปี พ.ศ. 2558 หนึ่งในเป้าหมายคือเป้าหมายที่ 3 ความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้หญิง นอกจากนี้สหัสวรรษแห่งสหประชาชาติได้กำหนดกรอบการติดตามความก้าวหน้าการพัฒนามนุษย์ (framework for monitoring of human development) และได้รับการยอมรับจากนานาประเทศทั่วโลก

สำหรับประเทศไทยในส่วนของเป้าหมายที่ 3 ประเทศไทยได้บรรลุตัวชี้วัดเกือบหมดแล้ว ประเทศไทยจึงได้เสนอตัวชี้วัดในการเพิ่มสัดส่วนผู้หญิงในระดับตัดสินใจเป็นสองเท่าในช่วงปี ค.ศ. 2002-2006 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งไม่แน่ใจว่าได้มีการประเมินหรือไม่ เพราะจากเอกสาร UNDP ที่ได้จัดทำใน

ปี ค.ศ. 2006 (พ.ศ.2549) ในเป้าหมายที่ 3 ก็ได้มีการเปรียบเทียบให้เห็นว่า สัดส่วนผู้หญิงในระดับตัดสินใจได้เพิ่มเป็นสองเท่าในช่วงปี ค.ศ. 2002-2006 (พ.ศ. 2545-2549) ตามที่กำหนดเป้าหมายที่ท้าทายในเป้าหมายบวกที่ 3 (MDG plus) หรือไม่ ดังนั้นการสร้างมาตรฐานตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชายจึง สอดคล้องกับหลักการของปฏิญญาสหประชาชาติแห่งสหประชาชาติซึ่งประเทศไทย ได้ลงนามรับรองไว้เช่นกัน ซึ่งการเพิ่มสัดส่วนผู้หญิงในระดับตัดสินใจเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในชุดมาตรฐานเรื่องความเสมอภาคทางสังคม

3.1.5 แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ถึงฉบับที่10 (พ.ศ. 2550-2554)

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาสตรีอย่างมีแผนการพัฒนามาถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 30 ปี คือนับตั้งแต่การมีแผนพัฒนาสตรีเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นแผนแม่บทการพัฒนาสตรีระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2522-2544) ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำขึ้น ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีหน่วยงานพัฒนาสตรีในระดับชาติ²⁵ ตั้งแต่ประเทศไทย มีแผนพัฒนาสตรีฉบับแรกจนถึงปัจจุบันนับรวมได้ทั้งหมด 7 แผน คือ เป็นแผนพัฒนาสตรีระยะยาว 2 แผน คือ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2522-2544 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535-2554 และแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติอีก 5 แผน ซึ่งล้อตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งแผนทั้งหมด 7 แผน ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานความเสมอภาค ระหว่างหญิงชายในระดับชาติ ดังนั้น สค. ซึ่งมีหน้าที่ในการรับผิดชอบการ ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายโดยตรง จึงได้ริเริ่มโครงการดังกล่าวนี้ เพื่อที่จะกำหนดมาตรฐานที่เป็นรูปธรรมและวัดได้ หรือประเมินได้ เพื่อใช้เป็น เกณฑ์ให้ทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้องประเมินว่าสถานภาพของสตรีไทยอยู่ใกล้หรือ ไกลมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงและชายมากน้อยเพียงใด

²⁵ มีแต่คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติซึ่งแต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี

3.2 ประเด็นที่ใช้ในการศึกษา

ประเด็นที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด จะทบทวนและรวบรวมจากประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) จนถึงฉบับปัจจุบัน ตลอดจนแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2522-2544) และแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535-2554) ด้วยเหตุผลดังนี้

(1) การกำหนดมาตรฐานมีจุดประสงค์เพื่อที่จะใช้เป็นเป้าหมายในการประเมินคุณภาพสิ่งที่ได้รับการพัฒนา เพื่อที่จะได้ปรับปรุงคุณภาพที่มีอยู่ไปสู่มาตรฐานที่กำหนด

(2) การนำประเด็นจากแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4-10 มากำหนดเป็นประเด็นในการสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดเพราะเป็นช่วงแผนที่มีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีอย่างชัดเจน จึงเป็นการกำหนดมาตรฐานจากสิ่งที่ได้พัฒนามาตลอด 30 ปี หากไปใช้ประเด็นอื่น ก็จะทำให้ไม่สามารถประเมินคุณภาพที่สอดคล้องกับแผนและนโยบายชาติที่ได้ทำมาตลอด 30 ปี

(3) ดังนั้นหากกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดจากประเด็นและโครงการกิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 4 ถึงฉบับที่ 10 ก็จะสามารถประเมินได้ว่า แผนงานพัฒนาสตรีตามประเด็นต่างๆ ที่มีเป้าหมายยกระดับสถานภาพและศักยภาพสตรีไปสู่ความเสมอภาคระหว่างชายหญิง สตรีได้รับการพัฒนาไปสู่คุณภาพมาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ ก็จะสามารถทำให้ประเมินได้อย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาสตรีที่ผ่านมา

เพื่อให้เห็นพัฒนาการของประเด็นการพัฒนาสตรีในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ประเทศไทยมีการจัดทำแผนพัฒนาประเทศ การศึกษานี้จึงนำเสนอการศึกษาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10 แต่ในการกำหนดประเด็นมาตรฐานจะกำหนดจากแผน 4-10 ดังที่ได้กล่าวแล้ว ประเด็นการพัฒนาสตรีและการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชายหญิง ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10 และแผนพัฒนาสตรีระยะยาวทั้ง 2 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ แห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2504-2514)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ไม่มีมิติด้านสังคม จึงเรียกว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยตั้งเป้าการเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 7.2 และ 8.5 ตามลำดับ ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ปรากฏว่าอัตราการจ้างงานหญิงในภาคการผลิตมีสูงถึงร้อยละ 99.90 ของผู้หญิงที่อยู่ในกำลังแรงงานในภาคการผลิตทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าอัตราการจ้างงานชายที่อยู่ในภาคการผลิตซึ่งเท่ากับ 99.65²⁶ แต่ปรากฏว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 และฉบับที่ 2 ไม่มีการกล่าวถึงแรงงานหญิงที่อยู่ในกำลังการผลิต และไม่มีการนโยบายและแผนที่จะพัฒนาแรงงานสตรีเหล่านี้

3.2.2 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 เป็นช่วงที่เกิดวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกเนื่องจากวิกฤติน้ำมัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก และความไม่มั่นคงภายในประเทศอันเนื่องมาจากภัยคอมมิวนิสต์ ทำให้รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศไทยโดยการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 จึงเปลี่ยนชื่อจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติมาเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และใช้มาจนถึงปัจจุบัน

การที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 มีมิติทางสังคมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้มีการบรรจุประเด็นสตรีเป็นครั้งแรกในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 แต่สตรีก็ได้รับการจัดให้เป็นกลุ่มเป้าหมายเฉพาะในนโยบายการวางแผนครอบครัว เนื่องจากในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 ตรงกับช่วงของทศวรรษสตรีของสหประชาชาติ และการเคลื่อนไหวที่รุกคืบของขบวนการสตรีสากล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรับรองกฎหมายระหว่างประเทศในการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี (พ.ศ. 2519) และการประกาศให้ ปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ.1975) เป็นปีสตรีสากล และ พ.ศ. 2518-2528 (ค.ศ. 1975-1985) เป็นทศวรรษสตรีเพื่อความเสมอภาค การพัฒนา และสันติภาพ ส่งผลต่อการยอมรับ

²⁶ การศึกษาบทบาทชายหญิง หน่วยที่ 3 โดย กรวิภา บุญเชื้อ (วิลลาส) หน้า 136 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ 2545 ISBN 974-643-961-8

“จะเห็นว่าระบบเลือกตั้ง
เป็นระบบที่ผู้หญิงจะ
ได้ที่นั่งในฝ่ายนิติบัญญัติ
น้อยกว่าการแต่งตั้ง
จากงานศึกษาทั้งใน
และต่างประเทศ พบว่า
เจตคติของสังคมต่อ
บทบาทการเป็นผู้นำ
ของผู้หญิงเป็นอุปสรรค
สำคัญในการได้รับ
เลือกตั้งของผู้หญิง”

บทบาทสตรีของประเทศไทยพอสมควร ก่อนหน้าปีสตรีสากล ได้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งขบวนการนักศึกษาและประชาชนโค่นล้มเผด็จการทหาร ทำให้มีการจัดตั้งสมาชิกรัฐสภาแห่งชาติซึ่งมีการแต่งตั้งผู้หญิงถึง 122 คน จากจำนวนสมาชิกสภาแห่งชาติทั้งสิ้น 2,347 คน เพื่อทำหน้าที่คัดเลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปรากฏว่าสตรีได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจำนวน 16 คน จาก 299 คน ต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 ซึ่งบัญญัติรับรองความเสมอภาคระหว่างหญิงชายทำให้มีการยกเลิกระเบียบที่จำกัดสิทธิไม่ให้ผู้หญิงสอบเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาและอัยการ นอกจากนี้ กฎกระทรวงอื่นๆ ก็ได้รับการยกเลิกโดยลำดับทำให้ผู้หญิงสามารถดำรงตำแหน่งในระดับบริหารได้ เช่น ทูต อัยการ ปลัดกระทรวง ผู้อำนวยการกอง และผู้บริหารของรัฐวิสาหกิจและธนาคารได้ ประเทศไทยใช้เวลาถึง 30 ปี นับจากวันที่รัฐบาลได้ยกเลิกกฎกระทรวงต่างๆ ดังกล่าวจนถึงวันที่ผู้หญิงได้รับการยอมรับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ตั้งแต่มีการจัดตั้งธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์ขึ้นในประเทศไทยให้เป็นผู้นำการธนาคารแห่งประเทศไทยและผู้บริหารสูงสุดของธนาคารพาณิชย์²⁷ หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 แล้ว ได้มีการเลือกตั้งทั่วไป ปรากฏว่ามีผู้หญิงได้รับเลือกเข้าสภาเพียง 3 ที่นั่ง แต่ในวุฒิสภาซึ่งเป็นระบบแต่งตั้ง ปรากฏว่าสตรีได้รับการแต่งตั้ง 8 คน หรือร้อยละ 8 จากจำนวน 100 ท่าน ซึ่งจะเห็นว่าระบบเลือกตั้งเป็นระบบที่ผู้หญิงจะได้ที่นั่งในฝ่ายนิติบัญญัติน้อยกว่าการแต่งตั้ง จากงานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ พบว่า เจตคติของสังคมต่อบทบาทการเป็นผู้นำของผู้หญิงเป็นอุปสรรคสำคัญในการได้รับเลือกตั้งของผู้หญิง

ทางด้านการศึกษาผู้หญิงยังได้รับการศึกษาต่ำกว่าผู้ชายในทุกระดับชั้น ในด้านเศรษฐกิจผู้หญิงอยู่ในแรงงานภาคการผลิตเท่าๆ กับผู้ชายคือ ร้อยละ 99.19 ของสตรีวัยทำงานอยู่ในแรงงานการผลิต เมื่อเทียบกับร้อยละ 99.15 ของกำลังแรงงานชาย²⁸ แต่ผู้หญิงยังไม่ได้รับค่าแรงเท่ากับผู้ชาย

สรุปประเด็นความไม่เสมอภาคในแผนพัฒนาฉบับที่ 3 มีอยู่สาม ประเด็นคือ ความไม่เสมอภาคในระบบตัวแทน ซึ่งสตรีมีตัวแทนในระบบรัฐสภาไม่ถึงร้อยละ 5 ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ผู้หญิงได้รับการศึกษาน้อยกว่าผู้ชายในทุกระดับชั้น และความไม่เสมอภาคในการจ้างงาน ซึ่งผู้หญิงได้รับค่าจ้างต่ำกว่าชาย

²⁷ นางธริษา วัฒนกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยคนปัจจุบัน คุณหญิงขวัญ วัฒนศิริธรรม กรรมการผู้จัดการใหญ่ บมจ.ธนาคารไทยพาณิชย์

²⁸ กรรวิภา บุญเชื้อ (วิลลาส), อ้างแล้ว, หน้า 137.

3.2.3 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 -2524)

ด้วยกระแสของทศวรรษสตรี (พ.ศ. 2518-2528) ทำให้แผนพัฒนาฉบับที่ 4 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสตรี โดยมีการกำหนดประเด็นการพัฒนาสตรีโดยเฉพาะ ซึ่งแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 ได้กำหนดประเด็นหลักการพัฒนาสตรีไว้ 3 ประเด็น คือ (1) ด้านการศึกษา โดยส่งเสริมโอกาสที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย เนื่องจากการศึกษาเป็นประเด็นชี้ขาดโอกาสในการจ้างงาน (2) ด้านอาชีพ ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการฝึกอาชีพให้แก่สตรี และ (3) ด้านกฎหมาย กำหนดให้ดำเนินการแก้ไขกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี

เนื่องจากช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 เป็นช่วงที่ทั่วโลกมีวิกฤติน้ำมัน (พ.ศ. 2522-2525) ทำให้พืชผลเกษตรตกต่ำ ประกอบกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ประเทศไทยพัฒนาเป็นประเทศอุตสาหกรรม ดังนั้นแรงงานสตรีในชนบทจึงไหลทะลักเข้าสู่การผลิตภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยดูจากตัวเลขแรงงานสตรีในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้างลดลงจากร้อยละ 69.2 ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 เหลือร้อยละ 66.5 ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 4²⁹ ถึงอย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาความไม่เสมอภาคในเรื่องค่าจ้างและการจ้างงานก็ยังคงดำรงอยู่เช่นเดิม ปัญหาการศึกษาของสตรีก็ยังคงดำรงอยู่เหมือนในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 กล่าวคือ ระดับการศึกษาของหญิงต่ำกว่าชายในทุกภาคส่วนการผลิต จึงสรุปได้ว่าประเด็นปัญหาในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 คือ ประเด็นการศึกษา การจ้างงาน และกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรี ซึ่งกว่าจะแก้ไขได้บางส่วนก็ใช้เวลาหลายปี ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 ถือว่าเป็นก้าวกระโดดของการพัฒนาสตรี เพราะได้มีการวางแผนแม่บทระยะยาว 20 ปี เพื่อความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในการพัฒนา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวางรากฐานการพัฒนาความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในการพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาสตรีระยะยาว ฉบับแรกของประเทศไทย (พ.ศ. 2522-2544) ได้กล่าวถึงประเด็นหลัก 4 ประเด็น ได้แก่ (1) สุขภาพอนามัยสตรีไทย (2) การศึกษาและการเตรียมอาชีพของหญิง (3) การมีส่วนร่วมในสังคมการเมือง การปกครองของสตรีไทย และ (4) กฎหมายเพื่อการพัฒนาสตรี โดยได้ทำการศึกษากลุ่มเป้าหมายสตรีเป็นกลุ่มเฉพาะออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ (1) สตรีเกษตรกร (2) สตรีนอกภาคเกษตร (3) ข้าราชการพลเรือนและพนักงานรัฐวิสาหกิจสตรี (4) แม่ชี (5) ชนต่างวัฒนธรรม (6) หญิงบริการบางประเภท (7) หญิงต้องขัง นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงแรงงานสตรีย้ายถิ่น และแบบฉบับอันพึงประสงค์ของสตรีไทยด้วย

²⁹กรวิภา บุญเชื้อ (วิลลาส), อ้างแล้ว, หน้า 139.

“ในสมัยของแผน
พัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้
ได้มีการแก้กฎหมาย
ให้ผู้หญิงสมัครรับ
เลือกตั้งเป็น
ผู้ใหญ่บ้านได้”

3.2.4 ประเด็นความเสมอภาคทางเพศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ประเด็นสตรี
ยังไม่ได้หล่นหายไปจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 แต่ได้รับการจัดให้เป็น
กลุ่มเป้าหมายพิเศษทางสังคมกลุ่มหนึ่ง จาก 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชน และ
กลุ่มชาวเขา แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 เน้นการจัดความยากจนในภาพรวม
ดังนั้น จึงมีการกำหนดรายได้ขั้นต่ำ การศึกษาในระดับต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม
แต่การกำหนดประเด็นการพัฒนาสตรียังคงไม่ต่างไปจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4
คือ เศรษฐกิจ การศึกษา และการบริการสาธารณสุข และมีการกำหนด
แผนหลักอีก 7 แผน ซึ่ง 3 ใน 7 แผน เป็นเรื่องการเป็นผู้นำของสตรีใน
กิจการบ้านเมือง และเป็นครั้งแรกที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เล็งเห็นความสำคัญของงานวิจัย ซึ่งถูกกำหนดให้เป็น 1 ใน 7 แผน

ในสมัยของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 นี้ ได้มีการแก้กฎหมายให้ผู้หญิง
สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านได้ และเป็นช่วงที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีใน
อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบในปี พ.ศ. 2528
ในแง่หลักการของการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญานี้จะมีผลให้ประเทศไทยต้อง
ยกเลิกกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อสตรีทั้งหมด แต่ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวน
ที่จะไม่ปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ วรรค 7 ข้อ และได้ใช้เวลากว่า 20 ปีในการ
เปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายภายในประเทศเพื่อยกเลิกข้อสงวนที่เกี่ยวข้อง

สรุปประเด็นการส่งเสริมความเสมอภาคในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5
มีทั้งหมด 4 ประเด็นหลัก นั่นคือ ประเด็นเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข
และการเป็นผู้นำการบริหารปกครองบ้านเมือง

3.2.5 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

พัฒนาการของแผนพัฒนาสตรีเริ่มจากเป็นเพียงหัวข้อหนึ่งภายใต้
นโยบายการพัฒนาสังคมในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3
และได้รับความสำคัญจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4
ให้เป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษหนึ่งใน 3 กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดของแผน ต่อมา
ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีการกำหนดเป้าหมาย
และมาตรการการพัฒนาสตรีอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เป็นครั้งแรก ที่นโยบายและแผนการพัฒนสตรีถูกแยกออกเป็นแผนฉบับเฉพาะแนบท้าย กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งข้อสรุปจากการสัมมนาของ ขบวนการพัฒนสตรีเห็นว่าการแยกนโยบายและแผนพัฒนสตรีออกจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไม่ใช่วิทยูทธศาสตร์ที่ดี และแผนพัฒนสตรี ควรเป็นเสมือนเกลือแกงที่อยู่ในทุกส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ผู้หญิงไม่ควรถูกแยกออกมาจากนโยบายการพัฒนาในภาพรวม เนื่องจากผู้หญิงเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของประเทศและอยู่ในทุกภาคส่วน ของสังคม ทุกประเด็นปัญหาของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ล้วนมีผลกระทบต่อนักหญิงทั้งสิ้นซึ่งข้อคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการปักกิ่ง คือเรื่อง gender mainstreaming ที่ประกาศใช้ในอีก 8 ปี ต่อมา (พ.ศ. 2538)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เน้นการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการพัฒนา ส่งเสริมการพึ่งตัวเอง และให้ความสำคัญ ต่อประเด็นการควบคุมอัตราการเติบโตของประชากรโดยเฉพาะในกลุ่มคน ยากจนในเมืองและชนบท ทั้งในประเด็นสุขภาพ การตลาด การพัฒนาฝีมือแรงงาน และการสร้างงาน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดย่อมในชนบท

จากแนวนโยบายดังกล่าวทำให้แผนพัฒนสตรีในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เน้นประเด็นการวางแผนครอบครัว แต่เป็นการส่งเสริมการคุมกำเนิดของผู้ชาย ด้านการศึกษาเน้นอัตราการเพิ่ม การศึกษาภาคบังคับของเด็กหญิง และเปิดโอกาสให้สตรีเข้ารับการอบรมด้าน เกษตร เพิ่มจำนวนสตรีในระดับบริหารในภาครัฐและการมีส่วนร่วมของสตรี ในการปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดตั้งกลไกการพัฒนสตรีในระดับชาติ

สรุปแผนพัฒนสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ยังคงเน้นประเด็นหลักเหมือนแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 คือ การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ และการเพิ่มจำนวนสตรีใน ระดับบริหารทั้งในภาครัฐและการเมือง แต่ประเด็นที่เพิ่มเติมจาก แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 คือ เน้นที่การปกครองส่วนท้องถิ่น และ ประเด็นการจัดตั้งกลไกระดับชาติ

ในช่วงต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ได้ มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) โดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2532 นับเป็น

"แผนพัฒนสตรีควร เป็นเสมือนเกลือแกง ที่อยู่ในทุกส่วนของแผน พัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ผู้หญิง ไม่ควรถูกแยกออกมา จากนโยบายการพัฒนา ในภาพรวม เนื่องจาก ผู้หญิงเป็นประชากร ครึ่งหนึ่งของประเทศ และอยู่ในทุกภาคส่วน ของสังคม"

“อคติทางเพศเป็น
อุปสรรคสำคัญต่อการ
พัฒนาสตรี และ
ผู้ชายเป็นปัจจัยสำคัญ
ต่อการสนับสนุนให้
เกิดการเปลี่ยนแปลง
บทบาทและสถานภาพ
ของสตรี โดยเฉพาะ
การเปลี่ยนแปลง
เชิงอำนาจในครอบครัว
และครัวเรือน”

ครั้งแรกที่ได้มีการก่อตั้งกลไกถาวรระดับชาติด้านกิจการสตรีขึ้น ก่อนหน้านั้น
กลไกระดับชาติที่เรียกว่า คณะกรรมการพัฒนาสตรีแห่งชาติ ยังเป็นกลไก
ชั่วคราว เนื่องจากแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี ซึ่งต้องมีการยุบไปทุกครั้งที่มี
การปรับคณะรัฐมนตรี

3.2.6 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาสตรีในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ 7 ยังคงรูปแบบเป็นแผนแยกแนบท้ายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ในช่วงแผนนี้ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับที่ 2 (พ.ศ.
2535-2554) ทั้งๆ ที่ยังไม่สิ้นสุดแผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับที่ 1 (พ.ศ.
2522-2544) แผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535-2554) ร่างขึ้นโดย
คณะกรรมการร่างแผนภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการส่งเสริมและ
ประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ซึ่งได้เพิ่มเติมประเด็นขึ้นจากแผนพัฒนา
สตรีระยะยาวฉบับแรก สองประเด็นคือ ผู้หญิงกับสิ่งแวดล้อมและพลังงาน และ
ผู้หญิงกับศาสนา

ประเด็นพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นั้นได้ใช้
แผนพัฒนาสตรีระยะยาว ฉบับที่ 2 เป็นฐานในการวางแผน ซึ่งประเด็นหลัก
คือ การพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตสตรี การคุ้มครองแรงงานสตรี และ
การมีส่วนร่วมของสตรีทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

แม้ว่าแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 7 จะล้อประเด็นการพัฒนาสตรี
ตามแผนพัฒนาสตรีระยะยาว ฉบับที่ 2 แต่ก็ไม่ได้สะท้อนประเด็นปัญหา
ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสตรีตามที่แผนพัฒนาสตรีระยะยาวฉบับที่ 2
ได้ชี้ไว้ว่า อคติทางเพศเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาสตรี และผู้ชายเป็น
ปัจจัยสำคัญต่อการสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทและสถานภาพ
ของสตรี โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเชิงอำนาจในครอบครัวและครัวเรือน
ประเด็นดังกล่าวได้รับการหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นสำคัญในแผนพัฒนาสตรีฯ
ฉบับที่ 10 นั่นคืออีก 10 ปีถัดมา

3.2.7 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาสตรีในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 เป็นแผนแรกที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยผ่านสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการวางแผนโดยตรง การร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้มีการใช้กระบวนการวางแผนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในการเสนอแนะทางการพัฒนาประเทศ นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ การทำแผนพัฒนาฯ ที่คณะจัดทำแผนเดินทางออกไปพบตัวแทนของประชาชนในแต่ละจุดทั่วประเทศและนำความต้องการ และข้อเสนอแนะของประชาชน มาประมวลทำเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แนวทางจัดทำแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ก็ใช้แนวทางเดิมคือแยกเป็นแผนแนบท้ายและใช้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 8 เป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาสตรีฯ เนื่องจากประเด็นสตรีไม่ได้รับการบรรจุไว้ในกระบวนการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ในการจัดทำแผนฉบับนี้ สำนักงาน กสส. ได้จัดให้มีการวิพากษ์ร่างแผนพัฒนาสตรี ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิพากษ์

แนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แตกต่างจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ เพราะประชาชนต้องการให้ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ดังนั้น แผนพัฒนาสตรีฯ จึงเน้นการพัฒนาศักยภาพของสตรี ดังนั้นแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงมีประเด็นและเป้าหมายการพัฒนา 4 ด้านหลักๆ ดังนี้

- (1) พัฒนาศักยภาพสตรีในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตสตรี
- (2) พัฒนาในเรื่องสิทธิของสตรีให้เกิดความเสมอภาคโดยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบทั้งพหุนัยและนิตินัย ให้เป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
- (3) พัฒนาสตรีให้มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่ากับชาย โดยการได้รับการคุ้มครองจากรัฐในการมีชีวิตอยู่โดยปราศจากการถูกระงับและถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

(4) พัฒนาศตริให้มีส่วนร่วมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ในทุกระดับ

แผนพัฒนาศตริในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้ มีแนวทางการพัฒนา สตริที่ชัดเจนกว่าแผนพัฒนาศตริในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับอื่นๆ โดยเฉพาะ ประเด็นเรื่องความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ซึ่งเป็นผล มาจากรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ที่มีการบัญญัติรับรองหลักการดังกล่าว ไว้อย่างชัดเจน

“พัฒนาศตริให้มี
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
เท่ากับชาย โดยการ
ได้รับการคุ้มครอง
จากรัฐในการมีชีวิตอยู่
โดยปราศจากการถูก
กระทำรุนแรงและถูก
ละเมิดศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์”

3.2.8 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาศตริใน ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดกรอบ วิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยให้ ความสำคัญกับการพัฒนาคนต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ดังนั้นแผนพัฒนาศตริในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงมีจุดเน้นที่ไม่ต่างจากแผนพัฒนาศตริในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ยกเว้นประเด็นการส่งเสริมความเสมอภาคใน ระดับครอบครัวและการพัฒนาสื่อให้นำเสนอภาพลักษณ์สตรีโดยปราศจาก อคติทางเพศ แผนพัฒนาศตริในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดให้มีการแก้กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม ความเสมอภาค

ประเด็นการพัฒนาศตริตามแผนพัฒนาศตริฯ ฉบับที่ 9 มีเป้าหมายหลัก ในการพัฒนาศตริสรุปได้ดังนี้คือ (1) การพัฒนาศักยภาพสตรี (2) การให้สตรีมี ส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทุกระดับ (3) การส่งเสริมความเสมอภาคและ การคุ้มครองทางสังคม และ (4) การพัฒนาสื่อเพื่อการดำเนินงานของสตรี

3.2.9 ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในแผนพัฒนาสตรี ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 จัดทำขึ้นภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ซึ่งได้รับรองสิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (มาตรา 30) และรับรองศักดิ์ศรีคุณค่าความเป็นมนุษย์ของบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน (มาตรา 28) และกรอบพันธสัญญาระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ข้อเสนอแนะทั่วไปและข้อคิดเห็นของคณะกรรมการ CEDAW เพื่อให้รัฐนำไปดำเนินการ ปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี พ.ศ. 2538 (BPFA) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (MDGs) ตลอดจนกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน

ดังนั้น แผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดประเด็นการพัฒนาความเสมอภาคไว้ 5 ประเด็นหลักๆ คือ (1) การเสริมสร้างเจตคติด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงและชาย (2) การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหาร (3) การส่งเสริมสุขภาวะและสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์สตรี (4) การเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตและร่างกาย และ (5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ

สรุปประเด็นที่เพิ่มมาในแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 10 ก็คือประเด็นการปรับเปลี่ยนเจตคติให้สังคมเข้าใจเรื่องความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ส่วนประเด็นที่ตกหายไปคือประเด็นการพัฒนาความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาสตรีฯ มาตลอดตั้งแต่ แผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 3 จนถึง ฉบับที่ 9 ยกเว้นแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 10 ทั้งนี้ เนื่องจากอาจเห็นว่าความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในด้านการศึกษาของประเทศไทยได้บรรลุเป้าหมายแล้ว โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ซึ่งผู้หญิงเรียนในระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ชาย

หลังจากการยกร่างแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 แล้ว ต่อมาได้มีการยี่ดำนางของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ส่งผลให้เกิดการ

*“สรุปประเด็นที่เพิ่มมาใน
แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผน
พัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ก็คือ
ประเด็นการปรับเปลี่ยน
เจตคติให้สังคมเข้าใจเรื่อง
ความเสมอภาคระหว่าง
หญิงชาย และการเคารพ
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ของผู้หญิง”*

ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2549 ซึ่งแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ทำการแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมความเสมอภาคตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 9 การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวอยู่ในช่วงต้นของแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 10

สรุปประเด็นที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคหญิงชาย ตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาสตรีมาจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 30 ปี (แผนพัฒนาสตรีระยะยาว เริ่มปี พ.ศ. 2522-2544) ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเน้นการพัฒนาสตรีเป็นหลัก จนกระทั่งมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ซึ่งรับรองสิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย จึงทำให้แผนพัฒนาสตรีฯ ตั้งแต่ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) กำหนดประเด็นการพัฒนาสตรีโดยเน้นความเสมอภาคเป็นกรอบในการกำหนดประเด็นและเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ โดยที่ 2 ใน 4 ประเด็นหลัก ในแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 8 เน้นเรื่องความเสมอภาค ได้แก่ ความเสมอภาคในสิทธิของสตรี และความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง แผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 9 ที่ยังคงให้ความสำคัญแก่ประเด็นความเสมอภาค โดยประเด็นความเสมอภาคและการคุ้มครองทางสังคมเป็นหนึ่งในห้าประเด็นหลักและให้น้ำหนักกับการแก้กฎหมาย และการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ของสตรี ความเสมอภาคยังคงเป็นประเด็นที่ได้รับการบรรจุไว้อย่างต่อเนื่องจนถึงแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบันคือ ฉบับที่ 10 และเป็นประเด็นที่แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก จึงสรุปได้ว่าตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4-10 ประเด็นที่เป็นนโยบายการพัฒนาสตรี และความเสมอภาคระหว่างหญิงชายมีทั้งหมด 5 ประเด็น ดังนี้คือ

(1) การพัฒนาสตรีเพื่อความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4-9)

(2) การพัฒนาสตรีเพื่อความเสมอภาคด้านเศรษฐกิจและการจ้างงาน (แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4-10)

(3) การพัฒนาสตรีเพื่อความเสมอภาคทางด้านสิทธิและการเข้าถึงบริการทางด้านสาธารณสุข (แผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 4 - 10)

(4) การพัฒนาสตรีเพื่อความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจทางการเมืองและการบริหารราชการ (แผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 6-10)

(5) การพัฒนาความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระดับโครงสร้าง (กฎหมาย กฎระเบียบและเจตคติ) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 4-10

การจัดทำประเด็นมาตรฐานความเสมอภาคหญิงชายจึงใช้ประเด็นที่เป็นนโยบายของรัฐ และเป็นประเด็นที่รัฐได้ใช้งบประมาณในการพัฒนามาถึง 30 ปี และหากจะนับรวมไปถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ก็รวมเป็นเวลาถึง 35 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานพอที่จะวัดผลของการพัฒนาว่าได้ตามมาตรฐานที่ควรจะเป็นหรือไม่

ดังนั้น การจัดทำมาตรฐานความเสมอภาคหญิงชายจึงประกอบด้วย 2 ขั้นตอนหลักที่สำคัญ คือ

(1) ประเด็นในการกำหนดมาตรฐาน ต้องเป็นประเด็นที่มีการป้อนปัจจัยการพัฒนา (inputs) หรือได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น คณะวิจัยจึงได้ใช้ประเด็นในการสร้างมาตรฐานความเสมอภาคทางเพศรวบรวมจากแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ฉบับที่ 4-10

(2) ตัวมาตรฐานต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้เสียหรือจากสังคมโดยเฉพาะสตรีว่า มาตรฐานที่รัฐกำหนดและที่สตรีต้องการสอดคล้องกันหรือไม่ มาตรฐานที่จะประกาศใช้เป็นทางการและเป็นชุดมาตรฐานแห่งชาติได้ต้องได้รับการเห็นพ้องต้องกันจากทุกภาคส่วน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ประเด็นที่จะใช้จัดทำตัวมาตรฐาน มีดังต่อไปนี้

- (1) ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- (2) ความเสมอภาคทางสังคม
- (3) ความเสมอภาคในครอบครัว
- (4) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ

“มาตรฐานจะช่วยให้
สังคมมีจินตภาพที่เป็น
รูปธรรมร่วมกันว่าความ
เสมอภาคระหว่าง
หญิงชายในสังคมไทย
มีหน้าตาอย่างไร”

3.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

มาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย หมายถึง คุณภาพชีวิตที่ผู้หญิงจะมีเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ชายตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ประโยชน์ของการมีมาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายก็เพื่อให้สังคมมีเกณฑ์ที่ชัดเจนร่วมกันและมีความเข้าใจที่ตรงกันและเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางในการประเมิน และปรับปรุงแผนงาน การส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายของประเทศ เพราะมาตรฐานเป็นข้อกำหนดและตัวกำกับคุณภาพการดำเนินงาน มาตรฐานจะช่วยให้สังคมมี จินตภาพที่เป็นรูปธรรมร่วมกันว่าความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในสังคมไทยมีหน้าตาอย่างไร และผู้หญิงจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นที่ไม่แตกต่างจากผู้ชายได้อย่างไร ซึ่งมาตรฐานจะต้องได้รับการพัฒนาตามการพัฒนาของสังคมรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงบรรทัดฐาน ค่านิยม จริตประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ของสังคม

ตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย หมายถึง การใช้มาตรการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายในด้านต่างๆ ของสังคมที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา เพื่อช่วยให้มีหลักฐานเชิงประจักษ์แสดงให้เห็นถึงสถานะภาพของผู้หญิงว่าเท่าเทียมกับกลุ่มอ้างอิงในสังคมคือผู้ชายหรือไม่ แคไหนและอย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ข้อมูลเชิงปริมาณจะกลายเป็นตัวบ่งชี้เมื่อถูกนำมาเป็นข้ออ้างอิงในการเปรียบเทียบ เพื่อใช้วัดความเปลี่ยนแปลงที่มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากความเสมอภาคระหว่างหญิงชายเป็นประเด็นทางสังคมที่ไม่สามารถวัดโดยใช้จำนวนเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวเพราะมีมิติทางด้านการรับรู้และวัฒนธรรมด้วย ดังนั้น จึงต้องใช้ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพด้วย ตัวชี้วัดเชิงปริมาณได้แก่ ตัวชี้วัดที่วัดได้ในเชิงปริมาณเช่น จำนวนคดีข่มขืน จำนวนผู้อ่านออกเสียงได้ ส่วนตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพเป็นตัวชี้วัดที่วัดเจตคติ หรือความรับผิดชอบ เช่น เจตคติต่อความเป็นคนของผู้หญิง หรือเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ หรือความรับผิดชอบต่อครอบครัว เป็นต้น

ความเสมอภาคทางเพศ หมายถึง การที่ผู้หญิงและผู้ชายใช้ประโยชน์จากโอกาส ทรัพยากร และผลตอบแทนจากการพัฒนาที่มีคุณค่าทางสังคมอย่างเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคทางเพศไม่ได้หมายถึงการที่ผู้หญิงและผู้ชายเหมือนกัน แต่หมายถึง การมีศักยภาพในการใช้โอกาสในสังคมและชีวิตที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียมกันนั้น อาจไม่เพียงพอที่จะสร้างความเสมอภาคทางเพศได้ เพราะการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันในบริบทของความไม่เสมอภาคอาจเป็นการคงไว้ซึ่งความเหลื่อมล้ำ หรือเป็นการตอกย้ำความเหลื่อมล้ำให้ยิ่งรากลึกมากขึ้น

การได้มาซึ่งความเสมอภาคทางเพศก็คือ การได้มาซึ่ง สถานะ สิทธิ และความรับผิดชอบที่เท่าเทียมกันของหญิงและชาย การเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จึงหมายถึงระบบที่ทำให้ผู้ชายอยู่ในสถานะที่สามารถใช้ประโยชน์จากโอกาสต่างๆ ได้ดีกว่าผู้หญิง ดังนั้นในการพิจารณามาตรการเพื่อลดข้อเสียเปรียบของผู้หญิงจึงต้องพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบถึงอุปสรรคข้อกีดกันที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม โดยมุ่งในการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม ไม่ใช่เพียงแค่ความเท่าเทียมทางโอกาส

ความเป็นธรรมทางเพศ (gender equity) เป็นกระบวนการในการให้ความยุติธรรมต่อผู้หญิงและผู้ชาย กระทำได้โดยการมีมาตรการเพื่อชดเชยข้อเสียเปรียบทางประวัติศาสตร์และสังคมที่มีผลให้ผู้หญิงและผู้ชายไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเท่าเทียมกัน ความเป็นธรรมทางเพศเป็นหนทางนำไปสู่ความเสมอภาคทางเพศซึ่งต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงแนวทางปฏิบัติเชิงสถาบันและความสัมพันธ์เชิงสังคมที่ตอกย้ำและคงไว้ซึ่งความเหลื่อมล้ำต่างๆ

ส่วนที่ 4

มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาค ระหว่างหญิงชาย

ในทางนิติบัญญัติ กฎหมายไทยได้คืนสิทธิความเสมอภาคให้กับสตรีในเรื่องหลักๆ ที่ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเกือบหมดแล้วไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมือง การหย่า การข่มขืนกระทำชำเรากรรยา การกระทำรุนแรงต่อกรรยา การใช้ชื่อเสียงของสตรีหลังแต่งงาน ตลอดจนการใช้ค่าน้ำหนักนาม และการรับราชการในตำแหน่งต่างๆ ในทางปฏิบัติ ปัญหาต่างๆ ที่เกิดกับสตรีอันสืบเนื่องมาจากเจตคติและค่านิยมดั้งเดิมที่เห็นคุณค่าของผู้หญิงต่างจากผู้ชายในเชิงบทบาทและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สะท้อนให้เห็นได้จากปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การล่วงละเมิดทางเพศ ในชั้นลวนลามและชั้นรุนแรงทั้งในที่สาธารณะ ที่ทำงาน และในครอบครัว การลงหญิงไปค้าประเวณีและการเอารัดเอาเปรียบในการใช้แรงงานหญิง ความรับผิดชอบในครอบครัวที่สตรีต้องแบกรับภาระทั้งทางเศรษฐกิจและการดูแลคนในครอบครัวรวมถึงปัญหาความไม่รับผิดชอบของผู้ชายต่อครอบครัว เช่น ค่าใช้จ่ายของครอบครัว การมีส่วนร่วมในการแบ่งเบางานบ้าน และการขู่สาว ตลอดจนสัดส่วนที่ไม่สมดุลระหว่างหญิงชายในระบบตัวแทน การใช้อำนาจอธิปไตยและอำนาจในการตัดสินใจทั้งภาครัฐและเอกชนล้วนแล้วแต่สะท้อนสถานะ สิทธิ และความรับผิดชอบที่เหลื่อมล้ำกันระหว่างหญิงและผู้ชาย ดังนั้น การขจัดเจตคติที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศจึงเป็นภารกิจที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไปแม้ว่ากฎหมายจะได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เสมอภาคกันในสิทธิแล้วก็ตาม

การจัดทำชุดมาตรฐานนี้ได้ใช้มาตรฐานความเสมอภาคระหว่างหญิงชายตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรฐานตามที่สหประชาชาติกำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women - CEDAW) และเนื่องจากรัฐบาลยังไม่เคยมีการสร้างมาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ตั้งแต่มีแผนการส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรี โดยรัฐบาลเริ่มกำหนดแผนแม่บทการพัฒนาสตรีระยะยาวเป็นครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

“การขจัดเจตคติที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศจึงเป็นภารกิจที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไปแม้ว่ากฎหมายจะได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เสมอภาคกันในสิทธิแล้วก็ตาม”

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ดังนั้นประเด็นที่ใช้ในการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัด จึงเป็นประเด็นที่เก็บรวบรวมจากแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4-10 เพราะประเด็นเหล่านี้คือประเด็นที่รัฐได้ใช้ งบประมาณในการพัฒนาและเป็นประเด็นที่รัฐเห็นว่าเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการ พัฒนาเพื่อให้สตรีมีสถานภาพที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงได้กำหนดมาตรฐานและ ตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายตามกรอบข้างต้นไว้ 4 มาตรฐาน 11 องค์ประกอบ 43 ตัวชี้วัด ดังนี้

(1) ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งได้แก่ การสามารถมีชีวิตอยู่โดยปราศจากความกลัวในความรุนแรงทางเพศ การปรับเปลี่ยนเจตคติดั้งเดิมของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคทางเพศ การได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย เช่น กฎหมายต่างๆ ที่จัดการเลือก ปฏิบัติต่อสตรีและส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ

(2) ความเสมอภาคทางสังคมอันได้แก่ ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารการปกครอง ตลอดจนการได้รับแต่งตั้ง ในคณะกรรมการระดับชาติและท้องถิ่น

(3) ความเสมอภาคในครอบครัว ซึ่งได้แก่ ความเสมอภาคต่อ ความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในครอบครัว ความเสมอภาค ในการปรับเปลี่ยนบทบาทระหว่างหญิงชายต่อหน้าที่ความรับผิดชอบใน ครอบครัว ความเสมอภาคต่อการตัดสินใจในครอบครัว

(4) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจซึ่งได้แก่ ความเสมอภาคในค่าตอบแทน และ ความเสมอภาคในอายุการจ้างงาน องค์ประกอบและตัวชี้วัดของทั้ง 4 มาตรฐานมีรายละเอียดดังนี้

- (1) ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มี 4 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด
- (2) ความเสมอภาคทางสังคม มี 2 องค์ประกอบ 7 ตัวชี้วัด
- (3) ความเสมอภาคในครอบครัว มี 3 องค์ประกอบ 12 ตัวชี้วัด
- (4) ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ มี 2 องค์ประกอบ 5 ตัวชี้วัด

4.1 ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนก่อนว่ากฎหมายได้ประกันสิทธิความเสมอภาคให้สตรีในเรื่องหลักๆ ตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเกือบหมดแล้ว แต่ศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ของสตรียังเป็นเรื่องที่ยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป วัฒนธรรมไทยที่สะท้อนในชีวิตประจำวันยังเป็นวัฒนธรรมที่มีค่านิยมที่ให้ความสำคัญแก่ผู้ชายและเป็นค่านิยมที่เป็นมาตรฐานสองเชิงหรือทวิมาตรฐาน ซึ่งใช้ในการกำหนดคุณค่าระเบียบแบบแผนและบรรทัดฐานของสังคม เช่น การนอกใจคู่สมรสของชายเป็นเรื่องที่สังคมไม่ประณามแต่กลับให้คุณค่าว่านั่นคือความเป็นชาย ในทางกลับกันความประพฤติเช่นเดียวกันนี้หากกระทำโดยผู้หญิงและสังคมรู้เข้าหญิงนั้นจะถูกประณามจนไม่มีที่ยืนในสังคม มาตรฐานสองเชิงดังกล่าวเป็นบ่อเกิดของเจตคติของสังคมที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการทำให้สังคมไทยยังไม่สามารถพัฒนาสู่การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ความรุนแรงทางเพศที่เกิดกับสตรีไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้สูงอายุล้วนเกิดจากเจตคติที่ไม่เห็นคุณค่าผู้หญิงมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับชาย เด็กหญิงอายุน้อยที่สุดที่ถูกข่มขืนคือ 2 ขวบเศษ และอายุมากที่สุดคือ 82 ปี ซึ่งทั้งสองอายุล้วนแล้วแต่ไม่อยู่ในวัยที่ชวนให้มึนเพสสัมพันธ์ จากข้อมูลของศูนย์พึ่งได้จำนวน 297 ศูนย์ ในปี 2550³¹ พบว่ามีเด็กหญิงและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ เฉลี่ยวันละ 52 ราย ซึ่งถ้าคิดเป็นชั่วโมงเฉลี่ยชั่วโมงละ 2 ราย และพบว่ากว่า ร้อยละ 90 ของผู้กระทำรุนแรงเป็นคนที่รู้จักใกล้ชิด นอกจากนี้การทำให้ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศผ่านการค้าประเวณีทุกรูปแบบ สื่อลามก สื่อโฆษณา ตลอดจนการลวนลามและคุกคามทางเพศในที่สาธารณะไม่ว่าจะเป็นรถโดยสารสาธารณะ ในลิฟท์ บนเครื่องบิน และในที่แออัดล้วนแล้วแต่สะท้อนเจตคติที่เห็นผู้หญิงเชื่อมโยงกับเพศสัมพันธ์ โดยที่สิ่งเหล่านี้ไม่เลือกเกิดเฉพาะกับสตรีชาวบ้านเดินถนนเท่านั้น แต่สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้กับสตรีทุกสถานภาพทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงมีการศึกษาและอยู่ในวิชาชีพหรือผู้หญิงที่ยากจนไม่มีวิชาชีพ เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นที่ล้นหลามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายคุ้มครองสตรีจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศแต่กระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นมิตร (unfriendly) ต่อผู้เป็นเหยื่อของการถูกล่วงละเมิดทางเพศทุกรูปแบบก็ทำให้คดีเหล่านี้ไปไม่ถึงชั้นศาลและที่ไปถึงก็ไม่ได้รับความเป็นธรรมเป็นส่วนมากสำหรับบทลงโทษของกฎหมายในเรื่องการลวนลามทางเพศที่บังคับใช้กับข้าราชการและนายจ้างของภาคเอกชนก็เป็นบทลงโทษที่มีตั้งแต่สถานเบา

³¹ หนังสือพิมพ์ Bangkok Post วันที่ 26 เดือนพฤศจิกายน 2008 คอลัมน์ Women and Children โดย Lampahai Intatthep

“ดุลพินิจการลงโทษที่
แตกต่างกันใน
การกระทำความผิด
ในสองเรื่องนี้ทำให้
เข้าใจได้ว่าการทำลาย
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
ของผู้หญิงเป็นเรื่องที่
ร้ายแรงน้อยกว่า
การฉ้อราษฎร์บังหลวง”

ไปจนถึงสถานหนัก ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะผู้พิจารณาโทษ ซึ่งก็มักจะใช้
การลงโทษสถานเบา ยกตัวอย่างเช่น การลงโทษข้าราชการของหน่วยงาน
ต่างๆ ในกรณีการขู่สาว การจดทะเบียนสมรสซ้อน การทำอนาจารผู้หญิง
และการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งการลงโทษก็ใช้พระราชบัญญัติระเบียบ
ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 98 วรรคหนึ่ง ตัดเงินเดือนร้อยละ 5
และระยะเวลาการลงโทษโดยเฉลี่ยจากกรณีต่างๆ ที่สำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) รวบรวมมาคือ 2 เดือน³² ซึ่งการลงโทษเช่นนี้
เป็นการลงโทษที่เล็กน้อยมากถ้าเทียบกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงที่
ถูกทำลายไป เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีก่อวินาศกรรมในกรณีเบิกเงินสวัสดิการเป็นเท็จ
ก็คือปลดออกจากราชการตามมาตรา 98 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติ
ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535³³ ดุลพินิจการลงโทษที่แตกต่างกัน
ในการกระทำความผิดในสองเรื่องนี้ทำให้เข้าใจได้ว่าการทำลายศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ของผู้หญิงเป็นเรื่องที่ร้ายแรงน้อยกว่าการฉ้อราษฎร์บังหลวง การลงโทษ
ที่เบาบางทำให้ผู้กระทำไม่มีความเกรงกลัวต่อการทำพฤติกรรมดังกล่าว
จึงทำให้การล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงเป็นปรากฏการณ์ที่
ไม่มีแนวโน้มลดลง

องค์ประกอบตัวชี้วัดและตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นเป้าหมายในการวัด
ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีทั้งหมด 4 องค์ประกอบและ 19
ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1.1	เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคใน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย
ตัวชี้วัดที่ 1.1.1	รายการละครหลังข่าวโทรทัศน์ปราศจากเนื้อหา ที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง
ตัวชี้วัดที่ 1.1.2	ประชาชนหญิงชายในช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 60 ปี มีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ระหว่างหญิงชาย
ตัวชี้วัดที่ 1.1.3	ครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตคติเชิงบวก ในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย
ตัวชี้วัดที่ 1.1.4	สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และ ภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุ ทางเพศลดลง

³² คู่มือการสอบสวนทางวินัย (แนวทางการลงโทษ) สำนักงาน ก.พ. กันยายน 2550 หน้า 27-37

³³ สำนักงาน ก.พ., อ้างแล้ว, หน้า 41-43.

องค์ประกอบที่ 1.2

ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการ เลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

ตัวชี้วัดที่ 1.2.1

ความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การลงประชามติ) การเป็นผู้แทนรัฐบาล และการเข้าร่วมงานในองค์การระหว่างประเทศ และในองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสของการเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐและการดำเนินการตามนโยบายนั้น การรับตำแหน่งราชการ และปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล (CEDAW ข้อ 7 และข้อ 8)

ตัวชี้วัดที่ 1.2.2

ความเสมอภาคในสิทธิการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน เงื่อนไขการได้มาหรือการเปลี่ยนสัญชาติของคู่สมรสทั้งหญิงและชายซึ่งสมรสกับคนต่างด้าวที่เสมอภาค รวมทั้งความเสมอภาคในการสืบสัญชาติให้แก่บุตร (CEDAW ข้อ 9)

ตัวชี้วัดที่ 1.2.3

ความเสมอภาคในสิทธิทางสังคมของสตรีในเมืองและชนบท การได้รับการศึกษาและเข้าร่วมโครงการการศึกษาทุกโครงการ การได้รับการคุ้มครองจากราคา การจ้างงาน และสินเชื่อ ตลอดจนการรับบริการรักษาสุขภาพ (CEDAW ข้อ 10 ข้อ 12 ข้อ 13 และข้อ 14)

ตัวชี้วัดที่ 1.2.4

สิทธิการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิอันพึงแบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ทุกคน ความเสมอภาคในการจ้างงาน การเลือกอาชีพ การได้รับสวัสดิการและผลตอบแทน การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานและการคุ้มครองพิเศษในภาวะความเป็นมารดา (CEDAW ข้อ 11)

ตัวชี้วัดที่ 1.2.5

ความเสมอภาคในสิทธิทางกฎหมาย ความเท่าเทียมกันในด้านความสามารถ ความเสมอภาคในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา ความเสมอภาคในการสมรสและครอบครัว (CEDAW ข้อ 15 และข้อ 16)

องค์ประกอบที่ 1.3

ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย

- ตัวชี้วัดที่ 1.3.1 มีกฎหมายที่มีการบดทอนโทษต่อผู้กระทำผิดต่อ
การฉ้อโกงทางเพศ
- ตัวชี้วัดที่ 1.3.2 มีกฎหมายที่คุ้มครองสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงใน
ครอบครัว
- ตัวชี้วัดที่ 1.3.3 มีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเท่าเทียมต่อผู้ซื้อและ
ผู้ขายบริการทางเพศ
- ตัวชี้วัดที่ 1.3.4 กฎหมายที่มีบทลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมี
บทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- ตัวชี้วัดที่ 1.3.5 มีกฎหมายที่มีการลงโทษต่อผู้ผลิตและ/หรือ
เผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตาม
กฎหมาย
- ตัวชี้วัดที่ 1.3.6 มีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัว
และการสมรส (ค่านานานาม ชื่อสกุล การข่มขืน
กระทำชำเราภรรยา ความเสมอภาค ในการหย่า
การหมั้น และการทำนิติกรรม)
- ตัวชี้วัดที่ 1.3.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.
2551 มีบทลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมดูหมิ่น
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึงขั้นไล่ออก
จากราชการ

องค์ประกอบที่ 1.4

สัดส่วนการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายที่ เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโทษ

- ตัวชี้วัดที่ 1.4.1 สัดส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เข้าสู่กระบวนการ
ในชั้นศาลเปรียบเทียบกับคดีที่มีผู้แจ้งความ
ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- ตัวชี้วัดที่ 1.4.2 สัดส่วนการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบกับ
จำนวนกรณีการทำร้ายคู่ครองและคู่รักที่มา
รับบริการที่ศูนย์พึ่งได้
- ตัวชี้วัดที่ 1.4.3 สัดส่วนการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเปรียบเทียบ
กับกรณีการร้องเรียนเรื่องกรณีข่มขืน การสมรสซ้อน
การฉ้อโกงทางเพศ และการอนาจารของข้าราชการ
พลเรือน

4.2 ความเสมอภาคทางสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้รับรองความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในหลายมาตรา อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญมิได้ให้ความหมายของความเสมอภาคระหว่างหญิงชายไว้

แต่ในหลักความเสมอภาคของผู้หญิงและผู้ชายโดยทั่วไปหมายถึงความเท่าเทียมในการเข้าถึงและการใช้สิทธิและโอกาสทางสังคมตามกฎหมาย หากหญิงและหรือชายไม่สามารถเข้าถึงและใช้โอกาสทางสังคมตามกฎหมายและระเบียบต่างๆ อย่างเท่าเทียมด้วยเหตุจากเงื่อนไขต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขทางสังคมหรือวัฒนธรรมก็ตาม รัฐก็มีความจำเป็นจะต้องสร้างมาตรการพิเศษ (Affirmative Action) เพื่อเป็นเงื่อนไขที่จะให้ผู้หญิงและหรือผู้ชายเข้าถึงและใช้โอกาสที่ได้รับอย่างเท่าเทียมจึงจะเกิดความเสมอภาคทางเพศอย่างแท้จริงตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา 30 วรรคสี่ที่บัญญัติไว้ว่า

“มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ดังนั้นการปฏิบัติที่เหมือนกันจึงไม่จำเป็นเสมอไปที่จะนำไปสู่ความเสมอภาค ตรงกันข้ามการปฏิบัติที่เหมือนกันบนฐานของความไม่เท่าเทียมกันอาจเป็นการตอกย้ำความไม่เสมอภาค ยกตัวอย่างเช่น การเลือกตั้งทางการเมืองในระดับประเทศและท้องถิ่น รัฐธรรมนูญมิได้มีการกีดกันสตรีไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้งแต่อย่างใด ซึ่งในความเข้าใจของคนทั่วไปถือเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นธรรมและการที่ใครจะได้รับเลือกตั้งก็เป็นเรื่องของศรัทธาและความนิยมของประชาชนซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นเพศ ในทางตรงข้ามคนทั่วไปก็เข้าใจว่าการกำหนดสัดส่วนหญิงชายหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระบบโควต้า เป็นระบบการเลือกตั้งที่เลือกปฏิบัติต่อผู้ชายและเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม

ต่อประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้หากคนทั่วไปเข้าใจถึงปัญหาอุปสรรคของผู้หญิงซึ่งไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้ชายในการลงสมัครรับเลือกตั้งก็จะเข้าใจว่าระบบโควต้ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมตามหลักความเสมอภาคที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้และตามหลักการความเสมอภาคระหว่างหญิงชายตามที่ได้กล่าวข้างต้น ระบบการเลือกตั้งแบบกำหนดสัดส่วนระหว่างหญิงชายเป็นมาตรการพิเศษชั่วคราวที่จะช่วยให้สตรีมีโอกาสมากขึ้นในการมีส่วนร่วมโดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งครั้งหนึ่งของเจ้าของอำนาจอันเป็นผู้หญิง เหตุผลที่ต้องใช้มาตรการพิเศษเพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมนี้ก็เพราะว่าการเมืองเป็นพื้นที่ใหม่ของผู้หญิง เป็นพื้นที่ที่สังคมมอบหมายให้ผู้ชาย และผู้ชายก็ครอบครองพื้นที่นี้มาหลายพันปี

รัฐธรรมนูญมาตรา 30 วรรคสี่ ที่บัญญัติไว้ว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม” ดังนั้นการปฏิบัติที่เหมือนกันจึงไม่จำเป็นเสมอไปที่จะนำไปสู่ความเสมอภาค ตรงกันข้ามการปฏิบัติที่เหมือนกันบนฐานของความไม่เท่าเทียมกันอาจเป็นการตอกย้ำความไม่เสมอภาค

ในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทยหรือแม้แต่วัฒนธรรมสากล ผู้หญิงถูกกำหนดบทบาทในการเป็นผู้ตามและผู้ดูแลบ้านและครอบครัว ดังนั้น เวลาผู้หญิงต้องการเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้นำ ผู้หญิงจึงไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากสังคมเพราะคนในสังคมเติบโตและคุ้นเคยกับการเห็นผู้ชายเป็นผู้นำตั้งแต่ในพื้นที่ครอบครัวจนถึงพื้นที่สาธารณะ และนี่คือความแตกต่างระหว่างหญิงชายที่แฝงมาในรูปวัฒนธรรมที่คนในสังคมมองไม่เห็นเพราะเป็นสิ่งที่ได้รับการปลูกฝังในรูปความเชื่อและเจตคติ ซึ่งไม่ใช่กฎระเบียบทางกฎหมาย หากเป็นกฎระเบียบทางกฎหมายก็แก้ไม่ยาก เพียงแต่แก้กฎหมายก็จะลบเงื่อนไขความไม่เท่าเทียมได้ แต่เมื่อเป็นเงื่อนไขทางวัฒนธรรมความเชื่อและความคุ้นเคย การแก้ไขต้องอาศัยมาตรการพิเศษ ดังนั้นระบบโควต้าจึงเป็นการสร้างเงื่อนไขในระบบตัวแทนให้มีความเสมอภาคและเป็นมาตรการที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้หญิงซึ่งเป็นประชากรจำนวนครึ่งหนึ่งของประเทศ มีตัวแทนที่จะไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนได้อย่างแท้จริง ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนแนวคิดเรื่องระบบโควตาก็คือ สัดส่วนสตรีในรัฐสภา วิทยาลัยการเมือง ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามรับรองเมื่อปี 2538 ได้เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกเพิ่มจำนวนสตรีในระดับตัดสินใจเป็นร้อยละ 30 และแผนพัฒนาสตรีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้กำหนดให้เพิ่มจำนวนสตรีในระดับตัดสินใจเป็นสองเท่าเวลาผ่านไปแล้ว 13 ปี ประเทศไทยไม่สามารถเพิ่มจำนวนสตรีในระดับตัดสินใจตามเป้าหมายของวิทยาลัยการเมืองและเช่นกันแม้แต่เป้าหมายของแผนพัฒนาสตรีแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ก็ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ในปี 2544 ซึ่งเป็นช่วงปลายแผนพัฒนาสตรีแห่งชาติ ฉบับที่ 8 สตรีที่ได้รับเลือกตั้งในสภาผู้แทนราษฎรมีร้อยละ 9.2 ในการเลือกตั้งเดือนธันวาคม 2550 ซึ่งเป็นช่วงต้นแผนพัฒนาสตรีแห่งชาติ ฉบับที่ 10 สตรีที่ได้รับเลือกตั้งในสภาผู้แทนราษฎรมีร้อยละ 11.67 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หากไม่ใช้มาตรการพิเศษการที่ประเทศไทยจะพัฒนาไปสู่ความเสมอภาคในระบบตัวแทนอำนาจอาจจะต้องใช้เวลานานมาก ดังที่คณะกรรมการ CEDAW ตั้งข้อสังเกตในข้อคิดเห็นสรุปในการอ่านรายงานฉบับที่ 4 และ 5 ของประเทศไทย โดยคณะกรรมการ CEDAW เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในชีวิตสาธารณะอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นคณะกรรมการ CEDAW จึงเสนอแนะว่าประเทศไทยควรมีมาตรการพิเศษชั่วคราวเพื่อเพิ่มจำนวนของผู้หญิงในตำแหน่งตัดสินใจ³⁴

ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ใช้ระบบโควต้าจำนวน 74 ประเทศ ประเทศที่สามารถพัฒนาความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในระบบตัวแทนล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่ใช้ระบบโควต้าเช่น กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียหรืออย่างประเทศรวันดา ซึ่งมีผู้หญิงอยู่ในสภาถึงร้อยละ 48.8³⁵

³⁴ Concluding comments of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women: Thailand February 3, 2006

³⁵ World Map of Women in Parliament 2008, Inter-parliamentarians Union, ISBN 978-92-9142-376.7

นอกจากนี้ในด้านการบริหาร ประเทศไทยมีจำนวนข้าราชการผู้หญิงในระดับผู้บริหารตั้งแต่ระดับ 9 ขึ้นไป ก็มีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ชายหลายเท่าตัว แม้ว่าแนวโน้มของข้าราชการผู้หญิงในระดับผู้บริหารตั้งแต่ระดับ 9 ขึ้นไปจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ก็ตาม ในภาคเอกชนสัดส่วนของผู้บริหารผู้หญิงก็น้อยกว่าผู้ชายถึงเกือบ 4 เท่า (ในกรณีของบริษัทหลักทรัพย์) และเกือบเท่าตัวในบริษัทธุรกิจอื่นๆ³⁶ สัดส่วนตัวแทนผู้นำสตรีแรงงานในสหภาพแรงงานก็เช่นกัน ผู้นำแรงงานสตรีในสหภาพแรงงานต่างๆ มีเพียงร้อยละ 32 เมื่อเทียบกับร้อยละ 68 ของผู้นำชายในสหภาพแรงงาน³⁷

ในด้านโอกาสการเข้าถึงการศึกษา แม้ว่าอัตราการเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีของหญิงชายจะไม่ต่างกันมากนัก แต่มีจำนวนผู้ชายมีเข้ารับการศึกษภาคบังคับมากกว่าผู้หญิงซึ่งเฉลี่ยจำนวนปีที่ผู้ชายอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่ได้รับการศึกษาก็สูงกว่าผู้หญิงคือ 8.4 และ 8.2 ปีตามลำดับ³⁸ อัตราการอ่านออกเขียนได้ของผู้ชายอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปก็สูงกว่าผู้หญิงคือ ร้อยละ 95.6 และ 91.5³⁹ และหากดูอัตราการอ่านออกเขียนได้ของผู้ชายอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปก็สูงกว่าผู้หญิงคือ ร้อยละ 92.7 และ 85.2⁴⁰

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาอัตราการเข้าศึกษาของหญิงมากกว่าผู้ชาย แต่มีข้อสังเกตว่าในการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีจำนวนนักศึกษาชายมากกว่าหญิง⁴¹ ซึ่งหมายความว่าการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาที่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เพราะผู้ชายไปเข้าเรียนต่อในระดับ ปวส. และ ปวช. ก็เป็นไปได้

ในภาพรวมระดับปริญญาตรีมีนักศึกษาหญิงมากกว่าชายกว่าเท่าตัว (หญิง 55,306 คน และชาย 20,954 คน)⁴² ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นทางเลือกและศักยภาพความสนใจของประชากรแต่ละคนและไม่ใช่ประเด็นที่มีนัยทางความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย แต่ประเด็นที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความเสมอภาคระหว่างหญิงชายคือ การปิดกั้นไม่ให้สตรีเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถานศึกษาด้านการทหารและตำรวจ เป็นที่น่าแปลกใจว่าสถาบันที่มีความแข็งแกร่งในแง่ความเป็นหญิงความเป็นชายมากกว่าสถาบันทหารตำรวจก็คือสถาบันการศึกษาของสงฆ์แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันสถาบันการศึกษาของสงฆ์ได้เปิดรับสตรีให้ศึกษาร่วมกับสงฆ์ได้

³⁶ รายงานสถานการณ์สตรีไทย ปี 2551 หน้า 17

³⁷ ข้อมูลปี 2548 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 149

³⁸ ข้อมูลปี 2549 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 28

³⁹ ข้อมูลปี 2548 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 65

⁴⁰ ข้อมูลปี 2548 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 62

⁴¹ ข้อมูลปี 2550 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและ Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 32

⁴² ข้อมูลปี 2550 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

“เป็นที่น่าแปลกใจว่า
สถาบันที่มีความแข็งแกร่ง
ในแง่ความเป็นหญิง
ความเป็นชายมากกว่า
สถาบันทหารตำรวจ
ก็คือ สถาบันการศึกษา
ของสงฆ์แต่ปรากฏว่า
ในปัจจุบันสถาบัน
การศึกษาของสงฆ์
ได้เปิดรับสตรีให้ศึกษา
ร่วมกับสงฆ์ได้”

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลที่น่าสนใจถึงความไม่เสมอภาคทางเพศคือ อัตราการอ่านหนังสือ ซึ่งอัตรานิยัรักการอ่านหนังสือของประชากรอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป ปรากฏว่าผู้หญิงมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าผู้ชายทุกกลุ่มอายุจนถึง 29 ปี แต่ในกลุ่มอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ผู้ชายกลับมีนิสัยรักการอ่านหนังสือมากกว่าผู้หญิง ซึ่งอาจจะวิเคราะห์ได้ว่าในช่วงอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปเด็กผู้ชายอาจใช้เวลากับการเล่นเกมสื่อนเตอร์เน็ตและผู้หญิงเมื่ออายุ 30 ขึ้นไป ต้องดูแลลูกและครอบครัวจนไม่มีเวลาอ่านหนังสือก็เป็นได้⁴³

ในด้านความเสมอภาคการเข้าถึงบริการสุขภาพและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์มีประเด็นที่ได้รับการนำเสนอไว้ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ระบุว่าให้มีการวางแผนครอบครัวในลักษณะการทำหมันชาย ซึ่งสะดวก ประหยัด และรวดเร็วกว่าการทำหมันหญิง ผลข้างเคียงก็น้อยกว่าการคุมกำเนิดแบบใช้ยาของผู้หญิง แต่ปรากฏว่า วิธีคุมกำเนิดของสตรีที่สมรส อายุ 15-44 ปี ในรอบ 30 ปีที่ผ่านมา คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521-2549 ผู้หญิงเป็นฝ่ายคุมกำเนิด อัตราส่วนการคุมกำเนิดโดยการทำหมันชายและใช้ถุงยางอนามัยน้อยมาก⁴⁴ และในปัจจุบันพบว่า ผู้ชายใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์มากกว่าเพื่อคุมกำเนิด นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ซึ่งมีประเด็นความไม่เสมอภาคในการรับผิดชอบต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันสมควร ซึ่งเมื่อเด็กหญิงตั้งท้องขึ้นมา

⁴³ ข้อมูลปี 2548 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 71

⁴⁴ อัตราส่วนร้อยละของสตรีที่สมรสอยู่ในปัจจุบัน อายุ 15-44 ปี ที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามวิธีคุมกำเนิด เปรียบเทียบข้อมูลการสำรวจภาวะคุมกำเนิดทั่วประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2521-2549

วิธีคุมกำเนิด	CPS1 (2521)	CPS2 (2524)	CPS3 (2527)	CUPS (2530)	FHPE (2538)	CPS96 (2539)	BOHP (2543)	RHSE (2549)
ยาเม็ดคุมกำเนิด	21.9	20.2	19.8	19.9	24.2	23.10	26.8	36.7
ยาฉีดคุมกำเนิด	4.7	7.1	7.6	10.9	18.0	16.40	22.0	12.4
ห่วงอนามัย	4.0	4.2	4.9	6.2	4.5	3.20	3.1	1.2
หมันหญิง	13.0	18.7	23.5	25.4	22.9	22.0	22.6	26.6
หมันชาย	3.5	4.2	4.4	3.8	1.7	2.0	1.2	0.9
ยาฝังคุมกำเนิด	-	-	-	0.2	1.4	1.3	1.5	0.8
ถุงยางอนามัย	2.2	1.9	1.8	1.9	1.8	1.8	1.7	1.2
อื่นๆ	4.1	2.7	2.6	2.3	0.6	0.6	0.3	0.4
รวม	53.4	59.0	64.6	70.5	75.1	72.2	79.2	81.1

ที่มา : CPS1-3 การสำรวจภาวะคุมกำเนิดในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล

CUPS การสำรวจตัวกำหนดและผลกระทบของแบบแผนการใช้วิธีคุมกำเนิดในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล

FHPE โครงการประเมินผลงานอนามัยครอบครัวในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย

CPS96 การสำรวจภาวะคุมกำเนิดในประเทศไทย มหาวิทยาลัยมหิดล

BOHP การประเมินผลงานส่งเสริมสุขภาพในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย

RHSE โครงการการประเมินมาตรฐานอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับประชาชน กองอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย

ก็ต้องออกจากโรงเรียนด้วยระเบียบของโรงเรียนและด้วยความอับอายจากค่านิยมของสังคมเมื่อมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น ในขณะที่เด็กชายสามารถเรียนต่อได้ตามปกติและไม่ได้รับการตำหนิจากสังคมหรือไม่ได้รับความอับอายจากการทำให้เด็กผู้หญิงต้องทำอะไร และการที่เด็กผู้หญิงต้องโดยไม่มีความพร้อมจะส่งผลต่อจิตใจและอนาคตของเด็กเองและปัญหาสังคมที่จะตามมาอีกมากมาย รวมถึงปัญหาที่จะตามมาเกี่ยวกับตัวลูกที่เกิดจากแม่ที่ยังเป็นเด็ก ซึ่งล้วนจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในภาพรวม

การที่ผู้หญิงไม่มีสิทธิเหนือร่างกายตัวเองถือว่าเป็นประเด็นสิทธิสตรี ซึ่งรัฐต้องให้ความเคารพและไม่ใช่ว่าทำให้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แม้รัฐบาลจะทำให้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายแต่ก็ไม่ได้ลดความต้องการที่จะทำแท้งของสตรีจึงทำให้มีการทำแท้งเถื่อนและเป็นอันตรายถึงชีวิตของผู้ใช้บริการหรือเกิดความพิการตามมา จากข้อมูลที่มีอยู่ก่อนปี 2541 พบว่าตัวเลขจำนวนผู้ป่วยที่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการทำแท้งที่เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศประมาณ 300,000 คน⁴⁵ ซึ่งจำนวนดังกล่าวอาจเป็นข้อมูลเพียงยอดภูเขาน้ำแข็งเท่านั้นเพราะการทำแท้งเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ดังนั้น ประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่สะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพและแนวคิดของสังคมต่อผู้หญิงในการแก้ปัญหา ในขณะที่สังคมปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของคนในสังคม ทำให้การทำงานตลอดจนการแก้ปัญหาที่มีลักษณะในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก การให้การศึกษาเรื่องเพศศึกษาเป็นตัวอย่างของการทำงานในเชิงรุกที่ล้มเหลวที่ส่งผลต่อปริมาณที่เพิ่มขึ้นของการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อมและการตั้งครรภ์ที่ไม่ตั้งใจของเยาวชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องมีทางเลือกให้กับผู้หญิงและเด็กที่ตกอยู่ในสภาพปัญหาดังกล่าว สำหรับผู้ชายมีทางออกและไม่ต้องรับผิดชอบในทางกายภาพต่อสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีมาตรการต่อทางออกของปัญหาดังกล่าวโดยให้โรงเรียนประสานส่งเด็กหญิงที่ตั้งท้องโดยไม่พร้อมให้กับการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่อง กรอบแนวคิดเรื่องสิทธิเหนือร่างกายตัวเองในที่นี้เป็นการนำเสนอในกรอบของสิทธิในการตัดสินใจที่บุคคลมีความรู้ความเข้าใจและมีข้อมูลอย่างรอบด้านแล้วถึงผลที่จะติดตามมาของการตัดสินใจนั้นๆ

หนึ่งในประเด็นความเสมอภาคการเข้าถึงบริการสุขภาพและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ จากการอภิปรายในเวทีผู้เชี่ยวชาญด้านบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชายเห็นว่าเป็นประเด็นที่ไม่ได้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

⁴⁵ กนกวรรณ ธรรวธรณ การทำแท้ง: ความรุนแรงในเพศวิถีปดาธิปไตย เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีสตรีศึกษา ครั้งที่ 6 วันที่ 27-28 มกราคม 2548 จัดโดย โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โดยตรง เช่น จำนวนผู้ทำหมันชายและหญิงหรือจำนวนการคุมกำเนิดของหญิงและชาย แม้ว่ามีจำนวนเท่ากันก็ไม่ได้บ่งบอกว่าผู้หญิงและผู้ชายมีความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสุขภาพและสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ ส่วนเรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ในข้อสิทธิเหนือร่างกายตัวเอง ซึ่งในปัจจุบันเป็นเรื่องที่มีข้อโต้แย้งในสังคมมากเกินกว่าจะใช้เป็นตัวชี้วัดความเสมอภาคทางเพศ ผู้เชี่ยวชาญจึงเสนอแนะให้ผู้วิจัยตัดตัวชี้วัดในส่วนนี้ออกทั้งหมด ดังนั้นองค์ประกอบตัวชี้วัดและตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นเป้าหมายในการวัดความเสมอภาคทางสังคมมีทั้งหมด 2 องค์ประกอบและ 7 ตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 2.1

ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร การปกครองทุกระดับ

ตัวชี้วัดที่ 2.1.1	สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการระดับชาติที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายระดับชาติทุกคนไม่ต่างกัน
ตัวชี้วัดที่ 2.1.2	สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับการเลือกตั้งทุกระดับไม่ต่างกัน
ตัวชี้วัดที่ 2.1.3	สัดส่วนหญิงชายในระดับบริหารในภาครัฐและภาคเอกชนไม่ต่างกัน
ตัวชี้วัดที่ 2.1.4	สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนักวิชาการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการธิการทุกคณะของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่ต่างกัน
ตัวชี้วัดที่ 2.1.5	สัดส่วนหญิงชายในการเป็นผู้นำในองค์กรชุมชนทั้งในเมืองและชนบทไม่ต่างกัน

องค์ประกอบที่ 2.2

ความเสมอภาคในการศึกษาทุกระดับ

ตัวชี้วัดที่ 2.2.1	อัตราส่วนหญิงชายในการสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ไม่ต่างกัน
ตัวชี้วัดที่ 2.2.2	ผู้หญิงมีสิทธิเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารได้

4.3 ความเสมอภาคในครอบครัว

ความเสมอภาคในครอบครัว เป็นประเด็นที่คณะกรรมการ CEDAW ตั้งข้อสังเกตในข้อคิดเห็นสรุปในการพิจารณารายงานฉบับที่ 4 และ 5 ของประเทศไทย โดยคณะกรรมการ CEDAW เห็นว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและบรรทัดฐานดั้งเดิมที่เกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบระหว่างหญิงชายในครอบครัว

วัฒนธรรมไทยในอดีตไม่นิยมให้สตรีมีการศึกษาแม้เพียงการอ่านออกเขียนได้ แต่จะให้การอบรมให้สตรีเรียนรู้การบ้านการเรือนเพื่อเตรียมความพร้อมในการมีครอบครัวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เตรียมความพร้อมในการไปรับใช้ดูแลสามีและลูก เพราะเป้าหมายสูงสุดของการเกิดเป็นผู้หญิงคือการมีสามี แต่เป้าหมายสูงสุดในชีวิตของผู้ชายคือการมีหน้าที่การงานที่ดีเลี้ยงครอบครัวได้ ดังนั้น จึงเกิดการแบ่งพื้นที่ บทบาท และหน้าที่อย่างชัดเจนระหว่างหญิงและชายในสังคมไทยจนกลายเป็นค่านิยมและความคาดหวังจากสังคมในการทำหน้าที่และปฏิบัติตามบทบาททางเพศที่สังคมกำหนด แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไปมีการนำความทันสมัยมาเป็นแนวทางและเป้าหมายในการพัฒนาประเทศทำให้สตรีมีโอกาสได้รับการศึกษา ซึ่งการศึกษาถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย เมื่อสตรีมีโอกาสในการศึกษามากขึ้น สตรีก็มีเครื่องมือเดียวกันกับผู้ชายในการมีบทบาทในพื้นที่สาธารณะนอกเหนือจากพื้นที่ในครัวเรือนดังเช่นในอดีต

เมื่อสังคมพัฒนาถึงจุดที่รายได้ของผู้ชายเพียงฝ่ายเดียวไม่เพียงพอต่อการครองชีพได้ และความล้มเหลวของการทำมาหากินในภาคชนบททำให้สตรีทั้งในภาคเมืองและชนบทหลังไหลเข้าสู่ภาคการผลิตต่างๆ จนประเทศไทยเป็นประเทศที่สตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานสูงเกือบที่สุดในเอเชีย การที่สตรีได้เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บริโภคเพียงอย่างเดียวมาเป็นผู้ผลิตทำให้สตรีต้องทำงานหนักเป็นสองเท่าคือต้องทำทั้งงานบ้านและงานนอกบ้านในขณะที่ผู้ชายยังคงดำรงบทบาทเดิมตั้งแต่ประเทศไทยตั้งเป็นราชอาณาจักรคือทำงานนอกบ้านเพียงอย่างเดียว จึงทำให้ผู้หญิงไม่มีคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะงานในบ้านและนอกบ้านเป็นงานที่หนักทั้งคู่ ทำให้สตรีเครียดและมีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอและส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในครอบครัว รวมถึงไม่มีเวลาใส่ใจดูแลลูก ซึ่งจะพบว่าเยาวชนปัจจุบันขาดความอบอุ่นและการใส่ใจจากครอบครัวทำให้เยาวชนก้าวร้าวมากขึ้นและใช้เวลาอยู่นอกบ้านมากขึ้น อัตราการหย่าร้างก็มากขึ้น ในครอบครัวชนชั้นกลาง สตรีสามารถจ้างคนที่มารับบทบาทงานบ้านแทนได้ แต่ในครอบครัวของผู้ใช้แรงงานสตรี

“การที่สตรีได้เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บริโภคเพียงอย่างเดียวมาเป็นผู้ผลิตทำให้สตรีต้องทำงานหนักเป็นสองเท่าคือต้องทำทั้งงานบ้านและงานนอกบ้าน ในขณะที่ผู้ชายยังคงดำรงบทบาทเดิมตั้งแต่ประเทศไทยตั้งเป็นราชอาณาจักรคือทำงานนอกบ้านเพียงอย่างเดียว”

ผู้ใช้แรงงานไม่สามารถที่จะจ้างใครได้เลย นอกจากจะเอาญาติมาดูแลบ้านแทน ซึ่งก็เป็นไปได้ยากเนื่องจากความคับแคบของที่พักอาศัย ดังนั้นบทบาทความรับผิดชอบในการดูแลครอบครัวจึงเป็นเงื่อนไขและอุปสรรคของสตรีในการใช้โอกาสต่างๆ ในสังคม ตลอดจนการพัฒนาตนเองและหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ยิ่งกว่านั้นการที่สตรีต้องทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้านมีผลต่อสุขภาพของสตรี ตัวเลขของสตรีที่มาพบแพทย์ด้วยความรู้สึกไม่สบายในกรุงเทพมหานคร ปี 2549 พบว่าสูงกว่าชายถึงร้อยละ 4.3⁴⁶ ซึ่งความรู้สึกไม่สบายของสตรีอาจมีสาเหตุมาจากคุณภาพชีวิตที่ต่ำก็เป็นได้ ข้อมูลที่สนับสนุนสมมุติฐานข้างต้นคือ จำนวนชั่วโมงที่สตรีใช้ในการทำงานบ้านก็สูงกว่าผู้ชายคือ เฉลี่ยทั้งประเทศผู้หญิงอายุ 10 ปีขึ้นไปใช้เวลาในการทำงานบ้านมากกว่าผู้ชายเกือบเท่าตัวคือ วันละ 2.7 ชั่วโมง เมื่อเทียบกับ 1.5 ชั่วโมงของผู้ชาย⁴⁷ และผู้หญิงอายุ 10 ปีขึ้นไปใช้เวลาในการดูแลคนในครอบครัวมากกว่าผู้ชายเฉลี่ยทั้งประเทศ 3.3 ชั่วโมงเมื่อเทียบกับ 2 ชั่วโมงของผู้ชาย⁴⁸ นอกจากนี้ในเรื่องเวลารว่างผู้หญิงมีเวลารว่างน้อยกว่าผู้ชายคือผู้หญิงมีเวลารว่างวันละ 3.4 ชั่วโมงเมื่อเทียบกับชายที่มีเวลารว่างวันละ 3.8 ชั่วโมง⁴⁹

นอกจากเรื่องการปรับเปลี่ยนเจตคติดั้งเดิมเกี่ยวกับบทบาทความรับผิดชอบของหญิงชายตามข้อห้วงใยของคณะกรรมการ CEDAW แล้ว การปรับเปลี่ยนเจตคติเกี่ยวกับความเป็นผู้นำในครอบครัวของผู้ชายก็เป็นประเด็นห้วงใยของคณะกรรมการ CEDAW เช่นกัน สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างแบบปิตาธิปไตยที่มอบหมายให้ผู้ชายเป็นผู้นำในทุกพื้นที่ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ในครอบครัว พื้นที่ทางศาสนา และพื้นที่สาธารณะทั้งหมด ผู้ชายได้รับมอบหมายจากโครงสร้างสังคมให้เป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองในทุกพื้นที่ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น พื้นที่ในครอบครัวซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้หญิงแต่ผู้หญิงก็ไม่มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ชายเป็นผู้ผูกขาดการใช้อำนาจซึ่งเป็นประเด็นที่ขัดขวางการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย พัฒนาการทางสังคมที่เป็นประชาธิปไตยทำให้การตัดสินใจและการใช้อำนาจเป็นเรื่องที่ไม่สามารถผูกขาดโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ผู้ชายจะต้องปรับเจตคติและบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้หญิงได้รับการพัฒนาในด้านการศึกษาและความสามารถเท่าๆ กับผู้ชาย องค์ประกอบตัวชี้วัดและตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นเป้าหมายในการวัดความเสมอภาคในครอบครัวมีทั้งหมด 3 องค์ประกอบและ 12 ตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

⁴⁶ รายงานสถานการณ์สตรีไทย 2551 หน้า 17

⁴⁷ ข้อมูลปี 2547 รายงานสถานการณ์สตรีไทย 2551 หน้า 24

⁴⁸ ข้อมูลปี 2547 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 155

⁴⁹ ข้อมูลปี 2547 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 171

องค์ประกอบที่ 3.1

ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.1.1

สัดส่วนเวลาการทำงานบ้านของสามีและภรรยา
ในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพ
ทั้งคู่ (การทำอาหาร จ้างจ่ายซื้อของใช้และอาหาร
ทำความสะอาดบ้าน ซักรีดเสื้อผ้า ทำสวน ดูแล
สัตว์เลี้ยง)

ตัวชี้วัดที่ 3.1.2

สัดส่วนเวลาในการดูแลลูก รวมถึงการเล่นกับลูก
อบรมสั่งสอน และรับส่งลูกของสามีและภรรยาใน
กรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่

ตัวชี้วัดที่ 3.1.3

สัดส่วนเวลาในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วย รวมถึง
การพาไปพบแพทย์ของสามีและภรรยา ในกรณีที่
ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่

ตัวชี้วัดที่ 3.1.4

สัดส่วนเวลาในการใช้เวลาร่วมกันของสามีและภรรยา
ในครอบครัวในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงาน
หาเลี้ยงชีพทั้งคู่

องค์ประกอบที่ 3.2

ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.2.1

สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผน
ครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.2.2

สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกถิ่น
และที่อยู่อาศัยของครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.2.3

สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกอาชีพ
และการเปลี่ยนอาชีพของครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.2.4

สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผน
การศึกษาและอนาคตของบุตรและครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.2.5

สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการกำหนด
การใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการซื้อขายทรัพย์สิน
ของครอบครัว

องค์ประกอบที่ 3.3

ความเสมอภาคในการปรับเปลี่ยนบทบาทระหว่าง หญิงชายต่อหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว

ตัวชี้วัดที่ 3.3.1

สามีและภรรยาสามารถรับผิดชอบและสามารถ
จัดการดูแลงานบ้านได้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่อยู่บ้าน

ตัวชี้วัดที่ 3.3.2

สามีและภรรยามีเจตคติเช่นเดียวกันว่างานบ้าน
และงานเลี้ยงลูกเป็นงานและเป็นความรับผิดชอบ
อย่างเท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่าย

ตัวชี้วัดที่ 3.3.3

สามีและภรรยามีเจตคติในการเลี้ยงลูกหญิงและชาย
โดยไม่มีอคติทางเพศ

“ด้วยภารกิจ
การเลี้ยงลูกทำให้สตรี
จำนวนหนึ่งไม่สามารถ
ทำงานต่อเนื่อง
ต้องลาออกจากงานไป
เลี้ยงลูกและเมื่อกลับมา
ทำงานใหม่ก็ต้องไป
เริ่มต้นที่เงินเดือนเดิม
หรือต่ำกว่า ดังนั้น
การมีกฎหมายบังคับ
ให้สถานประกอบการ
มีสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อน
จึงมีความจำเป็นต่อการ
ส่งเสริมความเสมอภาค
หญิงชาย”

4.4 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ

แม้ว่าจำนวนประชากรที่ยากจนทั้งประเทศของผู้หญิงจะมากกว่าจำนวนประชากรที่ยากจนของผู้ชายก็ตาม (3,078,000 คน และ 2,979,000 คน ตามลำดับ) และเส้นความยากจนคิดเป็นรายได้ต่อคนต่อเดือนของผู้หญิงก็ต่ำกว่าของผู้ชายคือ เดือนละ 1,381 บาทเมื่อเทียบกับเดือนละ 1,393 บาทของผู้ชาย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบสัดส่วนความยากจนของผู้หญิงต่อจำนวนประชากรทั้งหมด ผู้หญิงมีสัดส่วนความยากจนน้อยกว่าผู้ชายคือร้อยละ 9.3 เมื่อเทียบกับร้อยละ 9.8 ของผู้ชาย⁵⁰ นอกจากนี้ ครอบครัวที่มีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวก็พบว่ารายได้ของครอบครัวอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าครอบครัวที่มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวในทุกภาค⁵¹ ซึ่งน่าจะมีสาเหตุจากความไม่เสมอภาคในค่าจ้างและการเลื่อนตำแหน่งและขึ้นเงินเดือนตลอดจนราคาค่าแรงของผู้หญิงชายในตลาดแรงงานซึ่งตลาดแรงงานผู้หญิงจะถูกกว่าตลาดแรงงานชายและ ด้วยภารกิจการเลี้ยงลูกทำให้สตรีจำนวนหนึ่งไม่สามารถทำงานต่อเนื่องต้องลาออกจากงานไปเลี้ยงลูกและเมื่อกลับมาทำงานใหม่ก็ต้องไปเริ่มต้นที่เงินเดือนเดิมหรือต่ำกว่า ดังนั้นการมีกฎหมายบังคับให้สถานประกอบการมีสถานรับเลี้ยงเด็กอ่อนจึงมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย ยิ่งกว่านั้นสตรีที่สามีเสียชีวิตและต้องมาเริ่มต้นทำงานเลี้ยงครอบครัวก็ต้องตกอยู่ในกลุ่มตลาดแรงงานราคาถูก รายได้เฉลี่ยของผู้หญิงนอกภาคเกษตรทั้งประเทศมีอัตราส่วนต่ำกว่าผู้ชายคือ 0.94⁵² อีกปัจจัยหนึ่งก็คือผู้หญิงได้รับการฝึกอบรมให้มีทักษะฝีมือแรงงานสำหรับการสร้างรายได้น้อยกว่าผู้ชายคือ ร้อยละ 48.35 เมื่อเทียบกับร้อยละ 51.65 ของผู้ชาย⁵³ การเกษียณอายุที่ต่างกัน ในภาคการผลิตอุตสาหกรรมก็เป็นประเด็นที่ส่งผลต่อความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจของผู้หญิง กล่าวคือ เจ้าของอุตสาหกรรมกำหนดให้แรงงานหญิงเกษียณที่อายุ 45 ปี และแรงงานชายเกษียณที่อายุ 55 ปี เมื่อสตรีอายุ 45 ปีจะไปหางานใหม่ทำก็ค่อนข้างจะยาก ยกเว้นจะไปทำงานในภาคแรงงานนอกระบบซึ่งบางอาชีพก็ต้องการการฝึกอาชีพใหม่และเงินทุน สำนักงานสถิติแห่งชาติสำรวจแรงงานนอกระบบพบว่าในปี 2550 ประเทศไทยมีแรงงานนอกระบบอยู่ประมาณ 23.2 ล้านคน (ประกอบด้วยผู้ชาย 12.4 ล้านคนและผู้หญิง 10.8 ล้านคน) และเมื่อคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.3 ของผู้หญิงที่มีงานทำเป็นแรงงานนอกระบบเมื่อเทียบกับร้อยละ 62.2 ของผู้ชายที่มีงานทำเป็นแรงงานนอกระบบ⁵⁴

⁵⁰ ข้อมูลปี 2549 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 15-16

⁵¹ ข้อมูลปี 2547 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 26

⁵² ข้อมูลปี 2549 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 143

⁵³ ข้อมูลปี 2549 Thailand gender disaggregated statistics 2008 หน้า 134

⁵⁴ มิติหญิงชาย ความแตกต่างบนความเหมือน สำนักงานสถิติแห่งชาติและสำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว หน้า 61 2551

อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบของสหประชาชาติ ได้กำหนดให้ประเทศภาคีสมาชิกดำเนินการให้เกิดความเสมอภาคในด้านเศรษฐกิจและการจ้างงาน ประเทศไทยในฐานะภาคีสมาชิกอนุสัญญาดังกล่าว ได้ดำเนินการในการจัดทำมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมความเสมอภาคในการจ้างงานและสนับสนุนโอกาสในการทำงานของสตรี ทั้งในการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน ขจัดการเลือกปฏิบัติ และคุ้มครองแรงงานหญิงที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2551) มาตรา 15 ให้นายจ้างปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้ มาตรา 53 ในกรณีที่ทำงานมีลักษณะและคุณภาพอย่างเดียวกัน และปริมาณเท่ากันให้นายจ้างกำหนดค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุด ให้แก่ลูกจ้างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าลูกจ้างนั้นจะเป็นชายหรือหญิง มาตรา 41 ให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรครรภ์หนึ่งไม่เกินเก้าสิบวัน วันลาตามวรรคหนึ่งให้นับรวมวันหยุดที่มีในระหว่างที่ลาด้วย มาตรา 43 ห้ามมิให้นายจ้างเลิกจ้างลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงเพราะเหตุมีครรภ์

แต่ในความเป็นจริงยังพบว่ายังมีความแตกต่างและการเลือกปฏิบัติ เช่น โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง ค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่แรงงานหญิงยังต่ำกว่า แม้จะทำงานในอุตสาหกรรมเดียวกัน ปัญหาด้านความปลอดภัยในการทำงาน โดยเฉพาะแรงงานหญิงที่ตั้งครรภ์ ในทางปฏิบัติพบว่ามีแรงงานหญิงที่ตั้งครรภ์บางคนไม่แจ้งให้นายจ้างทราบว่าตนเองตั้งครรภ์เพราะเกรงว่าจะขาดรายได้ เนื่องจากนายจ้างจะไม่ให้ทำงานล่วงเวลา หรือการใช้สิทธิลาคลอด 90 วัน แต่แรงงานสตรีจะลาคลอดเพียง 45 วัน เพื่อจะได้กลับมาทำงานและได้รับค่าจ้างตามปกติเพราะสามารถเบิกประโยชน์ทดแทนในการลาคลอดได้อีก 45 วัน จากกฎหมายประกันสังคม

จากการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชาย ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้ใช้ตัวชี้วัดรายได้ของแรงงานหญิงชายในภาคเกษตร ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสำนักงานสถิติไม่ได้มีการเก็บข้อมูลดังกล่าวจึงเกรงว่าแม้จะใช้ตัวชี้วัดนี้ก็อาจจะยากต่อการเก็บข้อมูล ดังนั้นองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นเป้าหมายในการวัดความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ มีทั้งหมด 2 องค์ประกอบและ 5 ตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 4.1

ตัวชี้วัดที่ 4.1.1

ตัวชี้วัดที่ 4.1.2

องค์ประกอบที่ 4.2

ตัวชี้วัดที่ 4.2.1

ตัวชี้วัดที่ 4.2.2

ตัวชี้วัดที่ 4.2.3

ความเสมอภาคในค่าตอบแทน และอายุการจ้างงาน

มีกฎหมายที่กำหนดการเกื้อหนุนอายุของแรงงาน

หญิงและชายที่เท่าเทียมกันในการจ้างงาน

อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรไม่ต่างกัน

ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพา

ตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

สัดส่วนความยากจนของกลุ่มคนยากจนตาม

เส้นความยากจนของหญิงและชายไม่ต่างกัน

อัตราการว่างงานของหญิงและชายไม่ต่างกัน

รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่ต่างกัน

ส่วนที่ 5

กรอบการจัดเก็บข้อมูล เกณฑ์การให้ คะแนน การถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด ของมาตรฐานความเสมอภาค ระหว่างหญิงชาย

ในส่วนนี้ คณะวิจัยจะอธิบายถึงเกณฑ์การให้คะแนน วิธีการถ่วงน้ำหนัก และค่าเป้าหมาย นอกจากนี้ จะกล่าวถึงคำจำกัดความของตัวชี้วัดแต่ละตัว แนวทางการวิเคราะห์ตัวชี้วัด ขอบเขตและแนวทางในการเก็บข้อมูล รวมทั้งความเป็นไปได้ในการจัดเก็บข้อมูลของตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชายแต่ละตัว เพื่อให้ผู้เก็บข้อมูลเกิดความเข้าใจ และสามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ในแต่ละตัวชี้วัด แสดงถึงค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดที่ต้องการ เนื่องจากสะท้อนให้เห็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ดังนั้น หากข้อมูลที่เก็บได้ตามตัวชี้วัดใดเป็นไปตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดคือ ระดับเป้าหมายย่อมแสดงถึงการมีความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในบริบทของตัวชี้วัดดังกล่าว โดยความหมายของคำว่า “ระดับพัฒนา” หมายถึง ในบริบทของตัวชี้วัดดังกล่าวยังไม่มีความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย จำเป็นที่จะต้องหาแนวทางการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายต่อไป

ทั้งนี้ เกณฑ์ของตัวชี้วัดแต่ละตัวถูกกำหนดขึ้นภายใต้กรอบของระยะเวลาที่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นเกณฑ์ที่กำหนดไว้นี้จึงอาจปรับเปลี่ยนได้ตามกรอบเวลาที่เปลี่ยนไป เช่น เกณฑ์การให้คะแนนในปัจจุบันอยู่ในช่วงแผนพัฒนาสตรีในช่วงการพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เมื่อถึงแผนพัฒนาสตรีฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ก็อาจจะปรับค่าให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น หรืออาจจะคงไว้ในระดับเดิมก็ได้ หากผลการวัดในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 10 อยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มาก

2. การถ่วงน้ำหนัก

การกำหนดตัวชี้วัดนี้แบ่งออกเป็น 4 มาตรฐาน โดยแต่ละมาตรฐานจะมีองค์ประกอบที่มีจำนวนแตกต่างกัน และองค์ประกอบของแต่ละมาตรฐานจะประกอบด้วยข้อย่อยซึ่งมีความสำคัญ และจำนวนแตกต่างกัน

การกำหนดคะแนนและเกณฑ์การถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดในการศึกษานี้ใช้เกณฑ์ความสำคัญของตัวชี้วัดเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนและถ่วงน้ำหนัก โดยกำหนดให้มาตรฐานทั้ง 4 คิดเป็นคะแนน 100 คะแนน จากการประเมินความสำคัญ ผู้ศึกษาเห็นว่าทั้ง 4 มาตรฐานมีความสำคัญในระดับเท่าๆ กัน จึงจำแนกคะแนนเป็นมาตรฐานละ 25 คะแนนเท่าๆ กัน

สำหรับการถ่วงน้ำหนักของคะแนนองค์ประกอบ และตัวชี้วัดย่อยนั้น คณะวิจัยต้องการให้เกิดความสะดวกในการจำแนกคะแนน และสามารถมองเห็นความสำคัญที่แตกต่างกันของแต่ละตัวชี้วัดย่อย จึงนำเกณฑ์การถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดมาใช้ โดยกำหนดให้คะแนนเต็มของแต่ละมาตรฐาน คิดเป็นน้ำหนักเท่ากับ 1 (ในการศึกษานี้แต่ละมาตรฐานมีคะแนน 25 คะแนนเท่ากัน)

จากนั้นจึงถ่วงน้ำหนักขององค์ประกอบในแต่ละมาตรฐาน เพื่อกำหนดค่าน้ำหนัก เช่น มาตรฐานที่ 1 มี 4 องค์ประกอบ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญเท่ากัน จึงเปลี่ยนน้ำหนักได้เป็นน้ำหนักองค์ประกอบละ 0.25 (เมื่อนำองค์ประกอบทั้ง 4 มารวมกันจะเท่ากับ 1) และในองค์ประกอบที่ 1.1 มีตัวชี้วัดย่อย 4 ข้อ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ามีความสำคัญเท่ากันจึงสามารถเปลี่ยนน้ำหนักของข้อย่อยได้ข้อละ 0.0625 (เมื่อนำคะแนนข้อย่อยทั้ง 4 มารวมกันจะเท่ากับคะแนนขององค์ประกอบที่ 1.1 คือ 0.25) ด้วยการเปลี่ยนน้ำหนักด้วยเกณฑ์อย่างเดียวกันสำหรับมาตรฐานที่ 2 จะเห็นความแตกต่างออกไป คือ มาตรฐานที่ 2 (น้ำหนักเท่ากับ 1) มี 2 องค์ประกอบ ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกัน จากนั้นจึงนำน้ำหนักของแต่ละองค์ประกอบมาเฉลี่ยให้กับข้อย่อยของแต่ละองค์ประกอบต่อไป

มาตรฐานที่ 1

ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนักเท่ากับ 1)

- องค์ประกอบที่ 1.1 เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย (น้ำหนัก = 0.25)
- ตัวชี้วัดที่ 1.1.1 รายการละครหลังข่าวโทรทัศน์ปราศจากเนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง (น้ำหนัก = 0.0625)
- ตัวชี้วัดที่ 1.1.2 ประชาชนหญิงชายในช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 60 ปี มีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย (น้ำหนัก = 0.0625)
- ตัวชี้วัดที่ 1.1.3 ครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตคติเชิงบวกในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย (น้ำหนัก = 0.0625)
- ตัวชี้วัดที่ 1.1.4 สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศลดลง (น้ำหนัก = 0.0625)
- องค์ประกอบที่ 1.2 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) (น้ำหนัก = 0.25)
- ตัวชี้วัดที่ 1.2.1 ความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย (การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การลงประชามติ) การเป็นผู้แทนรัฐบาล และการเข้าร่วมงานในองค์กรระหว่างประเทศ และในองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสของการเข้าร่วมในการวางแผนนโยบายของรัฐและการดำเนินการตามนโยบายนั้น การรับตำแหน่งราชการ และปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล (CEDAW ข้อ 7 และข้อ 8) (น้ำหนัก = 0.05)
- ตัวชี้วัดที่ 1.2.2 ความเสมอภาคในสิทธิการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน เงื่อนไขการได้มาหรือการเปลี่ยนสัญชาติของคู่สมรสทั้งหญิงและชายซึ่งสมรสกับคนต่างด้าวที่เสมอภาค รวมทั้งความเสมอภาคในการสืบสัญชาติให้แก่บุตร (CEDAW ข้อ 9) (น้ำหนัก = 0.05)
- ตัวชี้วัดที่ 1.2.3 ความเสมอภาคในสิทธิทางสังคมของสตรีในเมืองและชนบท การได้รับการศึกษา และเข้าร่วมโครงการการศึกษาทุกโครงการ การได้รับการคุ้มครองจากธนาคาร การจ้างงาน และสินเชื่อ ตลอดจนการบริการรักษาสุขภาพ (CEDAW ข้อ 10 ข้อ 12 ข้อ 13 และข้อ 14) (น้ำหนัก = 0.05)
- ตัวชี้วัดที่ 1.2.4 สิทธิการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิอันพึงแบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ทุกคน ความเสมอภาคในการจ้างงาน การเลือกอาชีพ การได้รับสวัสดิการและผลตอบแทน การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน และการคุ้มครองพิเศษในภาวะความเป็นมารดา (CEDAW ข้อ 11) (น้ำหนัก = 0.05)

ตัวชี้วัดที่ 1.2.5 ความเสมอภาคในสิทธิทางกฎหมาย ความเท่าเทียมกันในด้านความสามารถ
ความเสมอภาคในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา ความเสมอภาคในการสมรส
และครอบครัว (CEDAW ข้อ 15 และข้อ 16) (น้ำหนัก = 0.05)

องค์ประกอบที่ 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
(น้ำหนัก = 0.25)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.1 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดต่อการล่วงละเมิดทางเพศ
(น้ำหนัก = 0.05)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.2 มีกฎหมายที่คุ้มครองสตรีที่ถูกการกระทำรุนแรงในครอบครัว (น้ำหนัก = 0.03)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.3 มีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเท่าเทียมต่อผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศ
(น้ำหนัก = 0.03)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.4 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย (น้ำหนัก = 0.03)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.5 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่
ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย (น้ำหนัก = 0.03)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.6 มีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (ค่าน้ำหนัก
ซื้อสกุล การข่มขืนกระทำชำเราภรรยา และความเสมอภาคในการหย่า การหมั้น
และการทำนิติกรรม) (น้ำหนัก = 0.03)

ตัวชี้วัดที่ 1.3.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบทลงโทษข้าราชการที่
มีพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึงขั้นไล่ออกจากราชการ
(น้ำหนัก = 0.05)

องค์ประกอบที่ 1.4 สัดส่วนการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายที่เข้าสู่
กระบวนการพิจารณาโทษ (น้ำหนัก = 0.25)

ตัวชี้วัดที่ 1.4.1 สัดส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลเปรียบเทียบกับ
คดีที่มีผู้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ (น้ำหนัก = 0.09)

ตัวชี้วัดที่ 1.4.2 สัดส่วนการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบกับจำนวนกรณีการทำร้าย
คู่ครองและคู่รักที่มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ (น้ำหนัก = 0.08)

ตัวชี้วัดที่ 1.4.3 สัดส่วนการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเปรียบเทียบกับกรณีการร้องเรียนเรื่อง
การมีขู่ การสมรสซ้อน การล่วงละเมิดทางเพศ และการอนาจารทางเพศของ
ข้าราชการพลเรือน (น้ำหนัก = 0.08)

องค์ประกอบ : 1.1 เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย

ชื่อตัวชี้วัด : 1.1.1 รายการละครหลังข่าวโทรทัศน์ปราศจากเนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง

คำจำกัดความ : เนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงหมายถึง เนื้อหาของละครที่มีลักษณะการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นคนของผู้หญิงเมื่อเทียบกับผู้ชาย เช่น ละครที่มีเนื้อหาสะท้อนการใช้กำลังของผู้ชายทำร้ายผู้หญิง หรือใช้การข่มขืนเป็นเครื่องมือในการทำลายหรือแสดงความเป็นเจ้าของผู้หญิง

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ประชาชนเข้าถึงง่ายที่สุดแม้แต่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลถึงบนดอยและบนเขา รายการที่ประชาชนส่วนมากนิยมดูคือ รายการละครหลังข่าวซึ่งเป็นเวลาที่คนส่วนมากจะดูทีวีกัน เป็นช่วงเวลาที่ประชาชนรับประทานอาหารเย็นเสร็จและพักผ่อนก่อนจะเข้านอน ด้วยเหตุนี้จากการจัดลำดับความนิยม (rating) จึงพบว่าสถานีโทรทัศน์ที่มีรายการละคร จึงสูงกว่าช่องที่ไม่มีรายการละคร รายการละครมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของคนในสังคมในฐานะที่เป็นทั้งตัวการในการผลิตซ้ำและถ่ายทอดเจตคติและค่านิยมของสังคม นอกจากนั้น การที่ช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้ชมเป็นจำนวนมากทำให้ผู้ผลิตรายการต้องซื้อเวลาออกอากาศจากสถานีด้วยราคาแพง ขณะเดียวกันผู้ผลิตรายการก็สามารถกำหนดอัตราค่าโฆษณาในอัตราที่แพงกว่าช่วงเวลาอื่นๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้ผลิตรายการจึงมักจะพยายามแข่งขันกันนำเสนอรายการที่คาดว่าจะสามารถดึงดูดผู้ชมได้มากที่สุด ด้วยเหตุนี้ การที่สถานีโทรทัศน์ต่างๆ นำละครที่มีเนื้อหาดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงมาเสนอและได้รับความนิยมจากประชาชน จึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนเจตคติของสังคมต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและผู้ชายได้ดีทีเดียว จากเวทีระดมความคิดเห็นหลายเวทีได้เสนอแนะว่าควรครอบคลุมสื่อทุกชนิดทั้งสื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งคณะวิจัยเห็นด้วย แต่เมื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการจัดเก็บข้อมูลก็คิดว่าในขั้นนี้ควรจะเริ่มจากตัวชี้วัดที่เป็นไปได้ในการจัดเก็บข้อมูลก่อน

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลจากรายการละครหลังข่าวทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 5 และ 7 เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นไม่มีรายการละครหลังข่าว ในระยะแรกเลือกเก็บข้อมูลจากรายการละครเท่านั้นเพื่อให้การจัดเก็บข้อมูลเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ในระยะต่อไปอาจเก็บข้อมูลจากรายการประเภทอื่นเช่น รายการสนทนา รายการตลก เป็นต้น

- แนวทางการ
จัดเก็บข้อมูล** : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ดำเนินการในระดับนโยบาย โดยสามารถดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการจัดระดับของละครที่มีเนื้อหาดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง และมีการรายงานให้ผู้ผลิตและผู้ชมได้รับทราบ อย่างไรก็ตาม หากต้องการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการบริหารเพื่อการพัฒนา ในระยะต่อไป สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว อาจดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดด้านข้อมูลในประเด็นนี้ให้มีความละเอียดมากขึ้น โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดระดับ (rating) ของคำพูด/เนื้อหาที่แสดงถึงการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงในละครแต่ละเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้ทราบได้ว่ารายการละครแต่ละเรื่องมีเนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงมากน้อยเพียงใด และเมื่อมองในภาพรวมจะสามารถเห็นได้ว่าเนื้อหาในละครมีระดับความรุนแรงมากขึ้นหรือลดลง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปกำหนดแนวทางการบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม
- ความเป็นไปได้** : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถทำงานในเชิงนโยบายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของการเก็บข้อมูล และจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญด้านบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชายในการวิเคราะห์เนื้อหา โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นผู้จัดเก็บข้อมูล
- เกณฑ์ตัวชี้วัด** : เนื้อหาละครหลังข่าวที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงมีต่ำกว่าเกินร้อยละ 30 เป็นระดับเป้าหมาย ถ้ามีเนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงสูงกว่าร้อยละ 30 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด** : ร้อยละ
- น้ำหนัก** : 0.0625
- สถานการณ์ที่
ผ่านมา-ปัจจุบัน** : ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 1.1 เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย

ชื่อตัวชี้วัด : 1.1.2 ประชาชนหญิงชายในช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 60 ปี มีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย

คำจำกัดความ : เจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชายจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ สังคมมีความรู้ ความเข้าใจ และให้การยอมรับในเรื่องดังกล่าว จนเกิดการหล่อหลอมเป็นเจตคติของสังคม ด้วยเหตุที่เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันผ่านหน่วยการผลิต อุดมการณ์ทางสังคม เช่น ครอบครัว การศึกษา ชุมชน วัด และสื่อทุกชนิด ดังนั้นเจตคติจึงเป็นตัวสะท้อนอุดมการณ์ของสังคมว่าสังคมนั้นๆ เป็นสังคมเช่นใด เป็นสังคมที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและผู้ชายอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่อย่างไร อย่างไรก็ตาม จากเวทีระดมความคิดเห็นมีการเสนอให้เปลี่ยนอายุของกลุ่มเป้าหมายในการวัดจาก อายุ 15 ปีมาเป็น 12 ปี ด้วยเห็นว่าเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของหญิงและชายต้องได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก และอายุ 12 ปีเป็นอายุที่เด็กเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งสามารถตอบแบบสอบถามได้ การเก็บข้อมูลดังกล่าวจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การกำหนดแนวทางส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายให้กับประชาชนในช่วงอายุต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลอาจจะดำเนินการโดยละเอียดมากขึ้น โดยเก็บรายละเอียดด้านอาชีพของประชากรกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำมาประมวลผลหาความสัมพันธ์ทางสถิติได้

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างประชากรหญิงชายอายุ 12 ถึง 60 ปี โดยใช้วิธีการทางสถิติ

แนวทางการจัดเก็บข้อมูล : สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายแล้วนำไปสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดช่วงชั้นอายุตามความเหมาะสม เพื่อนำมาประมวลผล และหาค่าทางสถิติ เช่น อายุ 12 ถึง 20 ปี อายุ 21 ถึง 30 ปี อายุ 31 ถึง 40 ปี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงเจตคติของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละช่วงอายุว่ามีเจตคติเชิงบวกหรือไม่ และแต่ละช่วงอายุมีเจตคติที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการ เช่น การหาแนวทางส่งเสริมเจตคติเชิงบวกให้กับประชากรในช่วงอายุต่างๆ

ความเป็นไปได้ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวสามารถขอความร่วมมือผู้บริหารด้านการเสริมสร้างของการเก็บข้อมูล บทบาทหญิงชาย (CGEO) ของกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กระทรวงกลาโหม และกระทรวงสาธารณสุขเพื่อให้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล

เกณฑ์ตัวชี้วัด : ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย สูงกว่าร้อยละ 60 เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : ร้อยละ

น้ำหนัก : 0.0625

สถานการณ์ที่ : ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

ผ่านมา-ปัจจุบัน

องค์ประกอบ : 1.1 เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย

ชื่อตัวชี้วัด : 1.1.3 ครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตคติเชิงบวกในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย

- คำจำกัดความ :** เจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและผู้ชายว่ามีความเท่าเทียมกัน
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** โรงเรียนเป็นหน่วยการผลิตซ้ำอุดมการณ์ทั้งเก่าและใหม่ที่สำคัญของสังคม หากครูมีเจตคติเชิงบวกในเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง อุดมการณ์ที่ให้คุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงต่ำกว่าผู้ชายจะไม่ได้รับการผลิตซ้ำ ดังนั้นเจตคติของครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้นจึงมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเสริมสร้างเจตคติของเด็ก เจตคติของครูทุกช่วงชั้นต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและผู้ชาย จึงเป็นตัวชี้วัดที่ดีของสังคมโดยเฉพาะครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-3
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างจากครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-3 ทั่วประเทศโดยใช้วิธีการทางสถิติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย แล้วนำไปสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ทราบถึงระดับเจตคติของครูในเรื่องดังกล่าว
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานงานกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทของการเก็บข้อมูลหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทำการสำรวจเจตคติของครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวเป็นผู้รับผิดชอบในการสร้างเครื่องมือการวัดเจตคติ
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย สูงกว่าร้อยละ 70 เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 70 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.0625
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 1.1 เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.1.4 สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศลดลง

- คำจำกัดความ :** วัตถุทางเพศหมายถึง การลดทอนคุณค่าผู้หญิงลงเหมือนเป็นวัตถุบำบัดความใคร่
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** สื่อโฆษณานิยมใช้เรือนร่างของผู้หญิงในการสร้างสิ่งจูงใจแก่ผู้บริโภคในการซื้อสินค้าของผู้ผลิต โดยใช้กลยุทธ์ทางการโฆษณาที่ไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ผลลัพธ์หลายอย่างไม่ใช่สินค้าที่เกี่ยวข้องกับเรือนร่างของผู้หญิงเลยเช่น บะหมี่สำเร็จรูปของบางยี่ห้อ หรือ ผลลัพธ์ที่ถกกัน เป็นต้น การสื่อสารที่นำเรือนร่างผู้หญิงมาจูงใจในการรับสารจึงเป็นการสื่อสารที่ส่งผลกระทบยาวในการสร้างเจตคติที่เห็นเรือนร่างผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศและในที่สุดนำไปสู่การเห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ การนำผู้หญิงมาเป็นผู้นำเสนอสินค้าอาจไม่ใช่การนำเสนอผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศเสมอไป ตัวอย่างการนำผู้หญิงมานำเสนอสินค้าที่ไม่นำไปสู่การสร้างจินตนาการในเรื่องเพศสัมพันธ์ เช่น การโฆษณาผลิตภัณฑ์สินค้าเด็ก ไม่ว่าจะเป็นอาหารเด็กหรือสบูเด็ก เป็นต้น ซึ่งในกรณีนี้ผู้หญิงได้รับการนำเสนอในลักษณะของแม่และครอบครัวและไม่ใช่วัตถุทางเพศ ดังนั้นสื่อโฆษณาจึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนถึงเจตคติของสังคมต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและผู้ชาย
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ทั้งหมดที่ใช้ผู้หญิงในการนำเสนอที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 7 ช่อง 9 และช่อง 11
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** 1. เก็บข้อมูลจากสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่ใช้ผู้หญิงในการนำเสนอทั้งหมด ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ในระยะเวลา 1 ปี
2. จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านบทบาทและความสัมพันธ์หญิงชาย กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) เพื่อพิจารณาสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานงานกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทของการเก็บข้อมูลหญิงชาย (CGEO) ของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กรมประชาสัมพันธ์ เป็นผู้จัดเก็บข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทุกรอบปี
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศมีไม่เกินร้อยละ 30 เป็นระดับเป้าหมาย ถ้ามีเกินร้อยละ 30 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.0625
- สถานการณ์ที่ :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล
- ผ่านมา-ปัจจุบัน**

- องค์ประกอบ : 1.2** ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)
- ชื่อตัวชี้วัด : 1.2.1** ความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย (การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การลงประชามติ) การเป็นผู้แทนรัฐบาลและการเข้าร่วมงานในองค์การระหว่างประเทศ และในองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสของการเข้าร่วมในการวางแผนนโยบายของรัฐและการดำเนินการตามนโยบายนั้น การรับตำแหน่งราชการ และปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล (CEDAW ข้อ 7 และข้อ 8)

- คำจำกัดความ :** สิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย หมายถึง สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การลงประชามติ การเป็นผู้แทนของรัฐบาลและการเข้าร่วมงานในองค์การระหว่างประเทศ และองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการกำหนดนโยบายในทุกระดับ และการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งความเสมอภาคในการดำรงตำแหน่งต่างๆ ในหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจะต้องไม่ถูกจำกัดโดยเงื่อนไขทางเพศ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งใช้เป็นมาตรฐานสากลในการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีก็คือการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงที่เท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งข้อต่างๆ ในอนุสัญญานี้เป็นการกำหนดมาตรฐานสิทธิขั้นพื้นฐานของสตรีในฐานะพลเมืองเช่นเดียวกับผู้ชาย เนื่องจากมาตรฐานในอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเป็นมาตรฐานในเชิงกฎหมาย ดังนั้นการใช้มาตรฐานตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบเป็นตัวชี้วัดถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง จึงเป็นการเปรียบเทียบว่ากฎหมายของประเทศไทย (เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชายตามมาตรฐานสากลหรือไม่) ข้อความดังกล่าวมาข้างต้นเป็นแนวการวิเคราะห์ตัวชี้วัดทุกตัวในองค์ประกอบนี้ และจะมีการวิเคราะห์ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาแต่ละข้อต่อไป ในกรณีของอนุสัญญา CEDAW ข้อ 7 และข้อ 8 ได้รับรองสิทธิและความเสมอภาคขั้นพื้นฐานของพลเมืองทั้งสองเพศในระบบประชาธิปไตย รวมทั้งความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมในด้านการปกครองและการเมืองทุกระดับ ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดชุดนี้ทั้งหมด
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5

- แนวทางการ
จัดเก็บข้อมูล : ตรวจสอบจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรี
ในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจัดจ้างให้
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายรวบรวมกฎหมายต่างๆ ที่ได้รับการแก้ไขหรือบัญญัติใหม่ตาม
อนุสัญญาในข้อดังกล่าว
- ความเป็นไปได้ : สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้จัดทำ
ของการเก็บข้อมูล รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(CEDAW) อยู่แล้ว
- เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติและแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วย
การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมาย
เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด : มีกฎหมาย/ไม่มีกฎหมาย
- น้ำหนัก : 0.05
- สถานการณ์ที่
ผ่านมา-ปัจจุบัน : ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวนอนุสัญญาข้อที่ 7 เรื่องความเสมอภาคทางการเมืองและการรับ
ตำแหน่ง ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2538⁵⁵

---

⁵⁵สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ “อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีใน
ทุกรูปแบบและพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ผลการประชุมและข้อเสนอแนะจากการประชุม
คณะกรรมการว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบสมัย 34” หน้า 1

องค์ประกอบ : 1.2 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

ชื่อตัวชี้วัด : 1.2.2 ความเสมอภาคในสิทธิการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน เงื่อนไขการได้มาหรือการเปลี่ยนสัญชาติของกลุ่มสตรีทั้งหญิงและชายซึ่งสมรสกับคนต่างด้าวที่เสมอภาค รวมทั้งความเสมอภาคในการสืบสัญชาติให้แก่บุตร (CEDAW ข้อ 9)

คำจำกัดความ : ความเสมอภาคในสิทธิการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน หมายถึง สิทธิของผู้หญิงในการได้มาเปลี่ยนแปลงหรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตนที่เท่าเทียมกับชายที่ถือสัญชาติเดียวกัน การสมรสกับชายต่างด้าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อสัญชาติของผู้หญิง รวมทั้งการที่หญิงมีสิทธิเท่าเทียมชายที่จะสืบสัญชาติให้แก่บุตรของตน

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : สิทธิในสัญชาติเป็นสิทธิพื้นฐานของความเป็นพลเมืองของแต่ละประเทศที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากสัญชาติเป็นเงื่อนไขที่จะได้มาซึ่งสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในเรื่องต่างๆ เช่น สิทธิในการพำนักอาศัยในประเทศอย่างถาวร สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้ง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ฯลฯ แนวความคิดของกฎหมายดั้งเดิมจะให้ความสำคัญต่อผู้ชาย โดยเห็นว่าผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ดังนั้นกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่จึงกำหนดให้ภรรยาต้องถือสัญชาติตามสามี นอกจากนี้ยังกำหนดให้บุตรถือสัญชาติตามบิดาด้วย หลักกฎหมายดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดปัญหาใดๆ ในกรณีที่สามีและภรรยาถือสัญชาติเดียวกัน แต่จะเกิดปัญหาคือความเหลื่อมล้ำเรื่องสิทธิขึ้นในกรณีที่หญิงไทยทำการสมรสกับคนต่างด้าว ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายจะให้สิทธิแก่หญิงต่างด้าวที่สมรสกับชายไทยในการที่จะยื่นคำขอสัญชาติไทยด้วยกระบวนการที่ไม่ซับซ้อนมากนัก รวมทั้งการให้สัญชาติไทยแก่บุตรที่เกิดกับหญิงต่างด้าวโดยอัตโนมัติ ส่วนกรณีที่หญิงไทยสมรสกับชายต่างด้าว แม้กฎหมายไทยจะไม่บังคับให้หญิงไทยต้องสละสัญชาติไทย แต่สิทธิของหญิงไทยที่จะสืบสัญชาติไทยให้แก่บุตรที่เกิดจากชายต่างด้าวไม่เท่าเทียมกับสิทธิของชายไทยที่สมรสกับหญิงต่างด้าว นอกจากนี้ในกรณีที่ชายต่างด้าวซึ่งสมรสกับหญิงไทยที่ประสงค์จะได้สัญชาติไทยจะต้องใช้วิธีการขอแปลงสัญชาติ ซึ่งมีขั้นตอนที่มีความสลับซับซ้อนมากกว่า หลักกฎหมายไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีการแก้ไขไประดับหนึ่งแล้ว ทำให้หญิงไทยที่สมรสกับชายต่างด้าวมีสิทธิที่เท่าเทียมกับชายไทยที่สมรสกับหญิงต่างด้าวในการสืบสัญชาติไทยให้แก่บุตร แต่สิทธิของชายต่างด้าวที่สมรสกับหญิงไทยในอันที่จะได้มาซึ่งสัญชาติไทยยังไม่เท่าเทียมกับสิทธิของหญิงต่างด้าวซึ่งสมรสกับชายไทย

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5

- แนวทางการ
จัดเก็บข้อมูล : ตรวจสอบจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีใน
ทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจัดจ้างให้
ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายรวบรวมกฎหมายต่างๆ ที่ได้รับการแก้ไขหรือบัญญัติใหม่ตาม
อนุสัญญาในข้อดังกล่าว
- ความเป็นไปได้ : สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้จัดทำ
ของการเก็บข้อมูล รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(CEDAW) อยู่แล้ว
- เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติและแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วย
การจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมาย
เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย
- น้ำหนัก : 0.05
- สถานการณ์ที่
ผ่านมา-ปัจจุบัน : ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวน อนุสัญญาข้อ 9 เรื่อง สิทธิการได้มา การเปลี่ยนแปลง และการ
คงไว้ซึ่งสัญชาติ โดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2535⁵⁶ และได้มีการประกาศใช้
พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551

---

⁵⁶ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, อ้างแล้ว หน้า 1.

องค์ประกอบ : 1.2 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

ชื่อตัวชี้วัด : 1.2.3 ความเสมอภาคในสิทธิทางสังคมของสตรีในเมืองและชนบท การได้รับการศึกษาและเข้าร่วมโครงการการศึกษาทุกโครงการ การได้รับการกู้ยืมจากธนาคาร การจ้างงาน และสินเชื่อ ตลอดจนการรับบริการรักษาสุขภาพ (CEDAW ข้อ 10 ข้อ 12 ข้อ 13 และข้อ 14)

- คำจำกัดความ :** สิทธิทางสังคมของสตรี หมายถึง สิทธิที่เท่าเทียมกับผู้ชายในการได้รับการศึกษา การเข้าร่วมโครงการทางการศึกษา การเข้าถึงแหล่งทุน รวมทั้งบริการทางสุขภาพ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** สิทธิในการได้รับการศึกษาเป็นสิทธิที่จะทำให้ผู้หญิงสามารถพัฒนาศักยภาพพื้นฐานของตนเอง การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้หญิง และทำให้ผู้หญิงสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่มีความสลับซับซ้อนอย่างมีคุณภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามค่านิยมดั้งเดิมซึ่งมีอคติต่อสตรี รวมทั้งภาระหน้าที่ในงานบ้านของผู้หญิงตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสด้านการศึกษาน้อยกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ การแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย การมีบุตร ภาระหน้าที่ในครอบครัวยังเป็นการปิดกั้นโอกาสในการศึกษาต่อของผู้หญิงด้วย อนุสัญญา CEDAW จึงเสนอให้จัดทำโครงการการศึกษาในรูปแบบต่างๆ ที่ยืดหยุ่นและเป็นประโยชน์ต่อผู้หญิง รวมทั้งเน้นย้ำถึงความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องกีฬา พลศึกษา และการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ซึ่งเกี่ยวพันโดยตรงกับความแข็งแรงและสุขภาพอนามัยโดยรวมของผู้หญิง รวมทั้งอนามัยการเจริญพันธุ์ โอกาสด้านการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวเป็นปัญหาในสังคมอนุรักษ์นิยมที่มองว่าเรื่องเหล่านี้โดยเฉพาะผู้หญิงที่ยังเป็นโสดไม่ควรรับรู้ แต่ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อผู้หญิงอย่างรุนแรง ได้แก่ การตั้งท้องของวัยรุ่น ปัญหาการทำแท้ง สิทธิทางสังคมอีกประการหนึ่งคือโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่างๆ ของผู้หญิงทั้งในเมืองและชนบท การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างพลังและความเข้มแข็งเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้หญิงไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ และเพื่อสร้างอำนาจในการต่อรอง เช่น การจัดตั้งกลุ่มผู้หญิง ระบบสหกรณ์ การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง เป็นต้น
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ตรวจสอบจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยจัดจ้างให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายรวบรวมกฎหมายต่างๆ ที่ได้รับการแก้ไขหรือบัญญัติใหม่ตามอนุสัญญาในข้อดังกล่าว

ความเป็นไปได้ : สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้จัดทำ
ของการเก็บข้อมูล รายงานการรณรงค์ตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(CEDAW) อยู่แล้ว

เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติและแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วย
การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมาย
เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.05

สถานการณ์ที่ : ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวน อนุสัญญาข้อ 10 เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ตามมติ
ผ่านมา-ปัจจุบัน คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2538 และข้อที่ 15 วรรค 3 เรื่องการทำสัญญา
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2533⁵⁷

---

⁵⁷สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, อ้างแล้ว. หน้า 1.

องค์ประกอบ : 1.2 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

ชื่อตัวชี้วัด : 1.2.4 สิทธิการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิอันพึงแบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ทุกคนความเสมอภาคในการจ้างงาน การเลือกอาชีพ การได้รับสวัสดิการและผลตอบแทนการคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงานและการคุ้มครองพิเศษในภาวะความเป็นมารดา (CEDAW ข้อ 11)

คำจำกัดความ : สิทธิในการทำงานหมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้หญิงที่จะทำงาน และการให้คุณค่าต่องานที่ผู้หญิงทำ รวมทั้งความเสมอภาคในสิทธิการจ้างงานที่ผู้หญิงจะไม่ถูกกีดกันหรือเลือกปฏิบัติด้วยสาเหตุทางเพศและสถานภาพการสมรส ยกเว้นงานที่มีลักษณะหรือสภาพที่ผู้หญิงไม่สามารถทำได้ และให้หมายรวมถึง การที่นายจ้างจะต้องปฏิบัติต่อลูกจ้างหญิงและชายอย่างเท่าเทียมกันทั้งในเรื่องค่าจ้าง ค่าตอบแทน สวัสดิการและผลประโยชน์ต่างๆ การคุ้มครองความเสมอภาคในการเลื่อนตำแหน่ง ความปลอดภัยในการทำงาน การเกษียณอายุ และการคุ้มครองภาวะความเป็นมารดา

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : การทำงานเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน แต่ในระบบการผลิตสมัยใหม่ซึ่งไม่มีแนวคิดในเรื่องสวัสดิการสังคม มุ่งที่จะแสวงหากำไรสูงสุด โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตของลูกจ้างทำให้เกิดทัศนคติว่า การจ้างแรงงานผู้หญิงเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต เนื่องจากภาวะธรรมชาติที่ผู้หญิงต้องตั้งท้อง ให้น้ำนมแก่บุตร รวมทั้งการคาดหวังจากสังคมที่ผู้หญิงจะต้องรับผิดชอบในบ้านและการดูแลสมาชิกในครอบครัว ดังนั้นนายจ้างมักจะไม่จ้างผู้หญิงที่แต่งงานและมีบุตร เนื่องจากผู้หญิงขาดโอกาสด้านการศึกษาและอาจไม่มีประสบการณ์การทำงาน งานที่ผู้หญิงทำส่วนใหญ่จึงเป็นงานระดับล่างหรืองานระดับกลางที่เป็นงานหนัก จำเจ ซ้ำซาก ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำที่จำเป็นต้องลดจำนวนคนงานผู้หญิงจะถูกปลดจากงานก่อน ผู้หญิงจึงขาดหลักประกันและความมั่นคงในการทำงาน นอกจากนั้นผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว หรือมีบุตรยังไม่เป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ ซึ่งมีความคิดว่าหญิงที่แต่งงานหรือมีภาระครอบครัวไม่สามารถทำงานได้เต็มที่เหมือนคนโสด ทั้งนี้เนื่องจากสังคมขาดความตระหนักถึงภาระหน้าที่ทางธรรมชาติและคุณูปการที่แรงงานหญิงทำให้แก่สังคม ซึ่งก็คือการทำหน้าที่แม่ที่ผลิตแรงงานรุ่นใหม่นั่นเอง

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5

แนวทางการจัดเก็บข้อมูล : ตรวจสอบจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยจัดจ้างให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายรวบรวมกฎหมายต่างๆ ที่ได้รับการแก้ไขหรือบัญญัติใหม่ตามอนุสัญญาในข้อดังกล่าว

ความเป็นไปได้ : สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้จัดทำ
ของการเก็บข้อมูล รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(CEDAW) อยู่แล้ว

เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติและแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วย
การขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมาย
เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.05

สถานการณ์ที่ : ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวน อนุสัญญาข้อ 11 วรรค 1(ข) เรื่องสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการ
ผ่านมา-ปัจจุบัน จ้างงานชนิดเดียวกัน ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2533⁵⁸

---

⁵⁸ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, อ้างแล้ว.

องค์ประกอบ : 1.2 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)

ชื่อตัวชี้วัด : 1.2.5 ความเสมอภาคในสิทธิทางกฎหมาย ความเท่าเทียมกันในด้านความสามารถ ความเสมอภาคในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา ความเสมอภาคในการสมรสและครอบครัว (CEDAW ข้อ 15 และข้อ 16)

คำจำกัดความ : ความเสมอภาคในสิทธิทางกฎหมาย หมายถึง การที่กฎหมายรับรองความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ ระหว่างหญิงชาย โดยเฉพาะในเรื่องความสามารถ สิทธิ และเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา รวมทั้งสิทธิทางกฎหมายเกี่ยวกับการหมั้นและการสมรสซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมพร้อมใจและอิสระในวัยที่เหมาะสม การไม่รับรองการหมั้นหรือการสมรสในวัยเด็ก การกำหนดอายุขั้นต่ำในการสมรส และการจดทะเบียนสมรส สิทธิส่วนตัวของทั้งสองฝ่ายในการเลือกใช้นามสกุลและการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบที่เท่าเทียมในเรื่องเกี่ยวกับบุตร และเรื่องทรัพย์สิน

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : CEDAW ข้อ 15 และข้อ 16 รับรองหลักความเสมอภาคของสิทธิในกฎหมาย หลักความสามารถ สิทธิเสรีภาพและความรับผิดชอบในครอบครัวที่เท่าเทียมกัน ซึ่งในระบบขายเป็นใหญ่จะกำหนดให้ผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ในขณะที่ผู้หญิงจะถูกมองว่าเป็นบริวารซึ่งต้องขึ้นต่อสามี โดยกฎหมายในแนวคิดดั้งเดิมจะกำหนดให้ผู้หญิงต้องใช้นามสกุลของสามี ฯลฯ และกฎหมายเหล่านี้ทำให้ผู้หญิงมีฐานะที่ด้อยกว่าชาย และถูกสังคมคาดหวังให้มีความรับผิดชอบในงานบ้านมากกว่าผู้ชาย

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5

แนวทางการจัดเก็บข้อมูล : ตรวจสอบจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจัดจ้างให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายรวบรวมกฎหมายต่างๆ ที่ได้รับการแก้ไขหรือบัญญัติใหม่ตามอนุสัญญาในข้อดังกล่าว

ความเป็นไปได้ : สำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้จัดทำรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) อยู่แล้ว

เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายที่ได้รับการบัญญัติและแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายเป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.05

สถานการณ์ที่ : ประเทศไทยได้ยกเลิกข้อสงวน อนุสัญญาข้อ 10 เรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา แต่ผ่านมา-ปัจจุบัน ยังไม่ได้ยกเลิกข้อสงวน อนุสัญญาข้อ 16 เรื่องความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา ได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ในครอบครัวและการสมรสมาโดยลำดับ เช่น พระราชบัญญัติชื้อบุคคล (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2548 ให้สิทธิแก่ภรรยาที่จะใช้นามสกุลเดิมของตนต่อไปภายหลังจากสมรสแล้ว ในปีพ.ศ.2550 ประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) แก้ไขหลักกฎหมายรับรองความเสมอภาคระหว่างชายและหญิงคู่หมั้นในการเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ร่วมประเวณีกับคู่หมั้นของตน ซึ่งกฎหมายเก่าให้สิทธิเฉพาะแก่ชายคู่หมั้นเท่านั้น (ตามมาตรา 1445 เก่าและใหม่เปรียบเทียบกัน) การแก้ไขกฎหมายให้เกิดการคุ้มครองสิทธิที่เท่าเทียมกันแก่ชายหรือหญิงคู่หมั้น ในการเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งได้ข่มขืนกระทำความผิดคู่หมั้นของตน (ตามมาตรา 1446 เก่าและใหม่เปรียบเทียบกัน เหตุฟ้องหย่า ตามมาตรา 1516 (1) ซึ่งแก้ไขให้ทั้งสามีหรือภรรยาสามารถฟ้องหย่าได้ด้วยเหตุเดียวกันคือ มีการอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทภรรยาหรือสามี เป็นู้หรือมีู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจ⁵⁹ นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 276 ยกเลิกสิทธิของสามีที่จะข่มขืนกระทำความผิดภรรยาโดยไม่มี ความผิดในฐานนี้ การแก้ไขหลักกฎหมายภายในทั้งกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาที่กล่าวมาแล้วนี้จะมีผลนำไปสู่การยกเลิกข้อสงวนดังกล่าวได้

---

⁵⁹ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, อ้างแล้ว.

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.3.1 มีกฎหมายที่มีการกำหนดบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดต่อการล่วงละเมิดทางเพศ

- คำจำกัดความ :** การล่วงละเมิดทางเพศหมายถึง พฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นการล่วงเกิน การคุกคาม หรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศ ซึ่งกระทำด้วยคำพูด สายตา หรือกริยาท่าทาง ทั้งนี้โดยไม่รวมถึงการอนาจารหรือการข่มขืนกระทำชำเรา
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นการกระทำที่เพศชายมักกระทำต่อเพศหญิง โดยที่เพศชายและทัศนคติของสังคมมักจะมองว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา และผู้หญิงส่วนมากมักจะรู้สึกอับอาย พยายามปิดบังโดยไม่ได้แจ้ง แต่การล่วงละเมิดทางเพศเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายและจิตใจของผู้หญิงซึ่งมีนัยในทางเพศ ดังนั้น การล่วงละเมิดทางเพศจึงส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมที่ให้ความสำคัญต่อพรหมจรรย์ หรือ “ความเป็นผู้หญิงที่ดี” ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงไม่สามารถกู้คืนได้ด้วยเงินตรา ความอับอายจนแทบจะไม่มีที่ยืนในสังคม เกียรติยศชื่อเสียง สุขภาพจิต ความเป็นตัวตนของตนเองและความภาคภูมิใจในตัวเองที่ต้องสูญเสียไป เป็นตัวชี้วัดที่ดีที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของหญิงและชายต่างกันอย่างไร ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้หญิงโดยตรง กฎหมายที่มีอยู่ปัจจุบันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาระบุความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และความผิดฐานอนาจาร^{๑๐} ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมถึงพฤติกรรมในการล่วงละเมิดทางเพศที่คุ้มครองผู้หญิงโดยทั่วไป แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ที่กำหนดห้ามมิให้นายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงานหรือผู้ตรวจงานกระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง แต่ก็ยังเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองเฉพาะลูกจ้างเท่านั้น ไม่ได้คุ้มครองผู้หญิงทั่วไป การล่วงละเมิดทางเพศเกิดขึ้นจากความคึกคะนองและการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้ชายต่อผู้หญิง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตัดไฟแต่ต้นลมด้วยการลงโทษ ไม่เช่นนั้นอาจลุกลามเป็นการคุกคามทางเพศที่รุนแรงยิ่งขึ้น (ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดนี้)
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** ศึกษากฎหมายของประเทศไทยว่ามีบทลงโทษเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายศึกษากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการของการเก็บข้อมูล กฎฎีกาเพื่อให้ทราบข้อมูลว่ามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวหรือไม่
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** มีกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายเป็นระดับพัฒนา

^{๑๐}ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 278 ถึงมาตรา 281กำหนดความผิดเกี่ยวกับเพศไว้เป็นการเฉพาะโดยมีโทษตามลำดับความร้ายแรงของพฤติกรรมในความผิดฐานอนาจารกำหนดโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.05

สถานการณ์ที่ : ปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลวนลามทางเพศที่ให้ความคุ้มครองกับประชาชนทั่วไป
ผ่านมา-ปัจจุบัน ทั้งนี้ฐานความผิดเรื่องอนาจารตามประมวลกฎหมายอาญายังไม่ครอบคลุมพฤติการณ์
การลวนลามทางเพศ⁶¹ และพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ให้ความคุ้มครองเฉพาะ
ลูกจ้างเท่านั้น⁶²

---

⁶¹ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 278 ถึงมาตรา 281, อ้างแล้ว.

⁶²พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 16 กำหนดห้ามมิให้
นายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงานหรือผู้ตรวจงานกระทำการล่วงเกิน คุกคาม หรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.3.2 มีกฎหมายที่คุ้มครองสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว

- คำจำกัดความ :** ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การกระทำใดๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ แต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท⁶³
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** การทำร้ายร่างกายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีบทลงโทษตั้งแต่จำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท จนถึงโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี แต่การทำร้ายร่างกายสมาชิกในครอบครัวแม้จะไม่ใช่การกระทำความผิด แต่การดำเนินคดีกลับเต็มไปด้วยความยุ่งยาก เนื่องจากสังคมมีทัศนคติว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว การที่สังคมยอมให้สามีกระทำความรุนแรงต่อภรรยาได้โดยที่เห็นว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว จึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีของสถานภาพการเป็นภรรยาของผู้หญิงอย่างไร การมีกฎหมายคุ้มครองผู้หญิงจากการถูกกระทำรุนแรงจากสามีจึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าศักดิ์ศรีของผู้หญิงไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพใดก็ต้องได้รับการเคารพอย่างเท่าเทียมกับชาย
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ตรวจสอบจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถจัดเก็บข้อมูลได้จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องของการเก็บข้อมูล
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** มีกฎหมายที่คุ้มครองสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** มี/ไม่มีกฎหมาย
- น้ำหนัก :** 0.03
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 13 พฤศจิกายน 2550 กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดโทษผู้กระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ รวมทั้งการกำหนดมาตรการพิเศษต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้เสียหายและเยียวยาผู้กระทำความผิด

⁶³ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550.

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ข้อตัวชี้วัด : 1.3.3 มีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเท่าเทียมต่อผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศ

- คำจำกัดความ :** การลงโทษอย่างเท่าเทียม หมายถึง การลงโทษทั้งผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ลงโทษเฉพาะผู้ขายประเวณีแต่ไม่ลงโทษผู้ซื้อ ยกเว้นการซื้อประเวณีจากเด็กซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี ถ้าการขายประเวณีเป็นเรื่องผิดกฎหมาย การซื้อประเวณีก็ต้องผิดกฎหมายด้วย แต่กฎหมายกลับไม่เอาผิดกับผู้ซื้อในอดีตผู้ขายประเวณีส่วนใหญ่มีแต่ผู้หญิง ปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้ขายที่ประกอบอาชีพนี้แต่ก็เป็นจำนวนน้อยกว่าผู้หญิง การขายประเวณีเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายเพราะถือว่าเป็นเรื่องจริยธรรมของสังคมเป็นเรื่องน่าอับอายและผู้ประกอบอาชีพนี้ก็เป็นที่รังเกียจของสังคม ดังนั้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 จึงได้รับการตราออกมาเพื่อสร้างมาตรฐานจริยธรรมทางสังคม ซึ่งจะพบว่าหากการขายประเวณีเป็นเรื่องผิดจริยธรรมของสังคม การซื้อประเวณีก็ต้องเป็นเรื่องผิดจริยธรรมทางสังคมด้วย แต่ทำไมกฎหมายซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานสังคมจึงลงโทษแต่ผู้ขายซึ่งก็คือผู้หญิง การบัญญัติกฎหมายซึ่งมีลักษณะทวิมาตรฐานเช่นนี้เป็นตัวชี้วัดถึงการให้คุณค่าต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ถ้าสังคมเห็นว่าผู้หญิงมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้ขายแล้วพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 ต้องลงโทษผู้ซื้อด้วย
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ตรวจสอบจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่ามีการลงโทษผู้ซื้อบริการทางเพศหรือไม่
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถจัดเก็บข้อมูลได้จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องของการเก็บข้อมูล
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** มีกฎหมายลงโทษผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศอย่างเท่าเทียมกันเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายกำหนดโทษที่เท่าเทียมกันเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** มี/ไม่มีกฎหมาย
- น้ำหนัก :** 0.03
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มีบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มีบทลงโทษต่อผู้ขายบริการทางเพศ แต่ไม่มีบทลงโทษผู้ซื้อบริการทางเพศ ยกเว้นการซื้อประเวณีจากเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.3.4 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

- คำจำกัดความ :** การค้ามนุษย์ หมายถึง การกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคล ด้วยการเป็นธุระจัดหา ชื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใดที่หนึ่ง หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัยหรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบหรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล เช่น การค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงานบริการหรือขอทาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า รวมถึงการเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการค้ามนุษย์⁶⁴
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** การค้ามนุษย์เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ถูกนำมาค้าโดยตรงทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ไม่ใช่สินค้าที่ซื้อขายได้ การค้ามนุษย์เป็นประเด็นที่สันคลอนระบบจริยธรรมโลก ดังนั้นจึงทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีกฎหมายที่เอาโทษต่อผู้กระทำการค้ามนุษย์และไม่เอาโทษต่อผู้ถูกค้า สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ก็มีบทลงโทษเช่นกัน ดังนั้นการกำหนดโทษการค้ามนุษย์จึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนเจตคติต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงและผู้ขาย ซึ่งในประเด็นนี้ไม่มีข้อท้วงติงจากเวทีสัมมนา
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจัดจ้างให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเก็บข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งตรวจสอบจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ว่ามีบทกำหนดโทษต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือไม่
- ความเป็นไปได้ :** มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** มีกฎหมายที่มีบทลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายในประเด็นดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา

⁶⁴พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.03

สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน : 1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 52 กำหนดโทษของผู้ที่กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ไว้ว่ามีโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ในกรณีที่กระทำความผิดต่อบุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ไม่ถึงสิบแปดปีมีโทษจำคุกตั้งแต่หกปีถึงสิบสองปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสองหมื่นบาทถึงสองแสนสี่หมื่นบาทและในกรณีที่การกระทำความผิดดังกล่าวกระทำต่อบุคคลอายุต่ำกว่าสิบห้าปีแต่ไม่ถึงสิบแปดปีมีโทษจำคุกตั้งแต่แปดปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนหกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

2. ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 มีบทลงโทษเจ้าพนักงานที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งมีโทษหนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.3.5 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

- คำจำกัดความ :** การมีบทลงโทษผู้ผลิต และ/หรือเผยแพร่สื่อลามก หมายถึง การมีบทลงโทษผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิต และเผยแพร่สื่อลามก รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่แต่ไม่บังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าว
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** สื่อลามกส่วนใหญ่จะเป็นการแสดงภาพโป๊เปลือยของผู้หญิงเป็นหลักโดยอาจมีผู้ชายเป็นส่วนประกอบ เป็นการให้จินตภาพที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ การก่ออาชญากรรมข่มขืนฯ หรือ รุมโทรมผู้หญิงของเยาวชนพบว่าถูกกระตุ้นจากการได้ดูสื่อลามกและเกิดการลอกเลียนแบบ ดังนั้นหากคนในสังคมเห็นว่าการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงเป็นเรื่องร้ายแรง คนในสังคมจะไม่บริโภคสื่อเหล่านี้ การผลิตสื่อลามกโดยใช้เรือนร่างของผู้หญิงก็ควรจะลดน้อยลง การมีกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นตัวชี้วัดว่าสังคมเห็นว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงเป็นเรื่องที่ละเมิดไม่ได้ ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ตรวจสอบจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 ซึ่งได้กำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับสื่อลามกไว้แล้ว
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สามารถจัดเก็บข้อมูลได้จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องของการเก็บข้อมูล
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** มีกฎหมายที่มีบทลงโทษผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** มี/ไม่มีกฎหมาย
- น้ำหนัก :** 0.03
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 287 ได้กำหนดโทษของผู้ที่ประกอบการค้าหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสื่อลามก ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.3.6 มีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (ค่านำหน้านาม
ชื่อสกุล การข่มขืนกระทำชำเรากระทำความผิด ความเสมอภาคในการหย่า การหมั้น
และการทำนิติกรรม)

คำจำกัดความ : สิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส หมายถึง สิทธิในการใช้ค่านำหน้านาม ชื่อสกุล
การหย่า ตลอดจนการทำนิติกรรมต่าง ๆ

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : หลักกฎหมายโบราณซึ่งใช้มาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกำหนดให้ลูกและเมียอยู่ภายใต้อำนาจ
ของพ่อและผัว ลูกและเมียมีฐานะเสมือนเป็นสิ่งที่อาจถูกพ่อและผัวขาย หรือยกให้แก่
ใครก็ได้ โดยไม่ต้องสอบถามถึงความสมัครใจยินยอมของลูกหรือเมียเสียก่อน สภาพดังที่ได้
กล่าวมาแล้วนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสในฎีการ้องทุกข์
ของผู้หญิงที่ถูกผัวขายให้เป็นทาสว่า กฎหมายโบราณก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างชายและ
หญิง เพราะทำเสมือนว่า “ผู้หญิงเป็นควายผู้ชายเป็นคน” แม้ว่ากฎหมายเหล่านี้จะถูกยกเลิกไปโดย
รัชกาลที่ 4 แต่หลักกฎหมายเหล่านี้ได้เปลี่ยนสถานภาพเป็นวัฒนธรรมในรูปความเชื่อและค่านิยม
ซึ่งได้รับการสืบทอดต่อมา ดังที่ปรากฏในหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งมี
ลักษณะทวิมาตรฐานที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ค่านำหน้านามของหญิงและชายที่
แตกต่างกัน ค่านำหน้าของหญิงบ่งบอกสถานภาพสมรส และกำหนดให้หญิงซึ่งสมรสแล้วต้อง
เปลี่ยนไปใช้นามสกุลของสามี แต่ไม่ได้กำหนดให้ชายต้องมีหน้าที่ดังกล่าว ตลอดจนเหตุแห่งการ
ฟ้องหย่าซึ่งไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการมีกฎหมายประกันความเสมอภาคและสิทธิที่เท่าเทียมกัน
ในครอบครัวและการสมรสจึงเป็นตัวชี้วัดว่าสังคมเห็นว่าผู้หญิงและผู้ชายมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน
ในความเป็นคนหรือไม่ ส่วนเรื่องการทำนิติกรรมของสามีและภรรยา แม้จะมีกฎหมายที่กำหนด
ให้มีความเสมอภาคมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติยังเป็นภาระหน้าที่ที่ตกหนักอยู่กับผู้หญิง ดังนั้นควร
กำหนดให้เป็นตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดนี้

**ขอบเขตการ
เก็บข้อมูล :** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1445 และ 1446 เรื่องการเรียกค่าทดแทนของคู่หมั้น
และมาตรา 1516 เหตุแห่งการฟ้องหย่า พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 และ
พระราชบัญญัติชื่อสกุล พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ประมวลอาญามาตรา 276
**แนวทางการ
จัดเก็บข้อมูล :** จัดเก็บข้อมูลจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551
และพระราชบัญญัติชื่อสกุล พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 ประมวลกฎหมาย
อาญามาตรา 276

ความเป็นไปได้ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีข้อมูลอยู่แล้ว

ของการเก็บข้อมูล

เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรสเป็นระดับเป้าหมาย การไม่มีกฎหมายดังกล่าวเป็นระดับการพัฒนา

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.03

สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน : ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1445 ได้กำหนดสิทธิเรื่องการเรียกค่าทดแทนของคู่หมั้นของหญิงและชาย มาตรา 1516 ให้สิทธิในการฟ้องหย่าของหญิงและชายโดยเหตุเดียวกัน พระราชบัญญัติค่านำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้วจะใช้ค่านำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ พระราชบัญญัติชื่อสกุล พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548 กำหนดให้หญิงที่สมรสเลือกใช้นามสกุลได้โดยไม่จำเป็นต้องใช้นามสกุลตามสามี ประมวลอาญา มาตรา 276 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2550 ได้แก้ไขเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานการข่มขืนกระทำชำเรา โดยกำหนดให้การบังคับขืนใจให้ภรรยามีเพศสัมพันธ์ด้วยเป็นความผิดฐานนี้ และได้เปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญว่า ผู้ที่กระทำความผิดฐานนี้อาจเป็นเพศชาย เพศหญิง หรือเพศอื่นๆ ก็ได้ รวมทั้งได้ให้ความหมายของคำว่า การกระทำชำเราไว้ด้วย

องค์ประกอบ : 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย
ชื่อตัวชี้วัด : 1.3.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบทลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึงขั้นไล่ออกจากราชการ

- คำจำกัดความ :** พฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง หมายถึงการกระทำด้วยกาย วาจา สายตา ที่เป็นการล่วงเกินทางเพศ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** เนื่องจากการลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมล่วงละเมิดทางเพศผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นการอนาจาร การหลอกลวงเพื่อมีเพศสัมพันธ์ การจดทะเบียนสมรสซ้อน ตลอดจนการนอกใจภรรยาตาม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มักจะได้รับโทษที่เบาบางเพราะการกำหนดโทษขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งจากข้อมูลที่ทางสำนักงาน ก.พ. รวบรวมมา พบว่า กรณีการล่วงละเมิดทางเพศมีโทษเพียงการตัดเงินเดือนร้อยละ 5 เป็นเวลา 2 เดือน ซึ่งเป็นโทษที่เบาบางถ้าเทียบกับความเสียหายที่เกิดต่อผู้หญิง ในทางกลับกันในการพิจารณาการพิจารณาปรับลงโทษที่เล็กน้อยและไม่ร้ายแรง เช่น การเบิกค่าเช่าบ้านซ้ำซ้อน และหน่วยราชการได้รับเงินคืนแล้ว การตัดสินใจกลับร้ายแรงเกินเหตุคือ ไล่ออกจากราชการ ดังนั้นประเด็นการให้น้ำหนักความผิดจึงสะท้อนเจตคติของสังคมต่อเรื่องศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงว่ามีค่าน้อยกว่า การพิจารณาปรับลงโทษ การกำหนดโทษที่รุนแรงถึงขั้นไล่ออกต่อพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงจึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนให้เห็นว่าศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงได้รับการเคารพมากน้อยเพียงใด ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีการระบุเรื่องการกระทำผิดวินัยและการลงโทษไว้ในหมวดที่ 5 ถึงหมวดที่ 8 ของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ตรวจสอบจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวสามารถเก็บข้อมูลได้จากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
- จัดเก็บข้อมูล :** การมีบทลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึงขั้นไล่ออกจากราชการเป็นระดับเป้าหมาย การไม่มีบทลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** มี/ไม่มีกฎหมาย
- น้ำหนัก :** 0.05
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ข้าราชการที่กระทำความผิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศ เป็นความผิดทางวินัยซึ่งมีโทษตั้งแต่ภาคทัณฑ์จนถึงไล่ออก แต่การลงโทษขึ้นอยู่กับผู้บังคับบัญชาหรือคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้น ซึ่งจากกรณีที่มีการรวบรวมมักจะเป็นโทษสถานเบา

องค์ประกอบ : 1.4 สัดส่วนของคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโทษ

ชื่อตัวชี้วัด : 1.4.1 สัดส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลเปรียบเทียบกับคดีที่มีผู้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

- คำจำกัดความ :** คดีที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล หมายถึง มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ไม่มีอะไรที่จะทำให้ผู้หญิงสูญเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้เท่ากับการถูกข่มขืนกระทำชำเรา การถูกข่มขืนฯ ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าตนเองไม่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รู้สึกตัวเองไม่มีคุณค่า ชีวิตที่เหลือเป็นชีวิตที่น่าอับอายและไม่อยากมีชีวิตอยู่อีกต่อไป แต่เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมยังไม่ได้พัฒนาระบบการดำเนินคดีที่เข้าใจและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง กระบวนการดำเนินคดีจึงเป็นการ “ข่มขืนซ้ำ” และทำให้หญิงผู้เสียหายไม่ต้องการดำเนินคดี ดังนั้นจำนวนคดีการข่มขืนที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนที่มีการแจ้งความจึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของการสะท้อนสถานการณ์ที่เป็นจริงในการได้รับการปกป้องจากกฎหมายและผู้บังคับใช้กฎหมาย
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติในส่วนของสถิติการรับแจ้งความ ของสถานีตำรวจทุกแห่ง และสำนักงานศาลยุติธรรมในส่วน of จำนวนคดีที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานศาลยุติธรรมในการจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทุกปี
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการจัดเก็บข้อมูลการรับแจ้งความ และสำนักงานศาลยุติธรรมมีการจัดเก็บข้อมูลจำนวนคดีข่มขืนกระทำชำเรา
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาลเปรียบเทียบกับคดีที่มีผู้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นจำนวนร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.09
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ข้อมูลจากสำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2550 มีจำนวนคดีข่มขืนกระทำชำเรา 10,094 ราย

องค์ประกอบ : 1.4 สัดส่วนของคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย
ที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโทษ

ชื่อตัวชี้วัด : 1.4.2 สัดส่วนกรณีการทำร้ายคู่ครองและคู่รักที่มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน
เปรียบเทียบกับจำนวนที่มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้

- คำจำกัดความ :** การร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หมายถึง การดำเนินการเพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ก่อนที่ประเทศไทยจะบัญญัติกฎหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายมักจะไม่มี การแจ้งความ ในส่วนที่มีการแจ้งความตำรวจก็มักไม่ยอมจะรับแจ้ง เพราะตำรวจมีประสบการณ์ว่ามักจะมีการถอนแจ้งความในเวลาต่อมาทำให้เสียเวลาของตำรวจ ประกอบกับไม่มีกฎหมายที่จะดำเนินการกับเรื่องนี้โดยตรง นอกจากนี้ตำรวจจำนวนไม่น้อย มีเจตคติว่า ความรุนแรงระหว่างคู่รักหรือคู่ครองเป็นเรื่องภายในครอบครัว เข้าทำนองลึนกับพื้น จึงไม่ต้องการดำเนินคดี ต่อมากระทรวงสาธารณสุขได้จัดให้มีศูนย์พึ่งได้จึงทำให้ผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจากคนในครอบครัวไปรับบริการจากศูนย์พึ่งได้ ทำให้สังคมมีข้อมูลของจำนวนผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงจากครอบครัว และเมื่อมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ทำให้ตำรวจมีหน้าที่ต้องรับแจ้งความไม่ว่าจากผู้เสียหายหรือผู้พบเห็นเหตุการณ์ และดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ การดูสัดส่วนผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงที่ไปรับบริการที่ศูนย์พึ่งได้กับที่มาร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนจึงเป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงมาตรการของภาครัฐในการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง และความตื่นตัวของผู้หญิงในการปกป้องสิทธิของตนเอง
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากศูนย์พึ่งได้ (OSCC) กระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวประสานงานกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานตำรวจแห่งชาติสร้างระบบข้อมูลทั่วประเทศ
- ความเป็นไปได้ :** ศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ มีการจัดเก็บข้อมูลกรณีการกระทำรุนแรงต่อการ
- ของการเก็บข้อมูล :** คู่ครองและคู่รัก สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการจัดเก็บข้อมูลการดำเนินคดี
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบกับจำนวนการทำร้ายคู่ครองและคู่รักที่เข้ามารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ เป็นจำนวนร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.08
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ผลการสำรวจอนามัยเจริญพันธุ์ ปี 2549 สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า จำนวนผู้หญิงที่สมรสอายุ 15-49 ปี เคยถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ 1.044 ล้านคน ร้อยละ 64 เป็นผู้หญิงนอกเขตเทศบาล ร้อยละ 36 เป็นผู้หญิงในเขตเทศบาล แต่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะเปรียบเทียบ

องค์ประกอบ : 1.4 สัดส่วนของคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย
ที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาโทษ

ชื่อตัวชี้วัด : 1.4.3 สัดส่วนการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเปรียบเทียบกับกรณีการร้องเรียนเรื่อง
การมีขู่ การสมรสซ้อน การฉ้อฉลทางเพศ และการอนาจารของข้าราชการ
พลเรือน

- คำจำกัดความ :** การมีขู่ หมายถึง การมีพฤติกรรมทางขู่สาวกับผู้ที่มีไข่มุขสมรส
การสมรสซ้อน หมายถึง การจดทะเบียนสมรสกับบุคคลอื่นทั้งๆ ที่ได้จดทะเบียนสมรสก่อนหน้านี้
แล้วและยังไม่มีภรรยา
การฉ้อฉลทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในเรื่องเพศไม่ว่าจะเป็นการ
ล่วงเกิน การคุกคาม หรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศ ซึ่งกระทำด้วยคำพูด สายตา
หรือกริยาท่าทาง ทั้งนี้โดยไม่รวมถึงการอนาจารหรือการข่มขืนกระทำชำเรา
การอนาจาร หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความอับอายในทางเพศ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ดังที่ได้กล่าวไว้ในตัวชี้วัดที่ 1.3.7 ว่า การลงโทษข้าราชการซึ่งถูกร้องเรียนว่ามีขู่ ทำการสมรสซ้อน
กระทำการฉ้อฉลทางเพศ และการอนาจาร มักจะไม่มีกรรมการตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมา
ดำเนินการต่อการร้องเรียน หรือถ้าจะมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนขึ้นมาพิจารณาโทษ
ผู้ถูกร้องเรียนมักจะได้รับการลงโทษที่เบาเมื่อเทียบกับการลงโทษกรณีการฉ้อฉลทางเพศ
อันเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การทุจริตเรื่องการเบิกค่าเช่าบ้าน ซึ่งมีโทษถึงขั้นไล่ออกจากราชการ
พฤติกรรมดังกล่าวมาข้างต้นล้วนแล้วแต่เป็นภาพสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็น
มนุษย์ระหว่างหญิงและชาย ดังนั้นจำนวนกรณีการร้องเรียนที่มีการตั้งคณะกรรมการสอบสวน
จึงเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความเข้าใจและการปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงว่ามีความ
สำคัญเท่าเทียมหรือมากกว่าการทุจริตในหน้าที่
- ขอบเขตการ
เก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลการตั้งคณะกรรมการสอบสวน และกรณีการร้องเรียนเรื่องการมีขู่ การสมรสซ้อน การ
ฉ้อฉลทางเพศ และการอนาจารของข้าราชการพลเรือน จากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ
พลเรือน (ก.พ.)
- แนวทางการ
จัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวประสานงานกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาท
หญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และหน่วยงาน
ด้านบุคลากรของกระทรวง กรม ต่างๆ ในการสร้างระบบการจัดเก็บข้อมูล
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และหน่วยงานด้านบุคลากรของกระทรวง
ของการเก็บข้อมูล กรม ต่างๆ มีการจัดเก็บรายงาน

เกณฑ์ตัวชี้วัด : สัดส่วนการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเปรียบเทียบกับกรณีการร้องเรียน เรื่องการมีผู้ การสมรสซ้อน การลวนลามทางเพศ และการอนาจารของข้าราชการพลเรือนเป็นจำนวนร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นระดับ เป้าหมาย ถ้าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : ร้อยละ

น้ำหนัก : 0.08

สถานการณ์ที่ : ยังไม่มีการเก็บข้อมูลที่เป็นารเปรียบเทียบ

ผ่านมา-ปัจจุบัน

มาตรฐานที่ 2

ความเสมอภาคทางสังคม (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนักเท่ากับ 1)

องค์ประกอบที่ 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร การปกครองทุกระดับ
(น้ำหนัก = 0.55)

ตัวชี้วัดที่ 2.1.1 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการระดับชาติ
ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายระดับชาติทุกคณะไม่ต่างกัน (น้ำหนัก = 0.12)

ตัวชี้วัดที่ 2.1.2 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับการเลือกตั้งทุกระดับไม่ต่างกัน (น้ำหนัก = 0.12)

ตัวชี้วัดที่ 2.1.3 สัดส่วนหญิงชายในระดับบริหารในภาครัฐและภาคเอกชนไม่ต่างกัน
(น้ำหนัก = 0.12)

ตัวชี้วัดที่ 2.1.4 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนักวิชาการที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญใน
คณะกรรมการทุกคณะของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่ต่างกัน
(น้ำหนัก = 0.095)

ตัวชี้วัดที่ 2.1.5 สัดส่วนหญิงชายในการเป็นผู้นำในองค์กรชุมชนทั้งในเมืองและชนบทไม่ต่างกัน
(น้ำหนัก = 0.095)

องค์ประกอบที่ 2.2 ความเสมอภาคในการศึกษาทุกระดับ (น้ำหนัก = 0.45)

ตัวชี้วัดที่ 2.2.1 อัตราส่วนหญิงชายในการสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ไม่ต่างกัน
(น้ำหนัก = 0.225)

ตัวชี้วัดที่ 2.2.2 ผู้หญิงมีสิทธิเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารได้ (น้ำหนัก = 0.225)

องค์ประกอบ : 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร การปกครองทุกระดับ
ชื่อตัวชี้วัด : 2.1.1 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการระดับชาติ
ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายระดับชาติทุกคนะไม่ต่างกัน

คำจำกัดความ : ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการระดับชาติหมายถึง กรรมการระดับชาติที่ได้รับการแต่งตั้งเนื่องจากความเชี่ยวชาญ และไม่ใช่ว่าการได้รับแต่งตั้งโดยตำแหน่งตามสายงาน

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : ผลของการพัฒนาประเทศในช่วงกว่า 40 ปีที่ผ่านมา ทำให้สตรีมีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพไม่แตกต่างจากผู้ชายในการบริหารกิจการบ้านเมือง แต่โอกาสของผู้หญิงที่จะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองในระดับตัดสินใจยังคงมีอุปสรรคในเชิงวัฒนธรรมที่สังคมยังเห็นว่าบทบาทและหน้าที่หลักของผู้หญิงควรอยู่ที่ครอบครัวและตัวผู้หญิงเองก็ให้ความสำคัญกับครอบครัวมากกว่า เหตุผลที่ผู้หญิงให้ความสำคัญกับครอบครัวเป็นอันดับแรกเพราะความรับผิดชอบทั้งหมดอยู่กับผู้หญิงและสังคมยังไม่ได้เปลี่ยนความคาดหวังในบทบาทของผู้หญิงในเรื่องการดูแลครอบครัวและความคาดหวังในบทบาทของผู้ชายในเรื่องการเป็นผู้หารายได้ ทั้งๆ ที่บทบาทผู้หญิงในช่วง 40 ปีที่ผ่านมาได้เปลี่ยนไปจากเดิมแล้ว ผู้หญิงกลายเป็นผู้หารายได้ให้ครอบครัวไม่แตกต่างจากผู้ชาย ผู้หญิงได้รับการศึกษาและมีประสบการณ์การทำงานในสังคมไม่แตกต่างจากผู้ชาย ดังนั้นผู้หญิงจึงสามารถใช้ศักยภาพมาทำงานระดับตัดสินใจร่วมกับผู้ชายได้ และเนื่องจากสังคมประกอบด้วยคนสองเพศ ดังนั้นผู้หญิงและผู้ชายซึ่งมีวิถีคิดและวิถีการดำเนินชีวิตที่ต่างกันจึงควรจะใช้ความต่างดังกล่าวในการเติมเต็มเพื่อให้การตัดสินใจมีความรอบด้านและรอบคอบมากขึ้น และเนื่องจากผู้หญิงมีประชากรครึ่งหนึ่งของประเทศ ดังนั้นภายใต้ระบบตัวแทนหญิงและชายจึงควรมีตัวแทนในสัดส่วนที่เท่ากันในระดับตัดสินใจทุกระดับ ดังนั้น สัดส่วนผู้หญิงในคณะกรรมการระดับชาติทุกคนะจึงเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนถึงความเสมอภาคในสังคม (ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้)

ขอบเขตการ : เก็บข้อมูลจากคณะกรรมการระดับชาติทุกคนะ

เก็บข้อมูล

แนวทางการ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดจัดเก็บข้อมูลและจัดเก็บข้อมูล

จัดเก็บข้อมูล ควรมีการปรับปรุงข้อมูลเป็นรายปี

ความเป็นไปได้ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ในสมัยที่เป็นคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ได้มีระบบการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว ปัจจุบันไม่มีการจัดเก็บ แต่สามารถนำระบบข้อมูลเดิมมาปรับปรุงเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดเก็บใหม่ได้

- เกณฑ์ตัวชี้วัด : สัดส่วนหญิงต่อชาย ที่ได้รับการแต่งตั้งในคณะกรรมการต่างๆ เท่ากับร้อยละ 50 เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด : ร้อยละ
- น้ำหนัก : 0.12
- สถานการณ์ที่ : ข้อมูลจำนวนผู้หญิงที่ได้เป็นกรรมการในคณะกรรมการต่างๆ ของกระทรวง องค์กรอิสระ และ
ผ่านมา-ปัจจุบัน รัฐวิสาหกิจ จำนวน 31 แห่ง แบ่งเป็นหญิงร้อยละ 10.97 ชายร้อยละ 89.03⁶³

---

⁶³ มูลนิธิผู้หญิงเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตย, สิทธิของสตรีกับเสียงทางการเมืองในประเทศไทย เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เป้าหมายหลักที่ 3 : ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี, 2549, หน้า 17.

องค์ประกอบ : 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร การปกครองทุกระดับ
ชื่อตัวชี้วัด : 2.1.2 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับการเลือกตั้งทุกระดับไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** การเลือกตั้งทุกระดับหมายถึง การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นตั้งแต่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และการเลือกตั้งระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าหญิงและชายถูกสร้างโดยธรรมชาติและได้รับการหล่อหลอมจากสังคมให้มีความแตกต่างกัน จึงมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกันในลักษณะที่อีกเพศหนึ่งอาจไม่เข้าใจปัญหาและความต้องการของอีกเพศหนึ่งเช่นเดียวกับปัญหาของคนต่างจังหวัดแตกต่างจากปัญหาของคนกรุงเทพฯ และคนกรุงเทพฯ ก็ไม่เข้าใจปัญหาของคนต่างจังหวัด จึงทำให้กฎหมายเลือกตั้งกำหนดให้แต่ละจังหวัดมีผู้แทนของตนเองในจำนวนตามสัดส่วนของประชากร ผู้หญิงเองก็เช่นกันต้องการมีตัวแทนที่จะไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน และเนื่องจากผู้หญิงเป็นประชากรครึ่งหนึ่งของประเทศ ดังนั้นภายใต้ระบบตัวแทนในระบอบประชาธิปไตย หญิงและชายจึงควรมีตัวแทนในสัดส่วนที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ดังนั้นสัดส่วนหญิงชายที่ได้รับการเลือกตั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นจึงเป็นตัวชี้วัดที่ชัดเจนถึงความเสมอภาคในระบบตัวแทนซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทุกปี
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนหญิงต่อชายได้รับการเลือกตั้งในทุกระดับเท่ากับร้อยละ 50 เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.12
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ข้อมูลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2550 ระบุว่าจำนวนผู้ได้รับการเลือกตั้งในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) นายกเทศมนตรี นายกเทศบาลตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สมาชิกสภาจังหวัด สภาเทศบาล และสภา อบต. แบ่งเป็น ผู้หญิงร้อยละ 11.25 ผู้ชายร้อยละ 88.75⁶⁴ และข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 ระบุว่าจำนวนผู้ได้รับการเลือกตั้งและสรรหาให้เป็นสมาชิกวุฒิสภา แบ่งเป็นหญิงร้อยละ 16 ชายร้อยละ 84 และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบ่งเป็นหญิงร้อยละ 11.67 ชายร้อยละ 88.33⁶⁵

⁶⁴ มิติหญิงชาย: ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 100-101.

⁶⁵ มิติหญิงชาย: ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 97-98.

องค์ประกอบ : 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร การปกครองทุกระดับ
ชื่อตัวชี้วัด : 2.1.3 สัดส่วนหญิงชายในระดับบริหารในภาครัฐและภาคเอกชนไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** ระดับบริหารในภาครัฐ หมายถึง ข้าราชการระดับบริหารตามกลุ่มข้าราชการจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
- ระดับบริหารในภาคเอกชน หมายถึงระดับกรรมการบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและกรรมการนิติบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** แม้ว่าผู้หญิงจะเข้าสู่การทำงานในภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น แต่การก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งผู้บริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนกลับน้อยกว่าผู้ชาย ในสายข้าราชการพลเรือนมีผู้หญิงมากกว่าผู้ชายคือร้อยละ 51.9 แต่ข้าราชการสายพลเรือนที่เป็นผู้บริหารมีเพียงร้อยละ 16.11 (ข้อมูลปี พ.ศ. 2550)⁶⁶ และในสายอัยการไม่มีผู้บริหารที่เป็นหญิงเลย ในภาคเอกชนก็เช่นเดียวกัน ซึ่งตัวชี้วัดนี้เป็นตัวชี้วัดที่ใช้โดยหน่วยงานในระดับสากลและระดับประเทศ
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กระทรวงพาณิชย์ และตลาดหลักทรัพย์
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) กระทรวงพาณิชย์ และตลาดหลักทรัพย์ ในการจัดเก็บข้อมูลและส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทุกปี
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน
- ของการเก็บข้อมูล** ครอบคร้ว มีการรวบรวมข้อมูลอยู่แล้ว
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนหญิง : ชายที่ดำรงตำแหน่งในระดับบริหารทั้งในภาครัฐและเอกชนเท่ากับ ร้อยละ 50 เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.12
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** รายงานกำลังคนภาครัฐในฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2549 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนระบุว่า มีข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงระดับ 9 -11 เป็นหญิงร้อยละ 23.14 ชายร้อยละ 76.86⁶⁷ ผู้บริหารในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นหญิงร้อยละ 21.65 เป็นชายร้อยละ 78.35 และกรรมการนิติบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นหญิงร้อยละ 35.37 เป็นชาย ร้อยละ 64.62⁶⁸

⁶⁶มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 91-94.

⁶⁷มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 94.

⁶⁸มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 91-94

องค์ประกอบ : 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร การปกครองทุกระดับ
ชื่อตัวชี้วัด : 2.1.4 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นนักวิชาการ ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญใน
คณะกรรมการการทุกคณะของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** นักวิชาการ ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสมาชิกที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** เนื่องจากตำแหน่งกรรมการเป็นตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จึงเป็นการยากที่จะกำหนดให้มีสัดส่วนกรรมการหญิงและชายที่เท่ากัน เนื่องจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีหญิงน้อยกว่าชาย ดังนั้นส่วนที่กำหนดสัดส่วนหญิงชายได้คือ ที่ปรึกษา นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นตำแหน่งแต่งตั้ง
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลหญิงชายที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการการทุกคณะของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างความร่วมมือกับสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ในการจัดเก็บข้อมูลแยกเพศและส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ทุกปี
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้วแต่ไม่ได้แยกเพศของการเก็บข้อมูล
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนหญิงต่อชายได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษา นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการการทุกคณะของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเท่ากับร้อยละ 50 เป็นระดับเป้าหมาย (ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา)
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.095
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่พบว่ามี การเผยแพร่ข้อมูล

องค์ประกอบ : 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหาร การปกครองทุกระดับ
ชื่อตัวชี้วัด : 2.1.4 สัดส่วนหญิงชายในการเป็นผู้นำในองค์กรชุมชนทั้งในเมืองและชนบทไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** ผู้นำในองค์กรชุมชนทั้งในเมืองและชนบทหมายถึง ผู้นำองค์กรชุมชนที่อยู่ในเครือข่ายของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** นับตั้งแต่มีกลไกระดับชาติด้านสตรีปี พ.ศ. 2532 ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการพัฒนาผู้นำสตรี ผลของการพัฒนาทำให้สตรีในระดับชุมชนทั้งในเมืองและชนบท มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้นำ ดังนั้นผู้นำในชุมชนเมืองและชนบท จึงควรมีสัดส่วนหญิงชายที่ไม่ต่างกันหรือใกล้เคียงกัน
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากองค์กรชุมชน ซึ่งปัจจุบันมีองค์กรที่รับรองสถานภาพทั้งสิ้น 41,650 องค์กร มีผู้นำองค์กรชุมชน (คณะกรรมการ) จำนวน 116,116 คน
- แนวทางการเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวประสานกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนในการจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทุกปี
- ความเป็นไปได้ :** สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมีการเก็บข้อมูลอยู่แล้ว
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนหญิงต่อชายที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำในองค์กรชุมชนทั้งในเมืองและชนบทเท่ากับร้อยละ 50 เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.095
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ข้อมูลของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2551 ระบุว่า จำนวนผู้นำองค์กรชุมชนชายจำนวน 61,093 คน หญิงจำนวน 55,023 คน คิดเป็นร้อยละ 52.61 และ 47.39 ตามลำดับ⁷⁰

⁷⁰มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 105.

องค์ประกอบ : 2.2 ความเสมอภาคในการศึกษาทุกระดับ

ชื่อตัวชี้วัด : 2.2.1 อัตราส่วนหญิงชายในการสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี หมายถึง การศึกษาดังแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** แม้ว่าประเทศไทยมีอัตราการเข้าเรียนของประชากรหญิงและชายในการศึกษาภาคบังคับไม่ต่างกัน แต่เงื่อนไขและโอกาสการสำเร็จการศึกษาภาคบังคับยังแตกต่างกันอยู่ เนื่องจากเมื่อครอบครัวมีความจำเป็นในเรื่องแรงงาน ไม่ว่าจะเพื่อดูแลคนป่วยหรือช่วยทำงานบ้าน เช่น เลี้ยงน้องที่ยังช่วยตัวเองไม่ได้ ผู้ปกครองมักจะเอาเด็กหญิงออกจากโรงเรียน ดังนั้นการวัดความเสมอภาคในการศึกษาจึงไม่สามารถวัดที่อัตราการเข้าเรียนเท่านั้น แต่ต้องวัดที่อัตราการสำเร็จการศึกษาด้วย ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากรายงานการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ของโรงเรียนในสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลแยกเพศ โดยเก็บอัตราการเข้าเรียนของนักเรียนหญิงชายระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และอัตราการสำเร็จการศึกษาของนักเรียนหญิงชายระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- ความเป็นไปได้ของการเก็บข้อมูล :** กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเก็บข้อมูลแต่ไม่มีการแยกเพศ ดังนั้นสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวควรประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของกระทรวงศึกษาธิการในการจัดเก็บข้อมูลแยกเพศ
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** อัตราส่วนหญิงชายที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี เท่ากันร้อยละ 100 (เป็นระดับเป้าหมาย) ไม่เท่ากับร้อยละ 100 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.225
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** กระทรวงศึกษาธิการได้เก็บข้อมูลจำนวนผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 1,869,801 คน แต่ไม่ได้เก็บข้อมูลแยกเพศ⁷¹

⁷¹ ศูนย์ปฏิบัติการ กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลจาก www.moc.moe.go.th

องค์ประกอบ : 2.2 ความเสมอภาคในการศึกษาทุกระดับ**ชื่อตัวชี้วัด : 2.2.2 ผู้หญิงมีสิทธิเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารได้**

- คำจำกัดความ :** โรงเรียนเตรียมทหาร หมายถึง โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่รับนักเรียนเพื่อเรียนต่อในระดับปริญญาตรีของสถาบันทหารของ 3 เหล่าทัพและตำรวจ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ตามที่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ข้อ 10 ซึ่งกำหนดให้หญิงและชายมีโอกาสในการเข้ารับการศึกษานในทุกสายอาชีพและทุกระดับอย่างเสมอภาคกัน ดังนั้นในสถาบันการศึกษาที่เป็นสายอาชีพอย่าง เช่น โรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งรับเฉพาะผู้ชายเท่านั้น จึงเป็นตัวชี้วัดที่วัดถึงความเสมอภาคระหว่างหญิงชายตามมาตรฐานสากลของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากโรงเรียนเตรียมทหาร
- แนวทางทาง :** ศึกษาระเบียบการรับสมัครของโรงเรียนเตรียมทหาร
- จัดเก็บข้อมูล :**
- ความเป็นไปได้ :** ข้อมูลจัดเก็บได้จากระเบียบการรับสมัครของโรงเรียนเตรียมทหาร
- ของการเก็บข้อมูล :**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** ผู้หญิงมีสิทธิในการเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีสิทธิเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** มีสิทธิ/ไม่มีสิทธิ
- น้ำหนัก :** 0.225
- สถานการณ์ที่ :** ระเบียบการรับสมัครและสอบคัดเลือกบุคคลภายนอกเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ประจำปีการผ่านมา-ปัจจุบัน ศึกษา 2552 ยังกำหนดคุณสมบัติให้เป็นชายเสีย⁷²

⁷²ระเบียบการสมัครเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ประจำปีการศึกษา 2552 ของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ข้อมูลจาก www.cma.ac.th

มาตรฐานที่ 3

ความเสมอภาคในครอบครัว (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนักเท่ากับ 1)

องค์ประกอบที่ 3.1 ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว (น้ำหนัก = 0.3)

ตัวชี้วัดที่ 3.1.1 สัดส่วนเวลาการทำงานบ้านของสามีและภรรยาในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ (การทำอาหาร จ้างจ่ายซื้อของใช้และอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักรีดเสื้อผ้า ทำสวน ดูแลสัตว์เลี้ยง) (น้ำหนัก = 0.075)

ตัวชี้วัดที่ 3.1.2 สัดส่วนเวลาในการดูแลลูก รวมถึงการเล่นกับลูก อบรมสั่งสอน และรับส่งลูกของสามีและภรรยาในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ (น้ำหนัก = 0.075)

ตัวชี้วัดที่ 3.1.3 สัดส่วนเวลาในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วย รวมถึงการพาไปพบแพทย์ของสามีและภรรยาในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ (น้ำหนัก = 0.075)

ตัวชี้วัดที่ 3.1.4 สัดส่วนเวลาในการใช้เวลาร่วมกันของสามีและภรรยาในครอบครัวในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ (น้ำหนัก = 0.075)

องค์ประกอบที่ 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว (น้ำหนัก = 0.3)

ตัวชี้วัดที่ 3.2.1 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนครอบครัว (น้ำหนัก = 0.06)

ตัวชี้วัดที่ 3.2.2 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกถิ่นและที่อยู่อาศัยของครอบครัว (น้ำหนัก = 0.06)

ตัวชี้วัดที่ 3.2.3 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกอาชีพและการเปลี่ยนอาชีพของครอบครัว (น้ำหนัก = 0.06)

ตัวชี้วัดที่ 3.2.4 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนการศึกษาและอนาคตของบุตรและครอบครัว (น้ำหนัก = 0.06)

ตัวชี้วัดที่ 3.2.5 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดการใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการซื้อขายทรัพย์สินของครอบครัว (น้ำหนัก = 0.06)

องค์ประกอบที่ 3.3 ความเสมอภาคในการปรับเปลี่ยนบทบาทระหว่างหญิงชายต่อหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว (น้ำหนัก = 0.4)

ตัวชี้วัดที่ 3.3.1 สามีและภรรยาสามารถรับผิดชอบและสามารถจัดการดูแลงานบ้านได้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่อยู่บ้าน (น้ำหนัก = 0.14)

ตัวชี้วัดที่ 3.3.2 สามีและภรรยามีเจตคติเช่นเดียวกันว่างานบ้านและงานเลี้ยงลูกเป็นงานที่เป็นความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่าย (น้ำหนัก = 0.13)

ตัวชี้วัดที่ 3.3.3 สามีและภรรยามีเจตคติในการเลี้ยงลูกหญิงและชายโดยไม่มีอคติทางเพศ (น้ำหนัก = 0.13)

องค์ประกอบ : 3.1 ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว
ชื่อตัวชี้วัด : 3.1.1 สัดส่วนเวลาการทำงานบ้านของสามีและภรรยา ในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยา
ต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ (การทำอาหาร จ้างจ่ายซื้อของใช้และอาหาร
ทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า รีดเสื้อผ้า ทำสวน ดูแลสัตว์เลี้ยง)

คำจำกัดความ : การทำงานบ้านหมายถึง การทำอาหาร จ้างจ่ายซื้อของใช้และอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า รีดเสื้อผ้า ทำสวน ดูแลสัตว์เลี้ยง (ดูแลสมาชิกในครอบครัว)

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : ปัจจุบันแบบแผนชีวิตของผู้หญิงได้เปลี่ยนไป ผู้หญิงมีการศึกษาและมีบทบาทในสังคมมากขึ้น สังคมยอมรับการเป็นผู้นำของผู้หญิงมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันสังคมยังคงคาดหวังให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่ดั้งเดิมคือการดูแลบ้าน ผู้หญิงจึงต้องทำงานหนักเป็นสองเท่าจากสมัยก่อนซึ่งทำแค่งานดูแลบ้านและครอบครัว การที่ผู้ชายในสังคมไทยยึดบทบาทดั้งเดิมและไม่ยอมเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อัตราการหย่าร้างของคู่สมรสในประเทศไทยสูงขึ้นโดยเฉพาะสังคมเมืองอย่างกรุงเทพฯ การกำหนดให้ผู้ชายมีส่วนในการแบ่งเบาภาระงานบ้านเป็นตัวชี้วัดเนื่องจากภาระหน้าที่ในการทำงานบ้านเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่ผู้หญิงจะใช้เวลาและโอกาสในการพัฒนาตนเองหรือหาความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ตลอดจนเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย ทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้ แต่มีบางเวทีเห็นว่าควรใช้สัดส่วนเวลาจะเหมาะสมกว่าการใช้อัตราส่วนชั่วโมง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะเจาะจงเกินไป

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลระดับชาติ

เก็บข้อมูล

แนวทางการจัดเก็บข้อมูล : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง

ความเป็นไปได้ : ถ้าสำนักงานสถิติแห่งชาติมีการปรับปรุงข้อมูลทุกปี

ของการเก็บข้อมูล

เกณฑ์ตัวชี้วัด : สัดส่วนเวลาทำงานบ้านของภรรยาต่อสามีต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นระดับเป้าหมาย ร้อยละ 60 ขึ้นไปเป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : ร้อยละ

น้ำหนัก : 0.075

สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน : การสำรวจการใช้เวลาของประชากรปี 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าอัตราส่วนการทำงานบ้านต่อวันของชายคิดเป็นร้อยละ 1.5 ในขณะที่หญิง คิดเป็นร้อยละ 2.7⁷³

⁷³ รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากรปี พ.ศ. 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

องค์ประกอบ : 3.1 ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว
ชื่อตัวชี้วัด : 3.1.2 สัดส่วนเวลาในการดูแลลูก รวมถึงการเล่นกับลูก อบรมสั่งสอน และรับส่งลูก
ของสามีและภรรยา ในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่

- คำจำกัดความ :** การดูแลลูกหมายถึง การเล่นกับลูก สอนการบ้าน อบรมสั่งสอนเพื่อปรับพฤติกรรม และรับส่งลูก
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ทั้งสามีและภรรยาต้องทำงานทั้งคู่เพื่อให้มีรายได้มากพอที่จะสามารถซื้อความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต ทำให้แม่ที่ทำงานนอกบ้านจะไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูก ในขณะที่สังคมยังคาดหวังให้ผู้หญิงเป็นผู้ดูแลลูก ดังนั้นผู้หญิงจะได้รับแรงกดดันมากทำให้ผู้หญิงทุกวันนี้มีความเครียดมากขึ้นและมีความสุขน้อยลงซึ่งส่งผลที่ไม่ดีต่อลูก หากลูกมีปัญหา สังคมก็จะโทษผู้หญิงเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นหากผู้ชายยังไม่ยอมเปลี่ยนบทบาทและพัฒนาทักษะในการมีส่วนในการดูแลลูก แนวโน้มที่คนไทยจะมีครอบครัวที่อบอุ่นคงจะลำบาก ถ้าประชาธิปไตยที่แท้จริงต้องเริ่มจากครอบครัว ความเสมอภาคที่แท้จริงระหว่างหญิงชายก็ต้องเริ่มจากการเรียนรู้ในครอบครัวเช่นเดียวกัน การเห็นว่าภาระการดูแลลูกควรเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ชายเช่นกันเป็นตัวชี้วัดพื้นฐานในการวัดความเสมอภาคทางเพศในครอบครัว
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** การเก็บข้อมูลระดับชาติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้าสำนักงานสถิติแห่งชาติ มีการปรับปรุงข้อมูลทุกปี
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนเวลาการดูแลลูก รวมถึงการเล่นกับลูก อบรมสั่งสอน และรับส่งลูกของภรรยา : สามีต่ำกว่า (ร้อยละ 60 เป็นระดับเป้าหมาย ร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา)
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.075
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** การสำรวจการใช้เวลาของประชากรปี 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าอัตราส่วนในการดูแลสมาชิกในครัวเรือน (เด็ก/ผู้ป่วย/ผู้สูงอายุ) ของชายคิดเป็นร้อยละ 2.0 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่หญิงคิดเป็นร้อยละ 3.3 ชั่วโมงต่อวัน⁷⁴

⁷⁴สรุปผลเบื้องต้น การสำรวจการใช้เวลาว่างของประชากร พ.ศ. 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ หน้า 6

องค์ประกอบ : 3.1 ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว
ชื่อตัวชี้วัด : 3.1.3 สัดส่วนเวลาในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยรวมถึงการพาไปพบแพทย์ของสามีและภรรยา ในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่

- คำจำกัดความ :** การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยหมายถึง การเอาใจใส่ การพาไปพบแพทย์ การดูแลสุขภาพ อาหารการกิน และจิตใจ
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ปัจจุบันผู้หญิงได้กลายเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัวเช่นเดียวกับสามี แต่ยังคงรับภาระหน้าที่ในการดูแลคนในครอบครัว ซึ่งผู้หญิงจำนวนมากนอกจากจะต้องดูแลลูกและสามียังต้องดูแลบิดามารดาของทั้งตัวเองและของสามีด้วย เวลาทั้งหมดของผู้หญิงที่มีสำหรับการพักผ่อนต้องใช้เวลาไปกับการดูแลคนในครอบครัว ในขณะที่ผู้ชายสามารถใช้เวลาสำหรับการพักผ่อนในการพักผ่อนได้ สภาพการณ์เช่นนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้ แต่มีบางเวทีเห็นว่าควรใช้สัดส่วนเวลาจะเหมาะสมกว่าการใช้อัตราส่วนชั่วโมงมีลักษณะเฉพาะเจาะจงเกินไป
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** การเก็บข้อมูลระดับชาติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการจัดส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ของการเก็บข้อมูล :** ถ้าสำนักงานสถิติแห่งชาติมีการปรับปรุงข้อมูลทุกปี
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยรวมถึงการพาไปพบแพทย์ของภรรยา : สามี ต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นระดับเป้าหมาย ร้อยละ 60 ขึ้นไปเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.075
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** การสำรวจการใช้เวลาของประชากรปี 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าอัตราส่วนในการดูแลสมาชิกในครัวเรือน (เด็ก/ผู้ป่วย/ผู้สูงอายุ) ของชายคิดเป็นร้อยละ 2.0 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่หญิงคิดเป็นร้อยละ 3.3 ชั่วโมงต่อวัน⁷⁵

⁷⁵สรุปผลเบื้องต้น การสำรวจการใช้เวลาว่างของประชากร พ.ศ. 2547 สำนักงานสถิติแห่งชาติ หน้า 6

องค์ประกอบ : 3.1 ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว
ชื่อตัวชี้วัด : 3.1.4 สัดส่วนเวลาในการใช้เวลาร่วมกันของสามีและภรรยาในครอบครัว
ในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่

- คำจำกัดความ :** การใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวหมายถึง การมีเวลาให้กับครอบครัวในการทำกิจกรรมร่วมกัน
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ผู้ชายอาจใช้เวลาหลังเลิกงานและเวลาในวันหยุดไปกับชีวิตสังคมนอกบ้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องกีฬา หรือการสังสรรค์ หรืออ้างว่าเพื่อการติดต่อเกี่ยวกับหน้าที่การงาน หรือการเจรจาธุรกิจก็ตาม แบบแผนการใช้เวลาเช่นนี้ทำให้ผู้ชายไม่มีเวลาที่จะให้กับครอบครัว วันหยุดเป็นวันที่ภรรยาต้องพาลูกไปทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนพิเศษ หรือการเล่นกีฬา ดนตรี รวมทั้งซื้อของเข้าบ้าน การที่สามีมีเวลาให้กับครอบครัวมากขึ้น จะเป็นสร้างความสมดุลในการใช้เวลาของสามีและภรรยา เป็นการแบ่งเบาภาระของภรรยาและเปิดโอกาสให้ภรรยามีเวลาของตัวเองบ้างในการพัฒนาตนเอง ประเด็นนี้เป็นตัวชี้วัดพื้นฐานของความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้ แต่มีบางเวทีเห็นว่าควรใช้สัดส่วนเวลาจะเหมาะสมกว่าการใช้อัตราส่วนชั่วโมงซึ่งมีลักษณะเฉพาะเจาะจงเกินไป
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลระดับชาติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการเพิ่มข้อสำรวจนี้ไปพร้อมกับการสำรวจการใช้เวลาของประชากร และส่งข้อมูลให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้าสำนักงานสถิติแห่งชาติทำการสำรวจการใช้เวลาของประชากรทุกรอบปี
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวของสามีและภรรยา ร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไปเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.075
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.2.1 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนครอบครัว

- คำจำกัดความ :** การตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนครอบครัวหมายถึง ทั้งสามีและภรรยามีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการคุมกำเนิด ช่วงเวลาการมีบุตร จำนวนบุตร และการเลือกเพศของบุตร
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** สังคมไทยเป็นสังคมปิตาธิปไตยที่ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว การเป็นผู้นำครอบครัวในที่นี้รวมถึงการเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ถ้าสามีและภรรยามีความเสมอภาคในครอบครัว การตัดสินใจต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อสมาชิกของครอบครัวก็ควรเป็นการตัดสินใจร่วมกันของครอบครัว ผู้หญิงจำนวนมากต้องเสียโอกาสในชีวิตเพราะต้องทำตามความต้องการของสามีที่ต้องการมีบุตร และผู้หญิงหลายคนก็ต้องมีบุตรจำนวนที่เกินกว่าความต้องการเพราะสามีต้องการมีบุตรให้ครบสองเพศหรือต้องการบุตรเพศใดเพศหนึ่งและถ้าไม่ได้เพศที่ต้องการ ภรรยาก็ต้องมีบุตรไปจนกว่าจะได้เพศที่ต้องการ ตัวชี้วัดนี้จึงสามารถบ่งบอกถึงความเสมอภาคในการตัดสินใจระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** การเก็บข้อมูลระดับชาติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการฝากแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สามีและภรรยามีการตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนครอบครัวร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.06
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.2.2 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกถิ่นและที่อยู่อาศัยของครอบครัว

- คำจำกัดความ :** การตัดสินใจร่วมกันในการเลือกถิ่นและที่อยู่อาศัยหมายถึง สามีและภรรยามีส่วนร่วมกันในการกำหนดว่าจะอยู่ประเทศใด หรือจังหวัด หรือย่านใด
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ผู้หญิงจำนวนมากไม่มีโอกาสได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกถิ่นที่อยู่และต้องจำยอมติดตามสามีไปอยู่ในที่ๆสามีเป็นผู้ตัดสินใจ หรือบ้านที่สามีเป็นผู้เลือก ซึ่งอาจไม่สะดวกต่อการทำงานและการไปรับส่งโรงเรียนของลูก ตัวชี้วัดนี้เป็นประเด็นรูปธรรมที่สะท้อนความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูลระดับชาติ**
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการออกแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร หรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สามีและภรรยามีการตัดสินใจร่วมกันในการเลือกถิ่นและที่อยู่อาศัยของครอบครัวร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.06
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.2.3 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกอาชีพและการเปลี่ยนอาชีพ
ของครอบครัว

คำจำกัดความ : การตัดสินใจร่วมกันในการเลือกอาชีพและการเปลี่ยนอาชีพของครอบครัวหมายถึง การเลือกหรือการเปลี่ยนอาชีพของสามีหรือภรรยาควรได้รับความยินยอมจากทั้งสองฝ่าย

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : ผู้หญิงจำนวนมากที่ต้องแบกรับหนี้สินแทนสามีเมื่อสามีตัดสินใจลาออกจากงานโดยไม่บอกภรรยา ทำให้ภรรยาต้องแบกรับภาระครอบครัวแต่ผู้เดียวจนกว่าสามีจะได้ออกงาน ในทางกลับกันหากภรรยาต้องการเปลี่ยนงานหรือเปลี่ยนอาชีพมักจะต้องปรึกษาหารือหรือแม้กระทั่งต้องขออนุญาตสามี ผู้หญิงจำนวนมากมีความเครียดและไม่มีความสุขกับงานที่ทำ แต่ก็ลาออกไม่ได้เพราะสามีคิดว่าเป็นงานที่ดี ซึ่งตัวชี้วัดนี้สะท้อนถึงความเสมอภาคระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดนี้

ขอบเขตการ : เก็บข้อมูลระดับชาติ

เก็บข้อมูล

แนวทางการ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหาร
จัดเก็บข้อมูล ด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการฝากแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง

ความเป็นไปได้ : ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล

ของการเก็บข้อมูล

เกณฑ์ตัวชี้วัด : สามีและภรรยามีการตัดสินใจร่วมกันในการเลือกอาชีพและการเปลี่ยนอาชีพของครอบครัวร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : ร้อยละ

น้ำหนัก : 0.06

สถานการณ์ที่ : ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

ผ่านมา-ปัจจุบัน

องค์ประกอบ : 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.2.4 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนการศึกษาและอนาคตของบุตรและครอบครัว

- คำจำกัดความ :** การตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนการศึกษาและอนาคตของบุตรและครอบครัวหมายถึง สามีและภรรยามีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการศึกษาและอนาคตของบุตร สามี และภรรยา
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ในครอบครัวที่สามีมีการศึกษาสูงกว่าภรรยา โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่ระบบปิตาธิปไตยยังเข้มแข็งอยู่ สามีมักเป็นผู้ตัดสินใจในการวางแผนการศึกษาและอนาคตของบุตรและครอบครัว เช่น หากภรรยาต้องการไปศึกษาต่อก็ต้องได้รับความยินยอมจากสามี หรือแม้แต่ในครอบครัวที่ภรรยามีการศึกษาและต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไปบางครั้งภรรยาก็ต้องสูญเสียโอกาสและความต้องการของตนเองไปเพราะสามีไม่อนุญาต ผู้หญิงในหลายครอบครัวต้องแอบพาลูกไปเรียนในสิ่งที่ลูกต้องการเรียนแต่บิดาไม่อนุญาตให้เรียน ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงประเด็นความเสมอภาคระหว่างสามีและภรรยาในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูลระดับชาติ**
- เก็บข้อมูล**
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการฝากแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สามีและภรรยามีการตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนการศึกษาและอนาคตของบุตรและครอบครัว ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.06
- สถานการณ์ที่ :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล
- ผ่านมา-ปัจจุบัน**

องค์ประกอบ : 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.2.5 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดการใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการซื้อขายทรัพย์สินของครอบครัว

- คำจำกัดความ :** การตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดการใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการซื้อขายทรัพย์สินของครอบครัว หมายถึง สามีและภรรยามีส่วนร่วมในการกำหนดค่าใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการซื้อขายทรัพย์สินของสามีภรรยาและบุตร
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** มีผู้หญิงจำนวนมากที่สามีเสียชีวิตไปโดยทิ้งหนี้สินไว้กับภรรยามากมายโดยที่ภรรยาไม่ทราบมาก่อนเลยว่าสามีเอาบ้านไปจำนอง หรือสามีไปกู้หนี้ยืมสินเพื่อลงทุนในธุรกิจต่างๆ แม้ว่าจะมีกฎหมายบังคับเกี่ยวกับการทำนิติกรรมต่างๆ แต่เหตุการณ์เหล่านี้ก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ บางครั้งภรรยา ก็เซ็นเอกสารให้สามีด้วยความไว้วางใจโดยที่ไม่รู้ว่าสามีจะไปทำอะไรเกินกว่าที่บอกไว้กับภรรยา มีภรรยาจำนวนมากไม่เคยทราบเลยว่าสามีมีรายได้เท่าไร และนำไปใช้จ่ายอะไรบ้าง ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพเหล่านี้จะช่วยประเมินข้อเท็จจริงของความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่นอกเหนือจากความเสมอภาคตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูลระดับชาติ**
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการฝากแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดการใช้จ่ายและการกู้ยืมเงินและการซื้อขายทรัพย์สินของครอบครัวร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.06
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 3.3 ความเสมอภาคในการเปลี่ยนแปลงบทบาทระหว่างหญิงชายต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบ
ในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.3.1 สามีและภรรยาสามารถรับผิดชอบและสามารถจัดการดูแลงานบ้านได้ เมื่อฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งไม่อยู่บ้าน

- คำจำกัดความ :** จัดการดูแลงานบ้านหมายถึง งานทุกอย่างที่เกี่ยวกับเรื่องอยู่เรื่องกิน ได้แก่ การจ่ายตลาด การ
หุงหาอาหาร การทำความสะอาดบ้าน การดูแลลูก การดูแลผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุในบ้าน
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ชีวิตของผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิงในเมืองหรือชนบทไม่ว่าจะทำงานวิชาชีพหรือเป็น
ผู้ใช้แรงงานล้วนแต่ไม่มีความแตกต่างในเรื่องการดูแลครอบครัว และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ผู้หญิง
จำนวนมากต้องสูญเสียโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เสียโอกาสในการรวมกลุ่ม
ในกิจกรรมทางสังคมเพราะไม่สามารถทั้งบ้านได้ เนื่องจากไม่แน่ใจว่าสามีจะสามารถดูแลจัดการ
บ้านและลูกได้ ดังนั้นการที่ผู้หญิงและผู้ชายมีเงื่อนไขที่ต่างกันในการหน้าที่ต่อครอบครัว โดย
ที่เงื่อนไขของผู้หญิงเป็นเรื่องที่สังคมคาดหวังและมอบหมายจนกลายเป็นบทบาทหน้าที่และ
ความรับผิดชอบโดยเฉพาะของผู้หญิง ในขณะที่เงื่อนไขของผู้ชายเป็นเรื่องที่ไม่ใช่บทบาทหน้าที่
และความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้ชายจึงไม่ได้รับการพัฒนาทักษะบทบาทและความรับผิดชอบ
ในเรื่องดังกล่าว การที่ผู้ชายไม่สามารถจัดการดูแลงานบ้านได้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ปิดกั้นผู้หญิง
ในการพัฒนาและใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ การสร้างความเสมอภาคในความรับผิดชอบ
ต่อการดูแลเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวจึงเป็นประเด็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความเสมอภาค
อย่างแท้จริงของหญิงและชายโดยเฉพาะในครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** การเก็บข้อมูลระดับชาติ
- เก็บข้อมูล**
- แนวทางการ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหาร
ด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการฝากแบบสอบถาม
ไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและ
ประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สามีและภรรยาสามารถรับผิดชอบและสามารถจัดการดูแลงานบ้านได้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
ไม่อยู่บ้านเป็นระดับเป้าหมาย ไม่สามารถรับผิดชอบเป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ได้/ไม่ได้
- น้ำหนัก :** 0.14
- สถานการณ์ที่ :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล
- ผ่านมา-ปัจจุบัน**

องค์ประกอบ : 3.3 ความเสมอภาคในการปรับเปลี่ยนบทบาทระหว่างหญิงชายต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบ ในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.3.2 สามีและภรรยามีเจตคติเช่นเดียวกันว่างานบ้านและงานเลี้ยงลูกเป็นงานที่เป็นความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่าย

- คำจำกัดความ :** เจตคติเช่นเดียวกันว่างานบ้านและงานเลี้ยงลูกเป็นงานและเป็นความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่ายหมายถึง การไม่มีอคติว่างานบ้านเป็นงานของผู้หญิง ผู้ชายทำไม่ได้ ถ้าทำแสดงว่ากลัวภรรยา
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ถ้าทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างมีเจตคติเช่นเดียวกันว่างานบ้านและงานเลี้ยงลูกเป็นความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่ายและไม่ใช่เป็นงานรับผิดชอบของผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย อุปสรรคในการพัฒนาความเสมอภาคทางเพศในสังคมไทยจะลดน้อยลงมาก ในกลุ่มประเทศ สแกนดิเนเวียได้ตระหนักถึงประเด็นนี้และมีการประกันความเสมอภาคให้กับผู้หญิงในระดับ ครอบครัวจึงได้ออกกฎหมายให้สิทธิแก่ทั้งผู้หญิงและผู้ชายในการลางานเพื่อดูแลบุตรได้อย่างเท่าเทียมกันคือคนละหนึ่งปี ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูลระดับชาติ**
- เครื่องมือที่ใช้ :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการฝากแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติเหมือนกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.13
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

องค์ประกอบ : 3.3 ความเสมอภาคในการเปลี่ยนแปลงบทบาทระหว่างหญิงชายต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ
ในครอบครัว

ชื่อตัวชี้วัด : 3.3.3 สามีและภรรยามีเจตคติในการเลี้ยงลูกหญิงและชายโดยไม่มีอคติทางเพศ

- คำจำกัดความ :** เจตคติในการเลี้ยงลูกหญิงและชายโดยไม่มีอคติทางเพศหมายถึง การให้คุณค่าต่อบุตรชายและหญิงไม่ต่างกัน กล่าวคือไม่ใช้เพศเป็นตัวตัดสินคุณค่าและการใช้ทรัพยากรของครอบครัวสำหรับบุตร
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ความเสมอภาคก็เหมือนกับเรื่องประชาธิปไตยเป็นวัฒนธรรมใหม่สำหรับสังคมไทยและเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ตั้งแต่วันแรกที่เกิด ความเสมอภาคระหว่างหญิงชายที่แท้จริงที่เป็นวิถีชีวิตไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียกร้องในเวทีต่างๆ ความเสมอภาคที่เกิดขึ้นจากเวทีต่างๆ เป็นความเสมอภาคตามตัวอักษรที่ต้องใช้เวลายาวนานในการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นแหล่งบ่มเพาะที่ดีที่สุดและเป็นด่านแรกที่เด็กจะเรียนรู้เรื่องความเสมอภาค การเลี้ยงดูลูกชายและหญิงอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของหญิงชายให้เป็นบทบาทที่เสมอภาคกันไม่มีการเอาเปรียบกัน ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลระดับชาติ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว สร้างแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (CGEO) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการออกแบบสอบถามไปกับการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรหรือการสำรวจการใช้เวลาของประชากรและประมวลข้อมูลส่งให้สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวปีละ 1 ครั้ง
- ความเป็นไปได้ :** ถ้ามีงบประมาณในการจัดเก็บข้อมูล
- ของการเก็บข้อมูล**
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** ประชากรกลุ่มเป้าหมายมีเจตคติในการเลี้ยงลูกหญิงและชายโดยไม่มีอคติทางเพศ ร้อยละ 80 ขึ้นไปเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีอคติต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.13
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ยังไม่มีการเก็บข้อมูล

มาตรฐานที่ 4

ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนักเท่ากับ 1)

องค์ประกอบที่ 4.1 ความเสมอภาคในค่าตอบแทน และอายุการจ้างงาน (น้ำหนัก = 0.50)

ตัวชี้วัดที่ 4.1.1 มีกฎหมายที่กำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายที่เท่าเทียมกัน
ในการจ้างงาน (น้ำหนัก = 0.25)

ตัวชี้วัดที่ 4.1.2 อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรไม่ต่างกัน
(น้ำหนัก = 0.25)

องค์ประกอบที่ 4.2 ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (น้ำหนัก = 0.50)

ตัวชี้วัดที่ 4.2.1 สัดส่วนความยากจนของกลุ่มคนยากจนตามเส้นความยากจนของหญิงและชาย
ไม่ต่างกัน (น้ำหนัก = 0.17)

ตัวชี้วัดที่ 4.2.2 อัตราการว่างงานของหญิงและชายไม่ต่างกัน (น้ำหนัก = 0.16)

ตัวชี้วัดที่ 4.2.3 รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่ต่างกัน (น้ำหนัก = 0.17)

องค์ประกอบ : 4.1 ความเสมอภาคในค่าตอบแทนและอายุการจ้างงาน

ชื่อตัวชี้วัด : 4.1.1 มีกฎหมายที่กำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายที่เท่าเทียมกันในการจ้างงาน

คำจำกัดความ : การจ้างงาน หมายถึง การจ้างงานแรงงานในระบบ

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : แม้ว่ากฎหมายแรงงานจะรับรองสิทธิของลูกจ้างหญิงและชายไว้ไม่แตกต่างกัน แต่ในภาคการผลิตอุตสาหกรรม การกำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายจะต่างกันคือ แรงงานหญิงถูกกำหนดโดยระเบียบของนายจ้างให้เกษียณอายุที่ 45 ปีและแรงงานชายที่ 55 ปี ซึ่งเป็นวิธีการลดต้นทุนการผลิตซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานหญิงและครอบครัว เพราะผู้หญิงอายุ 45 ปีจะไปทำงานทำใหม่ก็ยากมาก ในขณะที่ยังมีภาระต้องเลี้ยงดูครอบครัว ดังนั้นตัวชี้วัดนี้จึงเป็นการวัดที่สะท้อนถึงนโยบายของรัฐ หากรัฐบาลบัญญัติกฎหมายกำหนดให้ภาคเอกชนเกษียณอายุแรงงานหญิงและชายที่เท่ากัน เอกชนก็ต้องทำตามไม่เช่นนั้นก็เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งกลุ่มแรงงานทั้งหญิงและชายที่เข้าร่วมเวทีเห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้

ขอบเขตการเก็บข้อมูล : เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

เก็บข้อมูล

แนวทางการ : สามารถเก็บข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง

จัดเก็บข้อมูล

ความเป็นไปได้ : มีพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

ของการเก็บข้อมูล

เกณฑ์ตัวชี้วัด : มีกฎหมายที่กำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายที่เท่าเทียมกันในการจ้างงานเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : มี/ไม่มีกฎหมาย

น้ำหนัก : 0.25

สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน : พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 15 กำหนดให้นายจ้างปฏิบัติต่อลูกจ้างชายและหญิงโดยเท่าเทียมกันในการจ้างงาน เว้นแต่ลักษณะหรือสภาพของการทำงานไม่อาจปฏิบัติเช่นนั้นได้

องค์ประกอบ : 4.1 ความเสมอภาคในค่าตอบแทน และอายุการจ้างงาน

ข้อตัวชี้วัด : 4.1.2 อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรต้องไม่ต่างกัน

คำจำกัดความ : ทำงานนอกภาคเกษตร หมายถึง การผลิตในภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : สืบเนื่องจากแนวคิดที่กำหนดบทบาทผู้หญิงให้ทำงานบ้านและงานบ้านเป็นงานที่สังคมให้คุณค่าว่าเป็นงานไร้ฝีมือและเป็นงานที่ไม่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเมื่อผู้หญิงออกมาทำงานในภาคการผลิต แรงงานผู้หญิงจึงกลายเป็นแรงงานราคาถูก เพราะเดิมที่เป็นแรงงานที่ไม่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และรายได้ที่เกิดจากผู้หญิงก็ถือว่าเป็นรายได้เสริมเพราะสังคมกำหนดค่านิยมว่าผู้ชายเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัว ผู้ชายจึงได้รับค่าจ้างสูงกว่าผู้หญิง ค่าจ้างที่ต่ำกว่านี้ทำให้คุณภาพชีวิตของผู้หญิงต่ำลงด้วย เพราะรายได้ของผู้หญิงมักจะนำไปใช้ในเรื่องอาหารการกินของครอบครัว ในขณะที่รายได้ที่สูงกว่าของผู้ชายถูกนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้ชาย ตัวชี้วัดนี้เป็นการวัดความเสมอภาคในค่าจ้างของหญิงและชาย ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้

ขอบเขตการ : การเก็บข้อมูลระดับชาติ

เก็บข้อมูล

แนวทางการ : ใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

จัดเก็บข้อมูล

ความเป็นไปได้ : สำนักงานสถิติแห่งชาติได้มีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้วจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของการเก็บข้อมูล ทุกไตรมาส

เกณฑ์ตัวชี้วัด : อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงต่อชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรต่างกันน้อยกว่า ร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : ร้อยละ

น้ำหนัก : 0.25

สถานการณ์ที่ : การสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 พบว่า อัตราผ่านมา-ปัจจุบัน ส่วนรายได้หญิงต่อชายในการทำงานที่ได้รับค่าตอบแทนนอกภาคเกษตร คิดเป็นร้อยละ 0.92⁷⁶

⁷⁶ มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ่างแล้ว, หน้า 57.

องค์ประกอบ : 4.2 ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
ชื่อตัวชี้วัด : 4.2.1 สัดส่วนความยากจนของกลุ่มคนยากจนตามเส้นความยากจนของหญิงและชาย ไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** กลุ่มคนยากจนหมายถึง ระดับรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่าเส้นความยากจนตามเกณฑ์ที่สภาพัฒน์ฯ กำหนด
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ตัวชี้วัดนี้เป็นการวัดความยากจนว่าความยากจนของหญิงและชายต่างกันอย่างไร ซึ่งความยากจนเป็นผลรวมของความไม่เสมอภาคระหว่างหญิงชายในหลายมิติทั้งในเรื่องการศึกษา การมีงานทำ ค่าจ้าง โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ และการเข้าถึงบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลระดับประเทศ
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานสถิติแห่งชาติมีการจัดเก็บข้อมูลนี้อยู่แล้ว
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** สัดส่วนความยากจนของหญิงและชายต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.17
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 พบว่า ประชากรยากจนชายคิดเป็นร้อยละ 8.8 ขณะที่ประชากรยากจนหญิงคิดเป็นร้อยละ 8.2⁷⁷

⁷⁷ มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 66.

องค์ประกอบ : 4.1 ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
ชื่อตัวชี้วัด : 4.2.2 อัตราการว่างงานของหญิงและชายไม่ต่างกัน

คำจำกัดความ : อัตราการว่างงานหมายถึง การไม่มีงานทำ

วิเคราะห์ตัวชี้วัด : อัตราการว่างงานเป็นตัวชี้วัดถึงสถานภาพของแรงงานหญิงและชายในตลาดแรงงาน เวลาที่มีการลดอัตราการผลิตแรงงานหญิงจะได้รับผลกระทบก่อนเพราะโรงงานจะเลิกจ้างแรงงานหญิงก่อนเนื่องจากแรงงานหญิงถือเป็นแรงงานที่มีความยืดหยุ่นสูงจะจ้างหรือเลิกเมื่อไหร่ก็ได้เพราะไม่ค่อยจะมีปฏิกิริยาและง่ายต่อการถูกเลิกจ้างโดยไม่มีเงื่อนไข แนวคิดนี้เป็นผลพวงของการกำหนดบทบาทและสถานภาพผู้หญิงในสังคมดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ตัวชี้วัดนี้จึงใช้วัดความเสมอภาคทางเศรษฐกิจได้ดี ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้

ขอบเขตการ : จัดเก็บข้อมูลระดับประเทศ

เก็บข้อมูล

แนวทางการ : ใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

จัดเก็บข้อมูล

ความเป็นไปได้ : สำนักงานสถิติแห่งชาติจัดเก็บข้อมูลทุกไตรมาส

ของการเก็บข้อมูล

เกณฑ์ตัวชี้วัด : อัตราการว่างงานของหญิงและชายต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา

หน่วยวัด : ร้อยละ

น้ำหนัก : 0.16

สถานการณ์ที่ : ข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 พบว่า อัตราการว่างงานของประชากรชายคิดเป็นร้อยละ 1.3 ในขณะที่ประชากรหญิงคิดเป็นร้อยละ 1.1⁷⁸

⁷⁸ มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ้างแล้ว, หน้า 33.

องค์ประกอบ : 4.2 ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
ข้อตั้งข้อสังเกต : 4.2.3 รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่ต่างกัน

- คำจำกัดความ :** หัวหน้าครอบครัวหมายถึง คนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนตามทะเบียนราษฎร
- วิเคราะห์ตัวชี้วัด :** ตัวชี้วัดนี้เป็นการวัดคุณภาพชีวิตของหญิงและชายที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนว่าต่างกันหรือไม่ ซึ่งตัวชี้วัดนี้จะสะท้อนถึงรายได้ของหญิงที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งมักจะต้องเลี้ยงดูครอบครัวตามลำพังเมื่อเทียบกับรายได้ของผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งทุกเวทีก็เห็นด้วยกับตัวชี้วัดตัวนี้
- ขอบเขตการเก็บข้อมูล :** เก็บข้อมูลจากรายงานสำรวจสถานะเศรษฐกิจสังคมและครัวเรือน
- แนวทางการจัดเก็บข้อมูล :** ใช้ข้อมูลจากรายงานสำรวจสถานะเศรษฐกิจสังคมและครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- ความเป็นไปได้ :** สำนักงานสถิติแห่งชาติมีการจัดเก็บข้อมูลเบื้องต้นในช่วง 6 เดือนแรก และข้อมูลสรุปผลทุกสิ้นปีของการเก็บข้อมูล
- เกณฑ์ตัวชี้วัด :** รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมายต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา
- หน่วยวัด :** ร้อยละ
- น้ำหนัก :** 0.17
- สถานการณ์ที่ผ่านมา-ปัจจุบัน :** ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2550 พบว่า หัวหน้าครัวเรือนเพศชายมีรายได้เฉลี่ย 19,411 บาทต่อเดือน หัวหน้าครัวเรือนเพศหญิงมีรายได้เฉลี่ย 17,039 บาทต่อเดือน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 87.8⁷⁹

⁷⁹ มิติหญิงชาย:ความต่างบนความเหมือน, อ่างแล้ว, หน้า 66.

ตารางสรุป

มาตรฐานและตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
มาตรฐานที่ 1 ความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนัก เท่ากับ 1)							
องค์ประกอบที่ 1.1 เจตคติของคนในสังคมต่อเรื่องความเสมอภาคในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย				0.25			
1.1.1 รายการละคร หลังข่าวโทรทัศน์ ปราศจากเนื้อหาที่ดูหมิ่น ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของผู้หญิง	ดำเนินการร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ ด้านบทบาทความ สัมพันธ์หญิงชาย ร่วมกัน วิเคราะห์เนื้อหาของละคร เพื่อหาแนวทางในการจัด ระดับของละคร (rating) ที่มีเนื้อหาดูหมิ่นศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่า รายการละครแต่ละเรื่อง มีเนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ของ ผู้หญิงมากน้อยเพียงใด	เนื้อหาละครหลังข่าวที่ ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของผู้หญิงมีต่ำกว่า ร้อยละ 30 เป็นระดับ เป้าหมาย ถ้าสูงกว่า ร้อยละ 30 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.0625	ร้อยละ 30 ขึ้นไป	ต่ำกว่า ร้อยละ 30	✗
1.1.2 ประชาชนหญิงชาย ในช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 60 ปี มีเจตคติ เชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ระหว่าง หญิงชาย	ทำการสำรวจโดยใช้ แบบสอบถามกลุ่ม เป้าหมาย	ประชากรกลุ่มเป้าหมาย มีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ระหว่างหญิงชาย ร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับ เป้าหมาย มีต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.0625	ต่ำกว่า ร้อยละ 60	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	✗
1.1.3 ครูในระบบการ ศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตคติ เชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ระหว่าง หญิงชาย	ทำการสำรวจโดยใช้ แบบสอบถามกลุ่ม เป้าหมาย	ประชากรกลุ่มเป้าหมาย มีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่อง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ระหว่างหญิงชาย ร้อยละ 70 ขึ้นไปเป็นระดับ เป้าหมาย มีต่ำกว่าร้อยละ 70 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.0625	ต่ำกว่า ร้อยละ 70	ร้อยละ 70 ขึ้นไป	✗

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
1.1.4 สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศลดลง	เจงนับจำนวนสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ	สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ มีต่ำกว่าร้อยละ 30 เป็นระดับเป้าหมาย มีร้อยละ 30 ขึ้นไปเป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.0625	ร้อยละ 30 ขึ้นไป	ต่ำกว่า ร้อยละ 30	✗
องค์ประกอบที่ 1.2 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)				0.25			
1.2.1 ความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การลงประชามติ) การเป็นผู้แทนรัฐบาล และการเข้าร่วมงานในองค์การระหว่างประเทศ และในองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสของการเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐและการดำเนินการตามนโยบายนั้น การรับตำแหน่งราชการและปฏิบัติหน้าที่ราชการใน ทุกๆ ระดับของรัฐบาล (CEDAW ข้อ 7 และ ข้อ 8)	เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1-5	มีกฎหมายที่ให้ความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย การเป็นผู้แทนรัฐบาลและการเข้าร่วมงานในองค์การระหว่างประเทศ และในองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสการเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐและในการรับตำแหน่งราชการและปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.05	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
1.2.2 ความเสมอภาคในสิทธิการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน เงื่อนไขการได้มาหรือ การเปลี่ยนสัญชาติ ของคู่สมรสทั้งหญิงและชาย ซึ่งสมรสกับคนต่างด้าว ที่เสมอภาค รวมทั้ง ความเสมอภาคในการ สืบสัญชาติให้แก่บุตร (CEDAW ข้อ 9)	เก็บข้อมูลจากรายงานการ อนุวัติตามอนุสัญญาว่า ด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1-5	มีกฎหมายที่ให้สิทธิและ โอกาสที่เสมอภาคระหว่าง หญิงชายในเรื่องการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่ง สัญชาติของตนเป็นระดับ เป้าหมาย ถ้าไม่มี กฎหมายในเรื่องดังกล่าว เป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มี กฎหมาย	0.05	ไม่มี กฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.2.3 ความเสมอภาคในสิทธิทางสังคมของสตรีใน เมืองและชนบท การได้รับ การศึกษาและเข้าร่วม โครงการการศึกษาทุก โครงการ การได้รับการ คุ้มภัยจากธนาคาร การจ้างงาน และสินเชื่อ ตลอดจนการรับบริการ รักษาสุขภาพ (CEDAW ข้อ 10 ข้อ 12 ข้อ 13 และข้อ 14)	เก็บข้อมูลจากรายงาน การอนุวัติตามอนุสัญญา ว่าด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1-5	มีกฎหมายที่ให้สิทธิและ โอกาสที่เสมอภาคระหว่าง หญิงและชายในส่วนที่ เกี่ยวกับการได้รับการ ศึกษา การเข้าร่วม โครงการทางการศึกษา การเข้าถึงแหล่งทุน รวมทั้งบริการทางสุขภาพ เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายในเรื่อง ดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มี กฎหมาย	0.05	ไม่มี กฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.2.4 สิทธิการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิอันพึง แบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ ทุกคน ความเสมอภาคใน การจ้างงาน การเลือก อาชีพ การได้รับ สวัสดิการและผลตอบแทน การคุ้มครอง ความปลอดภัยในการ ทำงานและการคุ้มครอง พิเศษในภาวะความเป็น มารดา (CEDAW ข้อ 11)	เก็บข้อมูลจากรายงาน การอนุวัติตามอนุสัญญา ว่าด้วยการจัดการเลือก ปฏิบัติต่อสตรีในทุก รูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1-5	มีกฎหมายที่ให้สิทธิความ เสมอภาคระหว่างหญิง และชายในการจ้างงาน การเลือกอาชีพ การได้ รับสวัสดิการและผล ตอบแทน การคุ้มครอง ความปลอดภัยในการ ทำงานและการคุ้มครอง พิเศษในภาวะความเป็น มารดาเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายในเรื่อง ดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มี กฎหมาย	0.05	ไม่มี กฎหมาย	มีกฎหมาย	✓

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
1.2.5 ความเสมอภาคในสิทธิทางกฎหมาย ความเท่าเทียมกันในด้านความสามารถ ความเสมอภาคในการเลือกถิ่นที่อยู่และ ภูมิสำเนา ความเสมอภาคในการสมรสและครอบครัว (CEDAW ข้อ 15 และข้อ 16)	เก็บข้อมูลจากรายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) ฉบับที่ 1-5	มีกฎหมายที่ให้สิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในด้านความสามารถความเสมอภาคในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา ความเสมอภาคในการสมรสและครอบครัวเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.05	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
องค์ประกอบที่ 1.3 ความเสมอภาคในสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงภายใต้กฎหมายไทย				0.25			
1.3.1 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดต่อการล่วงละเมิดทางเพศ	เก็บข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิดทางเพศและบทกำหนดโทษ	มีกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.05	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.3.2 มีกฎหมายคุ้มครองสตรีที่ถูกรังแกในครอบครัว	เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550	มีกฎหมายที่คุ้มครองสตรีที่ถูกรังแกในครอบครัวเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.03	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.3.3 มีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเท่าเทียมต่อผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศ	เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ.2539 และพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540	มีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเท่าเทียมต่อผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.03	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
1.3.4 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย	เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551	การมีกฎหมายที่ลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.03	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.3.5 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย	เก็บข้อมูลจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 287 ความผิดและโทษเกี่ยวกับสื่อลามก และมาตรา 157 ความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่	การมีกฎหมายที่มีการบทโทษต่อผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.03	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.3.6 มีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (คำนำหน้านาม ชื่อสกุล การข่มขืนกระทำชำเรา ภรรยา ความเสมอภาคในการหย่า การหมั้นและการทำนิติกรรม)	เก็บข้อมูลจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1445 เรื่องการเรียกค่าทดแทนของคู่หมั้นและมาตรา 1516 เหตุแห่งการฟ้องหย่า พ.ร.บ.คำนำหน้านามหญิง พ.ศ. 2551 และ พ.ร.บ. ชื่อสกุล พ.ศ. 2505 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานการข่มขืนฯ ซึ่งครอบคลุมถึงการกระทำต่อเพศชายและคู่สมรส	การมีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรสเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีกฎหมายเรื่องดังกล่าวเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.03	ไม่มีกฎหมาย	มีกฎหมาย	✓
1.3.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบทลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึงขั้นไล่ออกจากราชการ	เก็บข้อมูลจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551	การมีบทลงโทษข้าราชการที่มีพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึงขั้นไล่ออกจากราชการเป็นระดับเป้าหมาย ถ้าไม่มีบทลงโทษถึงขั้นไล่ออกเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีบทลงโทษ	0.05	ไม่มีบทลงโทษ	มีบทลงโทษ	✓

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
องค์ประกอบที่ 1.4 สัดส่วนการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชายที่เข้าสู่กระบวนการ พิจารณาโทษ				0.25			
1.4.1 สัดส่วนของคดี ข่มขืนกระทำชำเราที่ เข้าสู่กระบวนการใน ชั้นศาลเปรียบเทียบกับคดี ที่มีผู้แจ้งความต่อ เจ้าหน้าที่ตำรวจ	เก็บข้อมูลจากสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติในส่วน ของสถิติการรับแจ้งความ ของสถานีตำรวจทุกแห่ง และสำนักงานศาล- ยุติธรรมในส่วนของ จำนวนคดีที่เข้าสู่ กระบวนการในชั้นศาล	สัดส่วนของคดีข่มขืน กระทำชำเรา ที่เข้าสู่ กระบวนการในชั้นศาล เปรียบเทียบกับคดีที่มี ผู้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ ตำรวจเป็นจำนวนร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นระดับ เป้าหมาย ถ้าต่ำกว่า ร้อยละ 50 เป็นระดับ พัฒนา	ร้อยละ	0.09	ต่ำกว่า ร้อยละ 50	ร้อยละ 50 ขึ้นไป	✓
1.4.2 สัดส่วนการร้องทุกข์ ต่อพนักงานสอบสวน เปรียบเทียบกับจำนวน กรณีการทำร้ายคู่ครอง และคู่รักที่มารับบริการ ที่ศูนย์พึ่งได้	เก็บข้อมูลจำนวนคดี การทำร้ายคู่ครองและ คู่รักจากศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข ทั่วประเทศและ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ	สัดส่วนการร้องทุกข์ต่อ พนักงานสอบสวน เปรียบเทียบกับจำนวนการ ทำร้ายคู่ครองและคู่รักที่ เข้ามาใช้บริการที่ศูนย์- พึ่งได้เป็นจำนวนร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นระดับ เป้าหมาย ถ้าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.08	ต่ำกว่า ร้อยละ 50	ร้อยละ 50 ขึ้นไป	✓
1.4.3 สัดส่วนการตั้ง คณะกรรมการสอบสวน เปรียบเทียบกับกรณีการ ร้องเรียนเรื่องการมีผู้ การสมรสซ้อน การลวนลามทางเพศ และการอนาจารของ ข้าราชการพลเรือน	เก็บข้อมูลการตั้ง คณะกรรมการสอบสวน และกรณีการร้องเรียน เรื่องการมีผู้ การสมรสซ้อน การลวนลามทางเพศและ การอนาจารของ ข้าราชการพลเรือนจาก สำนักงาน ก.พ. และ หน่วยงานด้านบุคลากร ของกระทรวง กรม ต่างๆ	สัดส่วนการตั้งคณะ- กรรมการสอบสวน เปรียบเทียบกับกรณีการ ร้องเรียนเรื่องการมีผู้ การสมรสซ้อน การลวนลามทางเพศ และการอนาจารของ ข้าราชการพลเรือนเป็น จำนวนร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ถ้าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.08	ต่ำกว่า ร้อยละ 50	ร้อยละ 50 ขึ้นไป	✗

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
มาตรฐานที่ 2 ความเสมอภาคทางสังคม (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนัก เท่ากับ 1)							
องค์ประกอบที่ 2.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองและ การบริหาร การปกครองทุกระดับ				0.55			
2.1.1 สัดส่วนหญิงชาย ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรง- คุณวุฒิในคณะกรรมการ ระดับชาติที่มีอำนาจใน การกำหนดนโยบายระดับ ชาติทุกคณะไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลสัดส่วนหญิงชาย ที่ได้รับแต่งตั้งเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะ- กรรมการระดับชาติที่มี อำนาจในการกำหนด นโยบายระดับชาติทุกคณะ	สัดส่วนหญิง : ชาย เท่ากับ 50 : 50 เป็น ระดับเป้าหมาย ไม่เท่ากัน เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.12	ไม่เท่ากับ ร้อยละ 50	เท่ากับ ร้อยละ 50	✓
2.1.2 สัดส่วนหญิงชาย ที่ได้รับการเลือกตั้ง ทุกระดับไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลสัดส่วนหญิงชาย ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะ- กรรมการระดับชาติที่มี อำนาจในการกำหนด นโยบายระดับชาติทุก คณะจากคณะกรรมการ ระดับชาติทุกคณะ	สัดส่วนหญิง : ชาย เท่ากับ 50 : 50 เป็น ระดับเป้าหมาย ไม่เท่ากัน เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.12	ไม่เท่ากับ ร้อยละ 50	เท่ากับ ร้อยละ 50	✓
2.1.3 สัดส่วนหญิงชาย ในระดับบริหารในภาครัฐ และภาคเอกชนไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลสัดส่วนหญิงชาย ในระดับบริหาร ภาครัฐจากสำนักงานคณะ กรรมการข้าราชการ พลเรือน (ก.พ.) ส่วน ของภาคเอกชนเก็บข้อมูล จากกระทรวงพาณิชย์และ ตลาดหลักทรัพย์	สัดส่วนหญิง : ชาย เท่ากับ 50 : 50 เป็น ระดับเป้าหมาย ไม่เท่ากัน เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.12	ไม่เท่ากับ ร้อยละ 50	เท่ากับ ร้อยละ 50	✓
2.1.4 สัดส่วนหญิงชายที่ ได้รับแต่งตั้งเป็น นักวิชาการ ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญใน คณะกรรมการทุกคณะ ของทั้งสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลสัดส่วนหญิงชาย ที่ได้รับแต่งตั้งเป็น นักวิชาการ ที่ปรึกษาและ ผู้เชี่ยวชาญในคณะ- กรรมการทุกคณะของ ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและ วุฒิสภา	สัดส่วนหญิง : ชาย เท่ากับ 50 : 50 เป็น ระดับเป้าหมาย ไม่เท่ากัน เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.095	ไม่เท่ากับ ร้อยละ 50	เท่ากับ ร้อยละ 50	✓

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
2.1.5 สัดส่วนหญิงชาย ในการเป็นผู้นำในองค์กร ชุมชนทั้งในเมืองและ ชนบทไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลสัดส่วนหญิงชาย ในการเป็นผู้นำใน องค์กรชุมชนทั้งในเมือง และชนบทจากองค์กร ชุมชน ซึ่งปัจจุบันมี องค์กรที่รับรองสถานภาพ ทั้งสิ้น 41,650 องค์กร	สัดส่วนหญิง : ชาย เท่ากับ 50 : 50 เป็น ระดับเป้าหมาย ไม่เท่ากัน เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.095	ไม่เท่ากับ ร้อยละ 50	เท่ากับ ร้อยละ 50	✓
องค์ประกอบที่ 2.2 ความเสมอภาคในการศึกษาทุกระดับ				0.45			
2.2.1 อัตราส่วนหญิงชาย ในการสำเร็จการศึกษา ภาคบังคับ 9 ปีไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลจากรายงาน การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ของโรงเรียนใน สังกัดการศึกษาขั้น พื้นฐานจากกระทรวง ศึกษาธิการ	อัตราส่วนหญิงชายที่ สำเร็จการศึกษาภาค บังคับ 9 ปี เท่ากับ ร้อยละ 100 เป็นระดับ เป้าหมาย ไม่เท่ากัน เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.226	ไม่เท่ากับ ร้อยละ 100	เท่ากับ ร้อยละ 100	✓
2.2.2 ผู้หญิงมีสิทธิเข้า ศึกษาในโรงเรียน เตรียมทหาร	เก็บข้อมูลจากระเบียบ การรับสมัครโรงเรียน เตรียมทหาร	ผู้หญิงมีสิทธิเข้าศึกษาเป็น ระดับเป้าหมาย ไม่มีสิทธิ เข้าศึกษาเป็นระดับพัฒนา	มีสิทธิ/ ไม่มีสิทธิ	0.225	ไม่มีสิทธิ	มีสิทธิ	✓
มาตรฐานที่ 3 ความเสมอภาคในครอบครัว (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนัก เท่ากับ 1)							
องค์ประกอบที่ 3.1 ความเสมอภาคในความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ใน ครอบครัว				0.3			
3.1.1 สัดส่วนเวลาการ ทำงานบ้านของภรรยาและ สามีในกรณีที่ทั้งภรรยา และสามีต่างทำงานหา เลี้ยงชีพทั้งคู่ (การทำ อาหาร จ้างจ่ายซื้อของใช้ และอาหาร ทำความ สะอาดบ้าน ซักเสื้อผ้า ทำสวน ดูแลสัตว์เลี้ยง) ไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจ โดยประสานความ ร่วมมือกับสำนักงานสถิติ แห่งชาติ	สัดส่วนเวลาทำงานบ้าน ของภรรยา : สามีต่ำกว่า ร้อยละ 60 เป็นระดับ เป้าหมาย ร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.075	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	ต่ำกว่า ร้อยละ 60	✓

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
3.1.2 สัดส่วนเวลาในการดูแล รวมถึงการเล่นกับลูก อบรมสั่งสอน และรับส่งลูกของสามีและภรรยาในกรณีทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจโดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	สัดส่วนเวลาการดูแลลูก ฯลฯ ของภรรยา : สามี ต่ำกว่าร้อยละ 60 เป็นระดับเป้าหมาย ร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.075	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	ต่ำกว่า ร้อยละ 60	✓
3.1.3 สัดส่วนเวลาในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วย รวมถึงการพาไปพบแพทย์ของภรรยา และสามีในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	สัดส่วนในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยรวมถึงการพาไปพบแพทย์ของภรรยา : สามี ต่ำกว่า ร้อยละ 60 เป็นระดับเป้าหมาย ร้อยละ 60 ขึ้นไปเป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.075	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	ต่ำกว่า ร้อยละ 60	✓
3.1.4 สัดส่วนเวลาในการใช้เวลาร่วมกันของสามีและภรรยาในครอบครัวในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	สัดส่วนการใช้เวลาร่วมกันในครอบครัวของสามีและภรรยาร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.075	ต่ำกว่า ร้อยละ 60 ขึ้นไป	ร้อยละ 60 ขึ้นไป	✗
องค์ประกอบที่ 3.2 ความเสมอภาคในการตัดสินใจในครอบครัว				0.3			
3.2.1 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการวางแผนครอบครัว	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	ตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.06	ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✗
3.2.2 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัยของครอบครัว	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	ตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.06	ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✗
3.2.3 สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในการเลือกอาชีพและการเปลี่ยนอาชีพของครอบครัว	เก็บข้อมูลจากแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	ตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับเป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.06	ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✗

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐาน และตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มี ข้อมูล
					ระดับ พัฒนา	ระดับ เป้าหมาย	
3.2.4 สามีและภรรยา ตัดสินใจร่วมกันในการ วางแผนการศึกษาและ อนาคตของบุตรและ ครอบครัว	เก็บข้อมูลจากแบบ สำรวจและประสาน ความร่วมมือกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ	ตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับ เป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.06	ต่ำกว่า ร้อยละ 80	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✕
3.2.5 สามีและภรรยา ตัดสินใจร่วมกันในการ กำหนดการใช้จ่าย การ กู้ยืมเงิน และการซื้อขาย ทรัพย์สินของครอบครัว	เก็บข้อมูลจากแบบ สำรวจและประสาน ความร่วมมือกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ	ตัดสินใจร่วมกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นระดับ เป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.06	ต่ำกว่า ร้อยละ 80	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✕
องค์ประกอบที่ 3.3 ความเสมอภาคในการปรับเปลี่ยนบทบาทระหว่าง หญิงชายต่อหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว				0.4			
3.3.1 สามีและภรรยา สามารถรับผิดชอบและ สามารถจัดการดูแล งานบ้านได้เมื่อฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งไม่อยู่บ้าน	เก็บจากแบบสำรวจและ ประสานความร่วมมือกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ	สามีและภรรยาสามารถ รับผิดชอบ และสามารถ จัดการดูแลงานบ้านได้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่อยู่ บ้านเป็นระดับเป้าหมาย ไม่ได้เป็นระดับพัฒนา	ได้/ไม่ได้	0.14	ไม่ได้	ได้	✕
3.3.2 สามีและภรรยามี เจตคติเช่นเดียวกันว่า งานบ้านและงานเลี้ยงลูก เป็นงานที่เป็น ความรับผิดชอบ อย่างเท่าเทียมกันของ ทั้งสองฝ่าย	เก็บข้อมูลจากแบบ สำรวจและประสาน ความร่วมมือกับ สำนักงานสถิติแห่งชาติ	ประชากรกลุ่มเป้าหมายมี เจตคติเหมือนกัน ร้อยละ 80 ขึ้นไปเป็นระดับ เป้าหมาย ต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.13	ต่ำกว่า ร้อยละ 80	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✕
3.3.3 สามีและภรรยา มีเจตคติในการเลี้ยงลูก หญิงและชายโดยไม่มีอคติ ทางเพศ	เก็บข้อมูลจากแบบ สำรวจและประสานความ ร่วมมือกับสำนักงานสถิติ แห่งชาติ	ประชากรกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีอคติ ร้อยละ 80 ขึ้นไปเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีอคติต่ำกว่าร้อยละ 80 เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.13	ต่ำกว่า ร้อยละ 80	ร้อยละ 80 ขึ้นไป	✕

ตัวชี้วัด	วิธีการจัดเก็บข้อมูล	เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด	หน่วยวัด	น้ำหนัก	เกณฑ์การให้คะแนน		มี/ไม่มีข้อมูล
					ระดับพัฒนา	ระดับเป้าหมาย	
มาตรฐานที่ 4 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจ (25 คะแนน คิดเป็นน้ำหนัก เท่ากับ 1)							
องค์ประกอบที่ 4.1 ความเสมอภาคในค่าตอบแทน และอายุการจ้างงาน				0.5			
4.1.1 มีกฎหมายที่กำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายที่เท่าเทียมกันในการจ้างงาน	เก็บข้อมูลจาก พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541	มีกฎหมายที่กำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายที่เท่าเทียมกันในการจ้างงานเป็นระดับเป้าหมาย ไม่มีกฎหมายเป็นระดับพัฒนา	มี/ไม่มีกฎหมาย	0.25	ไม่มี	มี	✓
4.1.2 อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรไม่ต่างกัน	เก็บข้อมูลอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรจากแบบสำรวจและประสานความร่วมมือกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ	อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงต่อชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.25	ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป	ต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5	✓
องค์ประกอบที่ 4.2 ความเสมอภาคในการได้รับการส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ				0.5			
4.2.1 สัดส่วนความยากจนของกลุ่มคนยากจนตามเส้นความยากจนของหญิงและชายไม่แตกต่างกัน	เก็บข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	สัดส่วนความยากจนของหญิงและชายต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.17	ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป	ต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5	✓
4.2.2 อัตราการว่างงานของหญิงและชายไม่แตกต่างกัน	จัดเก็บข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลทุกไตรมาส	อัตราการว่างงานของหญิงและชายต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.16	ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป	ต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5	✓
4.2.3 รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่แตกต่างกัน	เก็บข้อมูลจากรายงานสำรวจสถานะเศรษฐกิจสังคมและครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5 เป็นระดับเป้าหมาย ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป เป็นระดับพัฒนา	ร้อยละ	0.17	ต่างกันมากกว่าร้อยละ 0.5 ขึ้นไป	ต่างกันน้อยกว่าร้อยละ 0.5	✓

ตารางสรุปแนวทางจัดเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย

ตัวชี้วัดที่มีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว ปรับระบบ และจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม	ตัวชี้วัดที่ต้องจัดเก็บข้อมูล โดยการสำรวจ	ตัวชี้วัดที่ยังไม่มี ระบบการจัดเก็บ ต้องขอความร่วมมือ จากหน่วยงานอื่น ให้ความร่วมมือ ในการจัดเก็บ
1.2.1 ความเสมอภาคในสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ การลงประชามติ) การเป็นผู้แทนรัฐบาลและการเข้าร่วมงานในองค์กรระหว่างประเทศ และในองค์กรหรือสมาคมที่มีได้เป็นของรัฐบาล ความเสมอภาคในสิทธิและโอกาสของการเข้าร่วมในการวางนโยบายของรัฐและการดำเนินการตามนโยบายนั้น การรับตำแหน่งราชการ และปฏิบัติหน้าที่ราชการในทุกๆ ระดับของรัฐบาล (CEDAW ข้อ 7 และข้อ 8)	1.1.2 ประชาชนหญิงชายในช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปี ถึง 60 ปี มีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย	1.1.1 รายการละครหลังข่าวโทรทัศน์ ปรากฏจากเนื้อหาที่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง
1.2.2 ความเสมอภาคในสิทธิการได้มา เปลี่ยนแปลง หรือคงไว้ซึ่งสัญชาติของตน เงื่อนไขการได้มาหรือการเปลี่ยนสัญชาติของคู่สมรสทั้งหญิงและชาย ซึ่งสมรสกับคนต่างด้าวที่เสมอภาค รวมทั้งความเสมอภาคในการสืบสัญชาติให้แก่บุตร (CEDAW ข้อ 9)	1.1.3 ครูในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเจตคติเชิงบวกต่อเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ระหว่างหญิงชาย	1.1.4 สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ที่เสนอภาพลักษณ์และภาษาที่ส่งเสริมเจตคติที่เห็นผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศลดลง
1.2.3 ความเสมอภาคในสิทธิทางสังคมของสตรีในเมืองและชนบท การได้รับการศึกษาและเข้าร่วมโครงการการศึกษาทุกโครงการ การได้รับการรู้ยืมจากธนาคาร การจ้างงาน และสินเชื่อ ตลอดจนการรับบริการรักษาสุขภาพ (CEDAW ข้อ 10 ข้อ 12 ข้อ 13 และข้อ 14)	3.1.1 สัดส่วนเวลาการทำงานบ้านของภรรยาและสามีในกรณีที่ทั้งภรรยาและสามีต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่ (การทำอาหารจับจ่ายซื้อของใช้และอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซักรีดเสื้อผ้า ทำสวน ดูแลสัตว์เลี้ยง) ไม่ต่างกัน	1.4.3 สัดส่วนการตั้งคณะกรรมการสอบสวนเปรียบเทียบกับกรณีการร้องเรียนเรื่องการมีอยู่ การสมรสซ้อน การลวนลามทางเพศ และการอนาจารของข้าราชการพลเรือน
1.2.4 สิทธิการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิอันพึงแบ่งแยกมิได้ของมนุษย์ทุกคน ความเสมอภาคในการจ้างงาน การเลือกอาชีพ การได้รับสวัสดิการและผลตอบแทน การคุ้มครองความปลอดภัยในการทำงาน และการคุ้มครองพิเศษในภาวะความเป็นมารดา (CEDAW ข้อ 11)	3.1.2 สัดส่วนเวลาในการดูแลลูก รวมถึงการเล่นกับลูก อบรมสั่งสอน และรับส่งลูกของสามีและภรรยาในกรณีที่ทั้งสามีและภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่	2.1.4 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นนักวิชาการ ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในคณะกรรมการสิทธิการทุกคณะของทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไม่ต่างกัน

ตัวชี้วัดที่มีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว ปรับระบบ และจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม	ตัวชี้วัดที่ต้องจัดเก็บข้อมูล โดยการสำรวจ	ตัวชี้วัดที่ยังไม่มี ระบบการจัดเก็บ ต้องขอความร่วมมือ จากหน่วยงานอื่น ให้ความร่วมมือ ในการจัดเก็บ
1.2.5 ความเสมอภาคในสิทธิทางกฎหมายความ เท่าเทียมกันในด้าน ความสามารถ ความเสมอภาคในการเลือกถิ่นที่อยู่และภูมิสำเนา ความเสมอภาคในการสมรสและครอบครัว (CEDAW ข้อ 15 และข้อ 16)	3.1.3 สัดส่วนเวลาในการดูแล ผู้สูงอายุและผู้ป่วยรวมถึงการพา ไปพบแพทย์ของภรรยาและสามีใน กรณีทั้งสามีและภรรยาต่างทำงาน หาเลี้ยงชีพทั้งคู่ไม่ต่างกัน	
1.3.1 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษต่อผู้กระทำความผิดต่อการล่วงละเมิดทางเพศ	3.1.4 สัดส่วนเวลาในการใช้เวลา ร่วมกันของสามีและภรรยาใน ครอบครัวในกรณีทั้งสามีและ ภรรยาต่างทำงานหาเลี้ยงชีพทั้งคู่	
1.3.2 มีกฎหมายคุ้มครองสตรีที่ถูกรังแกหรือทำร้ายรุนแรงในครอบครัว	3.2.1 สามีและภรรยาตัดสินใจ ร่วมกันในการวางแผนครอบครัว	
1.3.3 มีกฎหมายที่ลงโทษอย่างเท่าเทียมต่อผู้ซื้อและผู้ขายบริการทางเพศ	3.2.2 สามีและภรรยาตัดสินใจ ร่วมกันในการเลือกถิ่นและที่อยู่ อาศัยของครอบครัว	
1.3.4 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษเรื่องการค้ามนุษย์และมีบทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่ ปฏิบัติตามกฎหมาย	3.2.3 สามีและภรรยาตัดสินใจ ร่วมกันในการเลือกอาชีพและการ เปลี่ยนอาชีพของครอบครัว	
1.3.5 มีกฎหมายที่มีบทลงโทษผู้ผลิตและ/หรือเผยแพร่สื่อลามกและเจ้าหน้าที่ ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย	3.2.4 สามีและภรรยาตัดสินใจ ร่วมกันในการวางแผนการศึกษา และอนาคตของบุตรและครอบครัว	
1.3.6 มีกฎหมายประกันสิทธิความเสมอภาคในครอบครัวและการสมรส (ค่าน้ำหนักนาม ชื่อสกุล การข่มขืนกระทำชำเราภรรยา ความเสมอภาค ในการหย่าและการหมั้น และการทำนิติกรรม)	3.2.5 สามีและภรรยาตัดสินใจ ร่วมกันในการกำหนดการใช้จ่าย การกู้ยืมเงิน และการซื้อขาย ทรัพย์สินของครอบครัว	
1.3.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีบทลงโทษ ข้าราชการที่มีพฤติกรรมดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงถึง ขั้นไล่ออกจากราชการ	3.3.1 สามีและภรรยาสามารถ รับผิดชอบและสามารถจัดการดูแล งานบ้านได้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่อยู่บ้าน	

ตัวชี้วัดที่มีการจัดเก็บข้อมูลอยู่แล้ว ปรับระบบ และจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม	ตัวชี้วัดที่ต้องจัดเก็บข้อมูล โดยการสำรวจ	ตัวชี้วัดที่ยังไม่มี ระบบการจัดเก็บ ต้องขอความร่วมมือ จากหน่วยงานอื่น ให้ความร่วมมือ ในการจัดเก็บ
1.4.1 สัดส่วนของคดีข่มขืนกระทำชำเราที่เข้าสู่กระบวนการในชั้นศาล เปรียบเทียบกับคดีที่มีผู้แจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ	3.3.2 สามีและภรรยา เจตคติเช่นเดียวกันว่างานบ้านและ งานเลี้ยงลูกเป็นงานที่เป็น ความรับผิดชอบอย่างเท่าเทียมกัน ของทั้งสองฝ่าย	
1.4.2 สัดส่วนการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบกับจำนวนกรณี การทำร้ายคู่ครองและคู่รักที่มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้	3.3.3 สามีและภรรยา เจตคติในการเลี้ยงลูกหญิงและชาย โดยไม่มี อคติทางเพศ	
2.1.1 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการ ระดับชาติที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายระดับชาติทุกคณะไม่ต่างกัน		
2.1.2 สัดส่วนหญิงชายที่ได้รับการเลือกตั้งทุกระดับไม่ต่างกัน		
2.1.3 สัดส่วนหญิงชายในระดับบริหารในภาครัฐและภาคเอกชนไม่ต่างกัน		
2.1.5 สัดส่วนหญิงชายในการเป็นผู้นำในองค์กรชุมชนทั้งในเมืองและชนบท ไม่ต่างกัน		
2.2.1 อัตราส่วนหญิงชายในการสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ 9 ปีไม่ต่างกัน		
2.2.2 ผู้หญิงมีสิทธิเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร		
4.1.1 มีกฎหมายที่กำหนดการเกษียณอายุของแรงงานหญิงและชายที่ เท่าเทียมกันในการจ้างงาน		
4.1.2 อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของหญิงชายที่ทำงานนอกภาคเกษตรไม่ต่างกัน		
4.2.1 สัดส่วนความยากจนของกลุ่มคนยากจนตามเส้นความยากจนของหญิง และชายไม่แตกต่างกัน		
4.2.2 อัตราการว่างงานของหญิงและชายไม่แตกต่างกัน		
4.2.3 รายได้เฉลี่ยของหญิงและชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวไม่แตกต่างกัน		

บรรณานุกรม

- กรวิภา บุญเชื้อ (วิลลาส). "สถานภาพและบทบาทชายหญิงในสังคมไทย" ในเอกสารการสอนชุดวิชาการศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.
- กนกวรรณ ธราวรรณ. "การทำแท้ง ความรุนแรงในเพศวิถีปิตาธิปไตย" ในเอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปีสตรีศึกษา โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการส่งเสริมพัฒนาสตรี. ม.ป.ส.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. "แผนปฏิบัติงานด้านมาตรฐาน" ในเอกสารวิชาการ สมพ. 1 ลำดับที่ 46 เล่มที่ 7/2550. กรุงเทพฯ, 2550.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2548-2551. กรุงเทพฯ, 2551.
- กระทรวงพลังงาน. แผนแม่บทด้านการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชายในส่วนราชการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551-2555, ม.ป.ส., 2551.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนแม่บทด้านการส่งเสริมความระหว่างหญิงชายระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2550-2554). ม.ป.ส., 2551.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบของประเทศไทย ฉบับที่ 2-3 (ฉบับรวม). ม.ป.ส., 2539.
- มูลนิธิผู้หญิงเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยและโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย (UNDP). สิทธิของสตรีกับเสียงทางการเมืองในประเทศไทย เป้าหมายหลักที่ 3 : ส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี. ม.ป.ส., 2549.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. รายงานการอนุวัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบของประเทศไทย ฉบับที่ 4-5 (ฉบับรวม). ม.ป.ส., 2539.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. คู่มือการจัดทำตัวชี้วัดและข้อมูลสถานภาพสตรีไทย 2548. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2548.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ. กรุงเทพฯ, 2550.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. รายงานสถานการณ์สตรีไทย ปี 2551. ม.ป.ส. 2551.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวและสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ. มิติหญิง-ชาย:ความแตกต่างบนความเหมือน. กรุงเทพฯ : บริษัท ธรรดาเพรส จำกัด, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). คู่มือการสอบสวนทางวินัย (แนวทางการลงโทษ). ม.ป.ส., 2550.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. รายงานมาตรฐานการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและมาตรฐานครอบครัวเข้มแข็ง. ม.ป.ส., 2551.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. การสร้างความเสมอภาคระหว่างหญิงชายในสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.). ม.ป.ส., 2551.
- สำนักงานพัฒนาระบบราชการ. คำรับรองปฏิบัติราชการกระทรวงและสำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม. ม.ป.ส., 2551.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจการใช้เวลาของประชากรปี พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ, 2547.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

พระราชบัญญัติข้อสกุล พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติค่านำหนันามหญิง พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

เอกสารอื่น

หนังสือพิมพ์ Bangkok Post วันที่ 26 เดือนพฤศจิกายน 2008 คอลัมน์ Women and Children
โดย Lampahai Intatthep.

เอกสารต่างประเทศ

Australian Agency for International Development (AusAID), Gender equality in Australian's aid programme, March 2007.

CIDA's Framework for Assessing Gender Equality Results, Canadian International Development Agency, 6-9, 2005.

Human Development Report 2007/2008, 2548.

Thailand Gender Disaggregated Statistics, 2008. หน้า 149.

World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2008, page 5.

World Map of Women in Parliament 2008, Inter-parliamentarians Union, ISBN 978-92-9142-376.7

ข้อมูลเว็บไซต์

www.crma.ac.th. ระเบียบการสมัครเข้าเป็นนักเรียนเตรียมทหาร ประจำปีการศึกษา 2552. โรงเรียนนายร้อย
พระจุลจอมเกล้า, 2552.

www.devinfo.info. United Nations Statistics Division (UNSD).

www.gender.go.th. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2551

www.labour.go.th. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน, 2551.

www.moc.moe.go.th. ศูนย์ปฏิบัติการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

www.mol.go.th. กระทรวงสาธารณสุข, 2551.

www.mua.go.th. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2550.

www.ocsc.go.th. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.), 2551.

www.opdc.go.th. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.), 2551.

www.undp.org/mdg/basics.shtml. เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ: The Millennium Development Goals (MDGs).

www.women-family.go.th. สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2551.

คณะผู้จัดทำ

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

1. นายศุภฤกษ์	หงษ์ภักดี	ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
2. นายสุจิตต์	ไตรพิทักษ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
3. นางระรินทิพย์	ศิริรัตน์	รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
4. นางอนุสรณ์	อินทร์กำแพง	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย
5. นางพรสม	เปาปราโมทย์	รักษาการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสตรี
6. นางสาวศุภรัญญา	โบราณินทร์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
7. นางสาวชนันพัฒนา	เนตรวงศ์ทอง	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
8. นางอัจฉราวี	หาสุณหะ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
9. นางรัตนา	สัยะนิฐิ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
10. นางวศินี	ทองนวล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
11. นางสาวสมร	ศรีศิริ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
12. นางพัชรี	อาระยะกุล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
13. นางทัศนีย์	สุชีวกุล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
14. นางอาภรณ์	อำไพจิตต์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
15. นางทัศนลักษณ์	วงศ์สุริยศักดิ์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
16. นางสาวรรณา	ไชยโยธา	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
17. นางณัฐตา	วิจิตรตระการกุล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
18. นายอัฐชัย	ดุษฎีพัชร	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ
19. นางสาวจิราภรณ์	ลิสกุลรักษ์	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านสตรีที่ให้ความเห็น

1. ศาสตราจารย์ ดร.อมรา	พงศาพิชญ์	ผู้อำนวยการศูนย์สันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.จรี	วิจิตรวาทการ	ประธานศูนย์สาธารณประโยชน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
3. ดร.อรพินท์	สพโชคชัย	ผู้อำนวยการสถาบันส่งเสริมอัจฉริยภาพและนวัตกรรมการเรียนรู้
4. รองศาสตราจารย์พญ.นิตยา	คชภักดี	สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล
5. นางเมทินี	พงษ์เวช	ผู้อำนวยการสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีในพระอุปถัมภ์ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาทินัดดามาตุ
6. นางสาวภาวณี	วัฒนา	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนารฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลชนก พานิชการ		หัวหน้าภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะวิจัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. รองศาสตราจารย์มาลี	พฤษพงษ์สาวลี	ที่ปรึกษาโครงการ
2. ดร.กรวิภา	วิลลาส	ที่ปรึกษาโครงการ
3. นางสาวพรณสิริ	พรหมพันธุ์ม	ผู้ช่วยวิจัย
4. นายพฤษ์	พรหมพันธุ์ม	ผู้ช่วยวิจัย
5. นางเปรมจิตต์	เนาวลัยศรี	ผู้ช่วยวิจัย
6. นางสาวพัทยา	ผิวสะอาด	ผู้ช่วยวิจัย
7. นางวนิดา	วีระสุขสวัสดิ์	ผู้ช่วยวิจัย

เจ้าหน้าที่โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา

1. นางดรุณี	วุ่นที	เลขานุการคณะกรรมการโครงการสตรีและเยาวชนศึกษา
2. นางสาวฉัตรียา	เกียรตินาวิ	นักวิชาการ
3. นางสาวอรดา	ฉิมมากุล	นักวิชาการ
4. นางสาววิจารณ์	บริบูรณ์	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการ
5. นางสาวจรรุวรรณ	อัมรपाल	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการ
6. นางจิตติคุณ	จิตติมงคล	นักการภารโรง

“ พัฒนาสตรีให้มีศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์เท่ากับชาย
โดยการได้รับการคุ้มครอง
จากรัฐในการมีชีวิตอยู่โดย
ปราศจากการถูกกระทำ
รุนแรงและถูกละเมิด
ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ”

สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เลขที่ 255 บ้านราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10300

www.women-family.go.th

www.gender.go.th

โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตึกสำนักหอสมุดเดิม ชั้น 3 เลขที่ 2 ถ.พระจันทร์

แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กทม.

www.tu.ac.th/org/wysp/

พิมพ์ครั้งที่ 1 : จำนวน 5,000 เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท บิลเนล อินฟอร์เมชั่น เทคโนโลยี จำกัด

ISBN : 978-611-7192-01-2